

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1139

28 Ιουλίου 2010

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ.: Φ. 12/879/88413 /Γ1

Διδασκαλία- πρόγραμμα σπουδών των νέων διδακτικών αντικειμένων που θα εισαχθούν στα ολοήμερα δημοτικά σχολεία που θα λειτουργήσουν με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (ΕΑΕΠ)-επανεξέταση & επικαιροποίηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων και οδηγιών για τα διδακτικά αντικείμενα του ολοήμερου προγράμματος.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Την παρ. 11 του άρθρου 4 του Ν. 1566/85 (ΦΕΚ 167, τ. Α'), «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες Διατάξεις», όπως αυτή τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 7 του Ν. 2525/97 (ΦΕΚ 188, τ. Α'), «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις».

2. Το εδάφιο γ' της παρ. 2 του άρθρου 24 του Ν. 1566/85 (ΦΕΚ 167, τ. Α'), «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες Διατάξεις».

3. Την παρ. 5 του άρθρου 4 του Ν. 2525/97 (ΦΕΚ 188, τ. Α'), «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις».

4. Την παρ. 1 του άρθρου 10 του Π.Δ 201/98 (ΦΕΚ 161, τ. Α'), «οργάνωση και λειτουργία δημοτικών σχολείων».

5. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα» που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Π.Δ. 63/2005 (ΦΕΚ 98 Α').

6. Την με αριθμ. Φ.12/620/61531/Γ1/31-5-2010, (ΦΕΚ 804, τ. Β'/9-6-2010) Απόφαση του Υπ. ΠΔΒΜΘ με θέμα: «Ωρολόγια Προγράμματα δημοτικών σχολείων με ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα».

7. Τις διατάξεις της με αριθμ. 1120/Η/7-1-2010 Απόφασης (ΦΕΚ 1/τ.Β'/8-1-2010) περί «καθορισμού αρμοδιοτήτων Υφυπουργών του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων».

8. Τις 18/2010 και 19/2010 Πράξεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

9. Το γεγονός της επανεξέτασης και επικαιροποίησης των Αναλυτικών Προγραμμάτων και οδηγιών για τα διδακτικά αντικείμενα του ολοήμερου προγράμματος, καθώς και των αντίστοιχων νέων που έχουν εισαχθεί στα ολοήμερα δημοτικά σχολεία τα οποία θα λειτουργήσουν από το σχολικό έτος 2010-2011 με ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

10. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Γενικός σκοπός

Πλαίσιο «οδηγιών» για το μάθημα της Αγγλικής στις Α' & Β' τάξεις των δημοτικών σχολείων του ενιαίου αναμορφωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος.

Το σχολικό πρόγραμμα εκμάθησης της Αγγλικής της Α' και Β' δημοτικού στηρίζεται σε ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο σχέδιο αναδυόμενου πολυγραμματισμού και εισάγει σταδιακά μια σύγχρονη γλωσσοπαιδαγωγική προσέγγιση με μαθησιακό υλικό που είναι κατάλληλο για το μικρό μαθητή που προετοιμάζεται από το ελληνικό σχολείο του σήμερα για να ανταποκριθεί στις ανάγκες του αύριο.

Οι παιδαγωγικές πρακτικές τις οποίες προωθεί το σχολικό πρόγραμμα αποβλέπουν στην ανάπτυξη του σεβασμού για τον εαυτό και τον Άλλο, στην αγάπη για τη μητρική γλώσσα και την ξένη, καθώς και στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας και εν τέλει στην αφύπνιση της δημιουργικής έκφρασης μέσω της γλώσσας.

Με τις δραστηριότητες του προγράμματος τα παιδιά της Α' και Β' δημοτικού θα μετέχουν βιωματικά σε δημιουργικές δραστηριότητες, παιγνιώδεις γλωσσικές ασκήσεις, και σε οικείες, διασκεδαστικές περιστάσεις επικοινωνίας, οι οποίες στοχεύουν στον περιορισμό του «εγωκεντρισμού» που χαρακτηρίζει τα παιδιά της πρώιμης σχολικής ηλικίας. Επίσης στοχεύουν στην ανάπτυξη συλλογικής κοινωνικής συνείδησης και στην αφύπνιση της επίγνωσης ότι «ανήκουν» σε έναν κόσμο πολύ ευρύτερο από αυτόν που γνωρίζουν -έναν κόσμο όπου ο διαφορετικός γλωσσικός κώδικας είναι απαραίτητο εργαλείο για την κάλυψη κοινωνικών και προσωπικών αναγκών.

Το μαθησιακό υλικό θα αναπτύσσεται βάσει θεματικών εννοιών που εμπνέονται κατ' αρχάς από τον άμεσο κοινωνικό περίγυρο των παιδιών (το σπίτι, το σχολείο, μέρη της Ελλάδας), με σκοπό να μάθουν να εκφράζονται μέσω του άλλου γλωσσικού κώδικα για τον κόσμο που γνωρίζουν. Για παράδειγμα, συνδέοντας το μάθημα Μελέτη Περιβάλλοντος με το μάθημα της αγγλικής γλώσσας, τα παιδιά θα ασχοληθούν με δραστηριότητες που αναφέρονται σε φυτά και ζώα που έχουν γύρω τους. Σταδιακά, οι δραστηριότητες και οι εργασίες τους θα εμπνέονται από τον ευρύτερο πολιτισμικό περίγυρο, αλλά πάντα θα στοχεύουν στην κοινωνικά προσδιορισμένη χρήση της γλώσσας και στη συμμετοχή όλων των μαθητών, λαμβάνοντας όμως υπόψη πως τα παιδιά έχουν το καθένα τους διαφορετικές ανάγκες, τύπους νοημοσύνης, ικανότητες, γνώσεις και αξίες -πως τους αρέσουν διαφορετικά πράγματα και πως το καθένα έχει τους δικούς του ρυθμούς και τρόπους αντιμετώπισης των προκλήσεων.

Φιλοσοφία και ειδικότεροι στόχοι

Όπως διαφαίνεται από τα παραπάνω, το σχολικό πρόγραμμα εκμάθησης της Αγγλικής για τις Α' και Β' τάξεις του δημοτικού στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές οι οποίες καθορίζουν τη φύση των μαθημάτων:

- Απευθύνεται σε παιδιά με αναδυόμενο σχολικό γραμματισμό στη μητρική γλώσσα και στοχεύει σε κοινωνικούς γραμματισμούς στην ξένη γλώσσα, τους οποίους τα παιδιά έχουν ήδη αναπτύξει στη μητρική.

- Επικεντρώνεται στην εξατομικευμένη μάθηση μέσα από κατάλληλες για την ηλικία δραστηριότητες και όχι στη διδασκαλία μιας συγκεκριμένης ύλης.

- Στο πρόγραμμα αυτό, η εκμάθηση της Αγγλικής δεν συνιστά ένα προκαταρκτικό βήμα μιας πορείας με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας με μέτρο τον φυσικό ομιλητή της αγγλικής γλώσσας, ή/και το αγγλόφωνο πολιτισμικό υποκείμενο, αλλά την καλλιέργεια ενός διαπολιτισμικού ήθους επικοινωνίας.

1. ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1.1 Ατομική και κοινωνική ανάπτυξη

- ο Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων
- ο Ανάπτυξη συνεργατικών δεξιοτήτων
- ο Αυτοεκτίμηση

- ο Σεβασμός για άτομα ή ομάδες διαφορετικές γλωσσικά και πολιτισμικά, με διαφορετικές ικανότητες, προτιμήσεις, κ.λπ.

- ο Αφύπνιση διαπολιτισμικού και διαγλωσσικού ήθους επικοινωνίας

1.2 Γνωστική ανάπτυξη, καλλιέργεια γνωστικών δεξιοτήτων

- ο Αναλυτικές και συνθετικές γνωστικές δεξιότητες
- ο Στρατηγικές μάθησης
- ο Οπτική αντίληψη
- ο Ακουστική αντίληψη
- ο Επαγωγικές μαθησιακές δεξιότητες

2. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

2.1 Άνοιγμα προς την πολυγλωσσία και τη διαφορετικότητα

- ο Ευαισθητοποίηση στην πολιτισμική διαφορετικότητα

- ο Ευαισθητοποίηση ως προς το ρόλο της μητρικής γλώσσας και πολιτισμού

- ο Ευαισθητοποίηση ως προς τον ρόλο της Αγγλικής και τον πολιτισμό άλλων λαών

- ο Ευαισθητοποίηση ως προς το πώς μπορεί κάποιος να κάνει επικοινωνιακή παράλληλη χρήση γλωσσών (λ.χ. της μητρικής και της ξένης γλώσσας)

2.2 Διαμόρφωση βάσεων για την περαιτέρω γλωσσομάθεια

- ο Εξοικείωση με καθημερινές επικοινωνιακές πρακτικές στην Αγγλική

- ο Ανάπτυξη κινήτρων για την εκμάθησή της Αγγλικής και άλλων ξένων γλωσσών

- ο Ανάπτυξη των δεξιοτήτων που αφορούν κυρίως τον προφορικό λόγο (πρόσληψη και παραγωγή)

- ο Σύνδεση προφορικού και γραπτού λόγου μέσω της σταδιακής ανάπτυξης πρακτικών που θα εστιάζουν περισσότερο στην αναγνώριση παρά στην κατανόηση μηνυμάτων.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- ο Χρήση συνδυασμού προσεγγίσεων και μεθοδολογιών εκμάθησης της γλώσσας και ενσωμάτωση ποικίλων τεχνικών για την παρακίνηση ενδιαφέροντος (π.χ. suggestopedia, total physical response, κ.τ.λ.)

- ο Επιλογή δραστηριοτήτων που θα επιτυγχάνουν τους γενικότερους παιδαγωγικούς στόχους (ανάπτυξη συνεργατικότητας, στρατηγικών μάθησης, κ.τ.λ.)

- ο Επιλογή διασκεδαστικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων που να καλύπτουν διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης της νέας γνώσης.

Άρθρο 2

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (Τ.Π.Ε.)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΓΙΑ ΤΑ ΟΛΟΗΜΕΡΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΑΕΠ

ΤΠΕ - Σκοπός και Στόχοι

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Η ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) που χαρακτηρίζει την εποχή μας καθώς και η εξάπλωση των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας επηρεάζουν σημαντικά τα κοινωνικά δεδομένα και διαμορφώνουν νέες τάσεις. Η συνεχής αύξηση της χρήσης των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών θέτει πολύ σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με το καθεστώς της οργάνωσης και διαχείρισης της πληροφορίας, της διαμεσολάβησης των ψηφιακών τρόπων μετάδοσης της γνώσης, της οργάνωσης και του καταμερισμού της εργασίας, της επικοινωνίας από απόσταση, της ταυτότητας των υποκειμένων κ.τ.λ. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση του όγκου των γνώσεων και τη γρήγορη παλαιώσή τους, αναπόφευκτα οδηγεί στην αντίληψη ότι κάθε νέος, στο πλαίσιο της γενικής του εκπαίδευσης, πρέπει να αποκτήσει βασικές γνώσεις αλλά και δεξιότητες στη χρήση των τεχνολογιών αυτών καθώς και τις απαραίτητες κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες για την κατανόηση των πραγμάτων που συμβαίνουν γύρω του. Οι ΤΠΕ, με τα μέσα που διαθέτουν, εκτός από τη χρησιμότητά τους ως εργαλεία διεκπεραίωσης καθημερινών εργασιών, ανατρέπουν την ισχύουσα κατάσταση στην εκπαιδευτική διαδικασία και συμβάλλουν τόσο στην καλλιέργεια μιας νέας παιδαγωγικής αντίληψης (διευκολύνοντας νέους ενεργητικούς τρόπους μάθησης) όσο και στην ανάπτυξη νέων στάσεων και δεξιοτήτων.

Ο υπολογιστής και, γενικότερα οι ΤΠΕ, κάτω από το πρίσμα αυτό, καθίστανται διεπιστημονικά εργαλεία προσέγγισης της γνώσης, έρευνας, μάθησης, κοινωνικής αλληλεπίδρασης, ανάπτυξης και καλλιέργειας πληροφοριακών δεξιοτήτων.

Η εκπαίδευση στην Πληροφορική και τις ΤΠΕ, μέσα από την κριτική επεξεργασία των προσλαμβανόμενων πληροφοριών, αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για την απόκτηση πλούσιας πολιτισμικής και επιστημονικής γνώσης, για την εξασφάλιση της διά βίου εκπαίδευσης, για την προαγωγή της εξατομικευμένης εκπαίδευσης. Συμβάλλει, επίσης, στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη συνήθη σχολική τάξη ή σε κατάλληλα οργανωμένα και στελεχωμένα τμήματα ένταξης. Παράλληλα, τίθενται οι βάσεις για την ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, η οποία θα οδηγήσει μελλοντικά, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Η διαμορφούμενη ενοποίηση των τριών τεχνολογικών κλάδων, της Πληροφορίας, της Επικοινωνίας και των Οπτικοακουστικών μέσων σε μέσα και μεθόδους, η εκπαίδευση, η επικοινωνία και πολλές πτυχές της εργασίας και της ψυχαγωγίας αποκτούν νέες διαστάσεις και νέα πεδία κοινής δράσης και οδηγούν σε διαφορετικές και πολύ πιο σφαιρικές προσεγγίσεις των εκπαιδευτικών προβλημάτων, αλλά και πολύ πιο σύνθετες στη διαχείρισή τους.

Ο χώρος της εργασίας, επίσης, γνωρίζει καταλυτικές αλλαγές και βρίσκεται μπροστά σε μια εντελώς νέα κατάσταση. Η ανάδυση νέων επαγγελματιών στους τομείς αιχμής, καθώς και η διείσδυση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στο σύνολο σχεδόν των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, συνιστούν μια εντελώς νέα πραγματικότητα, συνεχώς εξελισσόμενη, και συνεπώς πρέπει να δίνεται στους μαθητές και στις μαθήτριές μας η δυνατότητα να αναπτύξουν ικανότητες και να προσανατολισθούν, εφόσον το επιθυμούν, προς τα επαγγέλματα αυτά. Οι επαγγελματικές προοπτικές μαθητών και μαθητριών θα εξαρτηθούν και από την ικανότητά τους στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Παράλληλα, οι νέες τεχνολογίες βρίσκονται σε μια διαδικασία συγκρότησης μιας ιδιαίτερης κουλτούρας με νέες ευκαιρίες και νέες προκλήσεις σε ολοένα πιο πολύμορφες κοινωνίες.

Σκοπός της διδασκαλίας της Πληροφορικής στο ολοήμερο δημοτικό είναι να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες μια αρχική, συγκροτημένη και σφαιρική αντίληψη των βασικών λειτουργιών του υπολογιστή, μέσα σε μια προοπτική «τεχνολογικού αλφαριθμητισμού» και αναγνώρισης της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών, αναπτύσσοντας παράλληλα ευρύτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης, δεοντολογίας, κοινωνικής συμπεριφοράς αλλά και διάθεσης για ενεργοποίηση και δημιουργία τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε συνεργασία με άλλα άτομα ή ως μέλη μιας ομάδας. Να έλθουν σε επαφή με τις διάφορες χρήσεις του υπολογιστή (κύριου και βασικού συντελεστή της ανάπτυξης και εξάπλωσης των ΤΠΕ) ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού - διερευνητικού εργαλείου (με τη χρήση κατάλληλου ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης) και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων. Έτσι, με την απόκτηση της ικανό-

τητας να κατανοούν τις βασικές αρχές που διέπουν τη χρήση της υπολογιστικής τεχνολογίας και, γενικότερα των ΤΠΕ, σε σημαντικές ανθρώπινες ασχολίες (όπως: η πληροφορία και η επεξεργασία της, η επικοινωνία, η κοινωνική δικτύωση, η ψυχαγωγία, οι νέες δυνατότητες προσέγγισης της γνώσης), δημιουργούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις που ευσουν μια παιδαγωγική και διδακτική μεθοδολογία επικεντρωμένη στο μαθητή, διευκολύνεται η διαφοροποίηση και εξατομίκευση των μαθησιακών ευκαιριών και, τέλος, οι μαθητές αποκτούν τις απαραίτητες κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τους εξασφαλίσουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη γνώση αλλά και δυνατότητες δια βίου μάθησης.

2. Άξονες και γενικοί στόχοι

Στο ολοήμερο δημοτικό ακολουθείται το εφικτό ή πραγματολογικό πρότυπο, σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες διδάσκονται βασικές γνώσεις Πληροφορικής, ενώ, ταυτόχρονα, οι ΤΠΕ αξιοποιούνται ως μέσο στήριξης της μαθησιακής διαδικασίας στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα. Για την επιτυχή εφαρμογή του προτύπου τα θέματα της Πληροφορικής και των ΤΠΕ έχουν οργανωθεί ανά επίπεδο με βάση θεματικούς άξονες περιεχομένου, οι οποίοι αναπτύσσονται και εξειδικεύονται όσον αφορά το περιεχόμενο, ανάλογα με την τάξη και, επομένως, την ηλικία και την αντιληπτική ικανότητα των μαθητών και των μαθητριών, πάντα, βέβαια, στο πλαίσιο του σκοπού διδασκαλίας του μαθήματος.

Οι γενικοί στόχοι ομαδοποιούνται με βάση τους τρεις άξονες: i) Γνώση και μεθοδολογία, ii) Συνεργασία, επικοινωνία και κοινωνική αλληλεπίδραση και iii) Επιστήμη και ΤΠΕ στην καθημερινή ζωή.

i) Γνώση και μεθοδολογία

Οι μαθητές και οι μαθήτριες προσεγγίζουν ένα σύνολο βασικών απλών εννοιών που αφορούν τη γενική δομή των υπολογιστικών συστημάτων και τις διαχρονικές αρχές που τα διέπουν. Αποκτούν βασικές γνώσεις και αναπτύσσουν δεξιότητες χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης και λογισμικού υπηρεσιών του Διαδικτύου. Αποκτούν ικανότητες μεθοδολογικού χαρακτήρα χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ και καλύπτουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους. Απομυθοποιούν τον υπολογιστή και τον χρησιμοποιούν ως εργαλείο ανακάλυψης, δημιουργίας, έκφρασης αλλά και ως νοητικό εργαλείο και εργαλείο ανάπτυξης της σκέψης. Χρησιμοποιούν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και κατακτούν έννοιες, όπως της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης.

ii) Συνεργασία, επικοινωνία και κοινωνική αλληλεπίδραση

Χρησιμοποιούν το λειτουργικό σύστημα, το λογισμικό εφαρμογών (επεξεργασία κειμένου, ζωγραφική κ.λπ.), εκπαιδευτικό λογισμικό, λογισμικό πλοήγησης στο Διαδίκτυο και άλλες υπηρεσίες του Διαδικτύου (web2) και αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο ποικίλων ατομικών ή ομαδικών - συνθετικών εργασιών.

iii) Επιστήμη και ΤΠΕ στην καθημερινή ζωή

Οι μαθητές και οι μαθήτριες, στο πλαίσιο της γενικής τους παιδείας, ευαισθητοποιούνται και κρίνουν τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Αναπτύσσουν πληροφοριακές δεξιότητες. Ευαισθητοποιούνται σε θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, ασφάλειας των πληροφοριών, συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο κ.τ.λ.

3. Ειδικοί σκοποί

Ο ειδικός σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο δημοτικό σχολείο είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού - διερευνητικού εργαλείου και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών. Να αποκτήσουν ικανότητες και να αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ με ασφάλεια, αναστοχαστική συμπεριφορά έναντι των διαθέσιμων πληροφοριών, αυτοπεποίθηση και δημιουργικότητα, ώστε να προετοιμαστούν για την υπόλοιπη μαθητική ζωή τους και την πλήρη ένταξή τους στην κοινωνία της Γνώσης και της Πληροφορίας.

Με την εισαγωγή της Πληροφορικής και των ΤΠΕ στο ολοήμερο δημοτικό σχολείο επιδιώκονται οι παρακάτω επιμέρους ειδικοί σκοποί:

- Να προσεγγίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες βασικές έννοιες της Πληροφορικής και των άλλων σχετικών Τεχνολογιών και να οικειωθούν βαθμιαία το λεξιλόγιο και τις ορολογίες τους.
- Να γνωρίσουν ένα υπολογιστικό σύστημα (κεντρική μονάδα και βασικές περιφερειακές συσκευές: πληκτρολόγιο, οθόνη, ποντίκι, εκτυπωτής κ.λπ.), καθώς και άλλες ψηφιακές συσκευές (κινητό τηλέφωνο, ψηφιακή τηλεόραση, συσκευές προσδιορισμού θέσης κ.ά) να μπορέσουν να εξηγήσουν με απλά λόγια τη χρησιμότητα κάθε συσκευής, να τις θέτουν σε λειτουργία και να τις χρησιμοποιούν με τρόπο ασφαλή και εργονομικό.
- Να εργασθούν με σχετική αυτονομία σε ένα γραφικό περιβάλλον εργασίας και να χρησιμοποιήσουν λογισμικό γενικής χρήσης για να εκφράσουν τις ιδέες τους με πολλούς τρόπους και μέσα.
- Να αναγνωρίσουν το εικονικό από το πραγματικό.
- Να αντιληφθούν τον υπολογιστή, τις περιφερειακές συσκευές και το χρησιμοποιούμενο λογισμικό ως ενιαίο σύστημα.

Β) ΤΠΕ - Πρόγραμμα Σπουδών

Α΄ ΤΑΞΗ		
Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να αναγνωρίζουν, να κατονομάζουν, να καταδεικνύουν και να περιγράφουν τη λειτουργία των κυριότερων φυσικών μονάδων ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος (κεντρική μονάδα, πληκτρολόγιο, ποντίκι, οθόνη, ηχεία, εκτυπωτής) και τον υπολογιστή ως ενιαίο σύστημα.</p> <p>Να αντιλαμβάνονται την ανάγκη προφύλαξης και του σωστού χειρισμού του υπολογιστή, καθώς και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών (π.χ. τηλεόραση, DVD Player).</p> <p>Να γνωρίζουν τη σωστή θέση του σώματός τους μπροστά στον υπολογιστή (πώς πρέπει να κάθονται, πώς να τοποθετούν τα χέρια τους στο πληκτρολόγιο, θέση ματιών - οθόνης κ.τ.λ.).</p> <p>Να ταυτίζουν τον υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του και που μπορεί, επιπλέον, να τον χρησιμοποιήσει για παιχνίδι και διασκέδαση.</p> <p>Να αναφέρουν χρήσεις του υπολογιστή σε καθημερινές δραστηριότητες (στο σπίτι, στο σχολείο κ.τ.λ.).</p>	<p>Γνωρίζω τον υπολογιστή</p> <p>Αναγνώριση και λειτουργία των φυσικών μονάδων ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος.</p> <p>Προφυλάξεις, εργονομία.</p> <p>Σωστή θέση του σώματος.</p> <p>Αναγνώριση του υπολογιστή και της χρήσης του στο άμεσο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.</p>	<p>Ο εκπαιδευτικός επιδεικνύει τις μονάδες ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος και ζητάει από τους μαθητές να τα αναγνωρίσουν.</p> <p>Τα παιδιά εργάζονται σε ομάδες, σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τα μέρη του υπολογιστή (με χαρτόνι ή άλλα υλικά και χρώματα) και συναρμολογούν το δικό τους υπολογιστή.</p> <p>Πατούν πλήκτρα, κινούν το ποντίκι κ.τ.λ. Διαπιστώνουν και περιγράφουν τη λειτουργία κάθε μονάδας.</p> <p>Ζητείται από τους μαθητές να αναφέρουν κανόνες σωστής χρήσης διάφορων οικιακών συσκευών. Συσχετίζουν και προσδιορίζουν κανόνες σωστής συμπεριφοράς στον υπολογιστή.</p> <p>Ζητείται από τα παιδιά να θυμηθούν αν έχουν δει υπολογιστή στο άμεσο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον τους και πώς νομίζουν ότι αυτός χρησιμοποιείται.</p>

- Να επικοινωνήσουν και να αναζητήσουν πληροφορίες χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο (αρχικά με τη βοήθεια του ή της εκπαιδευτικού).

- Να χρησιμοποιήσουν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και να κατανοήσουν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης.

- Να αναζητήσουν πληροφορίες σε απλές βάσεις δεδομένων ή σε άλλες πηγές πληροφοριών, να τις καταγράψουν και να τις αξιολογήσουν.

- Να συνεργασθούν για την εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας, να αναγνωρίσουν τη συμβολή της ομαδικής εργασίας στην παραγωγή έργου και να αναδειχθεί η δυναμική του διαλόγου.

- Να αξιοποιήσουν τα εργαλεία Πληροφορικής, χρησιμοποιώντας ελεύθερο λογισμικό, για να παρουσιάσουν τις παρατηρήσεις, τις σκέψεις τους και τα συμπεράσματά τους με τρόπο που οι ίδιοι ή οι ίδιες θα επιλέγουν (σχέδια, πίνακες, κείμενο κ.λπ.) .

- Να αναπτύξουν έναν κώδικα δεοντολογίας που να αφορά την εργασία τους στο χώρο του εργαστηρίου ή της τάξης και το σεβασμό της εργασίας των άλλων, να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, προστασίας και σεβασμού των προσωπικών δεδομένων, ασφάλειας των πληροφοριών, συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο, ασφάλειας και αποφυγής κινδύνων στο «εργασιακό» τους περιβάλλον κ.λπ.

- Να αναπτύξουν κριτική στάση σχετικά με τη χρήση των υπολογιστών για την αντιμετώπιση προβλημάτων, να αναφέρουν εφαρμογές της Πληροφορικής και των ΤΠΕ στο σύγχρονο κόσμο και, τέλος, να ευαισθητοποιηθούν και να προβληματισθούν για τις επιπτώσεις από την εφαρμογή τους στο περιβάλλον, στον εργασιακό χώρο, στη γλώσσα, στις αξίες και τον πολιτισμό.

<p>Να κινούν το ποντίκι και να επιλέγουν (π.χ. εργαλείο σχεδίασης, χρώμα από την παλέτα κ.τ.λ.).</p> <p>Να αναγνωρίζουν τα γράμματα στο πληκτρολόγιο καθώς και τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης καθώς και τα υπόλοιπα εργαλεία της ζωγραφικής.</p> <p>Να χρησιμοποιούν έτοιμα γεωμετρικά σχήματα και να δημιουργούν τις δικές τους συνθέσεις.</p> <p>Να προσθέτουν κείμενο σε μια ζωγραφιά.</p> <p>Να γράφουν χρησιμοποιώντας κεφαλαία και πεζά γράμματα.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return</p> <p>Να ξεφυλλίζουν κείμενα και εικόνες, να ακούν ήχους και μουσική από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές</p> <p>Να τυπώνουν τις εργασίες τους.</p>	<p>Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή</p> <p>Άνοιγμα και κλείσιμο μιας εφαρμογής αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονομία.</p> <p>Ξεφύλλισμα κειμένων, εικόνων και ακρόαση ήχων και μουσικής από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές.</p> <p>Δημιουργία εικόνας, επανάληψη εικόνας-σχήματος, μετακίνηση. Εξοικείωση με τη θέση των ειδικών πλήκτρων.</p>	<p>Η ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης των εργαλείων ΤΠΕ προσεγγίζονται με παιγνιώδη τρόπο και διαρθρώνεται υπηρετώντας τους στόχους των ιδιαίτερων θεματικών εννοιών και των σχεδίων εργασίας.</p> <p>Επιδεικνύεται στους μαθητές ο σωστός τρόπος εισαγωγής - εξαγωγής ενός CD ή DVD, καθώς και συσκευών USB (π.χ. Flash disk). Με τη χρήση κατάλληλου μέσου οι μαθητές ακούν μουσική, κάποιο παραμύθι ή παρακολουθούν κινούμενη εικόνα.</p> <p>Με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού οι μαθητές ασκούνται στη χρήση του ποντικιού κάνοντας αντιστοιχίες (π.χ. συνδυάζουν εικόνες με το πρώτο γράμμα της λέξης που απεικονίζεται, συνθέτουν εικόνες - παζλ, κάνουν αντιστοιχίες με αριθμούς, π.χ. αντιστοιχίζουν ζώα με τον αριθμό των ποδιών τους) και εξασκούνται στο άνοιγμα και κλείσιμο της εφαρμογής αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονομία.</p> <p>Φτιάχνουν συγκεκριμένα σχήματα σε διάφορα μεγέθη, τα επαναλαμβάνουν ή τα μετακινούν.</p> <p>Κάνουν συνδυασμούς σχημάτων, συνθέτουν τις κατασκευές τους (π.χ. σπίτι, καράβι, δέντρα χρησιμοποιώντας βασικά γεωμετρικά σχήματα).</p> <p>Προσθέτουν κείμενο στη ζωγραφιά τους (π.χ. το όνομά τους, το θέμα που ζωγράρισαν κ.ά.).</p> <p>Αντιγράφουν λέξεις. Εκτυπώνουν την εργασία τους με βοήθεια και σταδιακή αυτονομία.</p> <p>Αξιοποιούν τις ικανότητες που έχουν αποκτήσει και αναπτύσσουν δεξιότητες χρήσης και άλλων εργαλείων, όπως πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου και παρουσιάσεων.</p> <p>Π.χ.</p> <p>Σε ένα έγγραφο επεξεργασίας κειμένου:</p> <p>Διορθώνουν και μετακινούν πλαίσια κειμένου που είναι λάθος τοποθετημένα κάτω από διάφορα αντικείμενα (εικόνες). Διορθώνουν κείμενα (λεζάντες) με ανακατεμένα μικρά και κεφαλαία γράμματα επιλέγοντας να τα ξαναγράψουν σωστά. (Εικόνες και υπότιτλοι -λεζάντες- με ζώα, αν ασχολούνται με τα ζώα του τόπου τους, μέσω συγκοινωνίας, αν ασχολούνται με τις μεταφορές κ.λπ.)</p> <p>Απαντούν σε ερωτήσεις ή ολοκληρώνουν προτάσεις σχετικές με την εργασία τους, δακτυλογραφώντας μικρές προτάσεις.</p> <p>Προσέχουν να αρχίζουν με κεφαλαίο και να τελειώνουν με τελεία.</p> <p>Ολοκληρώνουν και βελτιώνουν μια ημι- διαμορφωμένη παρουσίαση εισάγοντας μικρά κείμενα και έτοιμες εικόνες (clipart).</p> <p>Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται, να συμβάλλουν στην ομαδική εργασία και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων. Να μαθαίνουν παίζοντας.</p>
<p>Να αναγνωρίζουν το Διαδίκτυο ως πηγή πληροφόρησης.</p>	<p>Επικοινωνώ ηλεκτρονικά</p> <p>Επίδειξη επιλεγμένων τρόπων του Διαδικτύου και αξιοποίηση εκπαιδευτικών λογισμικών.</p>	<p>Εργάζονται σε ομάδες και, ανάλογα με την εργασία που τους έχει ανατεθεί (στο πλαίσιο των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων), επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους, αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονομία, για συλλογή πληροφοριών. Πλοηγούνται σε εκπαιδευτικά λογισμικά και εκπαιδευτικά πακέτα του Π.Ι.</p>

Β' ΤΑΞΗ		
Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να ανοίγουν και να κλείνουν τον υπολογιστή και τις διάφορες περιφερειακές συσκευές.</p> <p>Να κατανοούν ότι η συνεχής ενασχόληση με τις ψηφιακές συσκευές είναι ελκυστική αλλά τους στερεί τη χαρά της παρουσίας και της συμμετοχής τους σε οικογενειακές και φιλικές συζητήσεις, στο παιχνίδι κ.λπ.</p> <p>Να εξοικειωθούν με το πληκτρολόγιο και τη χρήση των βασικών πλήκτρων (Shift, PgDn, PgUp, Home, End κ.λπ.).</p> <p>Να εξοικειωθούν με τις ειδικές λειτουργίες του ποντικιού (Διπλό πάτημα, Πάτημα δεξιού πλήκτρου κ.λπ.).</p> <p>Να γνωρίζουν τρόπους εναλλαγής της γλώσσας.</p> <p>Να γνωρίζουν το άνοιγμα - κλείσιμο μιας εφαρμογής.</p>	<p>Γνωρίζω τον υπολογιστή</p> <p>Πρώτη γνωριμία με το γραφικό περιβάλλον επικοινωνίας (GUI) του υπολογιστή.</p>	<p>Επιδεικνύεται στους μαθητές ο σωστός τρόπος ανοίγματος και κλεισίματος του υπολογιστή και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών.</p> <p>Γίνεται συζήτηση για τη σωστή αξιοποίηση του υπολογιστή, της τηλεόρασης, των παιχνιδιομηχανών κ.λπ.</p> <p>Με τη χρήση των κατάλληλων εφαρμογών (ζωγραφική, κειμενογράφος, αριθμομηχανή) μαθαίνουν να ανοίγουν και να κλείνουν εφαρμογές.</p>
<p>Να γράφουν απλές προτάσεις, να ζωγραφίζουν, να εισάγουν εικόνα σε κείμενο με τη βοήθεια του δασκάλου.</p> <p>Να αναγνωρίζουν ότι οι ΤΠΕ τους δίνουν τη δυνατότητα να διορθώνουν και να βελτιώνουν μια εργασία τους με σύντομο και αποτελεσματικό τρόπο.</p> <p>Να αναζητούν και να ανασύρουν πληροφορίες από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές.</p> <p>Να χρησιμοποιούν έτοιμες εικόνες ή γραφικά για να εμπλουτίζουν την εργασία τους.</p> <p>Να μορφοποιούν τα κείμενά τους ανάλογα με τους στόχους τους και το είδος τους (αφήγηση, πληροφορίες, γράμμα, εικονογραφημένη ιστορία, αφίσα, πρόσκληση κ.λπ.).</p> <p>Να αξιοποιούν τις λειτουργίες αντιγραφής, αποκοπής και επικόλλησης.</p> <p>Να αποθηκεύουν και να ανακτούν το αρχείο με την εργασία τους.</p>	<p>Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή</p> <p>Πληκτρολόγηση απλού κειμένου, ζωγραφική.</p> <p>Απλές λειτουργίες ενός επεξεργαστή κειμένου.</p> <p>Αναζήτηση πληροφοριών σε λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κ.ά.</p> <p>Αποθήκευση και άνοιγμα αρχείου.</p>	<p>Η ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης των εργαλείων ΤΠΕ προσεγγίζονται με παιγνιώδη τρόπο και διαρθρώνεται υπηρετώντας τους στόχους των ιδιαίτερων θεματικών ενότητων και των σχεδίων εργασίας.</p> <p>Αναλαμβάνουν ένα έργο, μια αποστολή, μια δραστηριότητα, οργανωμένη στο επίπεδο των παιδιών, στηριγμένη στις εμπειρίες τους (σχολική και κοινωνική ζωή).</p> <p>Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται, να συμβάλλουν στην ομαδική εργασία, να επιχειρηματολογούν και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων. Να μαθαίνουν παίζοντας.</p> <p>Οι μαθητές ανακαλύπτουν τις ιδιαίτερες δυνατότητες της κάθε εφαρμογής μέσα από τη λύση ενός προβλήματος την ανάγκη διόρθωσης ενός «λάθους», βελτίωσης ενός εγγράφου κ.λπ. στο πλαίσιο εργασιών που τους ανατίθενται (ατομικές, ομαδικές, ομαδοσυνεργατικές). Π.χ. εξασκούνται στη διαγραφή, αποκοπή, επικόλληση κειμένου διαρθρώνοντας σε παραγράφους ένα ανακατεμένο κείμενο. Για τη διευκόλυνση των μαθητών παρέχονται οι τίτλοι των παραγράφων.</p> <p>Συνεργάζονται και φτιάχνουν προσκλήσεις για τη γιορτή του σχολείου, το περιοδικό ή την εφημερίδα τους.</p> <p>Μέσα από συζήτηση και διάλογο με τα παιδιά αναδεικνύεται η ανάγκη αποθήκευσης της εργασίας τους και συνακόλουθα η ανάγκη της. Αναπτύσσουν ικανότητες αποθήκευσης και ανάκτησης με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση.</p> <p>Κάνουν συνθετικές εργασίες για τα διάφορα μαθήματά τους γράφοντας, ζωγραφίζοντας, συγκεντρώνοντας στοιχεία από διάφορες πηγές και τις παρουσιάζουν αξιοποιώντας λογισμικό παρουσιάσεων.</p> <p>Μαθαίνουν απλές στρατηγικές για να εντοπίζουν πληροφορίες μέσα σε λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, λογισμικά του Π.Ι. κ.λπ. Ζητείται, παραδείγματος χάρι, να βρουν πληροφορίες για τον κύκλο του νερού.</p>
<p>Να επισκέπτονται, μόνοι τους, επιλεγμένους τόπους στο Διαδίκτυο.</p>	<p>Επικοινωνώ ηλεκτρονικά</p> <p>Επίσκεψη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου.</p>	<p>Επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση. Αντλούν και αξιοποιούν πληροφορίες για έναν συγκεκριμένο σκοπό.</p>

Γ΄ ΤΑΞΗ		
Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να εξηγούν με απλά λόγια τι είναι ο υπολογιστής και τι τα προγράμματα εφαρμογών. Να δίνουν απλά παραδείγματα όσον αφορά τη χρήση του.</p> <p>Να εξηγούν τι είναι πρόγραμμα εφαρμογών και να δίνουν γενικά παραδείγματα προγραμμάτων.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τις μονάδες εισόδου - εξόδου.</p> <p>Να αναγνωρίζουν το γραφικό περιβάλλον επικοινωνίας (GUI) του υπολογιστή και των εφαρμογών, καθώς και τη χρησιμότητά τους.</p> <p>Να κατανοούν την έννοια και τη λειτουργία των παραθύρων (μεγιστοποίηση, ελαχιστοποίηση, κλείσιμο, μετακίνηση, διάταξη παραθύρων στην επιφάνεια εργασίας).</p>	<p>Γνωρίζω τον υπολογιστή</p> <p>Ο υπολογιστής ως ενιαίο σύστημα.</p> <p>Γνωριμία με το γραφικό περιβάλλον.</p>	<p>Οι μαθητές συζητούν και ανακαλύπτουν τα χαρακτηριστικά της επιφάνειας εργασίας την οποία συσχετίζουν με την οργάνωση ενός γραφείου εργασίας.</p> <p>Με τη χρήση των κατάλληλων εφαρμογών (ζωγραφική, κειμενογράφος, αριθμομηχανή κ.ά.) στο πλαίσιο μιας δραστηριότητας μαθαίνουν να ανοίγουν, να κλείνουν εφαρμογές, να χειρίζονται τα παράθυρα και να ξεχωρίζουν τα πιο βασικά εικονίδια. Μετακινούνται μεταξύ ανοικτών παραθύρων.</p>
<p>Να γράφουν πολυτροπικά κείμενα (συνδυάζοντας κείμενο, εικόνες και γραφικά) έχοντας υπόψη τους το σκοπό για τον οποίο συντάσσουν το κείμενο.</p> <p>Να παρουσιάζουν πληροφορίες που βρίσκουν σε μια ποικιλία πηγών, ιδέες και σκέψεις τους.</p> <p>Να αξιοποιούν διάφορα ηλεκτρονικά μέσα παρουσίασης και έκφρασης ανάλογα με το θέμα τους.</p> <p>Να ενισχύουν την επιτυχία των στόχων τους εισάγοντας τόσο στα κείμενα όσο και στις παρουσιάσεις τους πίνακες, πλαίσια κειμένου και γραφικής μορφής κείμενο (π.χ. συλλογή Fontwork, Wordart).</p> <p>Να αξιοποιούν τις αναστοχαστικές δεξιότητές τους και τις δυνατότητες που παρέχουν οι ΤΠΕ για τη συνεχή βελτίωση των έργων τους.</p>	<p>Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή</p> <p>Δημιουργική αξιοποίηση εξελιγμένων χαρακτηριστικών προγραμμάτων εφαρμογών γραφείου.</p>	<p>Η ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης των εργαλείων ΤΠΕ προσεγγίζονται με παιγνιώδη τρόπο και διαρθρώνεται υπηρετώντας τους στόχους των ιδιαίτερων θεματικών εννοιών και των σχεδίων εργασίας.</p> <p>Οι μαθητές ανακαλύπτουν τις ιδιαίτερες δυνατότητες της κάθε εφαρμογής μέσα από τη λύση ενός προβλήματος την ανάγκη διόρθωσης ενός «λάθους», βελτίωσης ενός εγγράφου κ.λπ. στο πλαίσιο εργασιών που τους ανατίθενται (ατομικές, ομαδικές, ομαδοσυνεργατικές).</p> <p>Οι μαθητές αναλαμβάνουν την παρουσίαση ενός θέματος από μια περιοχή του αναλυτικού προγράμματος. Π.χ. "Οι περιπέτειες του Οδυσσέα". Γράφουν κείμενα, εισάγουν εικόνες, ταξινομούν σε πίνακα με τη σειρά που αναφέρονται στο βιβλίο της Ιστορίας τους σταθμούς του ταξιδιού (βλέπε αντίστοιχο λογισμικό του Π.Ι.), εισάγουν κείμενα γραφικής μορφής για τους τίτλους, ζωγραφίζουν και εισάγουν το κάρβι του Οδυσσέα, σελιδοποιούν. Εντοπίζουν τις περιοχές του ταξιδιού αξιοποιώντας κατάλληλο λογισμικό (π.χ. Google earth) και εμπλουτίζουν την εργασία τους με την τωρινή ονομασία των περιοχών και σύγχρονες φωτογραφίες. Εκτυπώνουν την εργασία τους δημιουργώντας αντίστοιχο φυλλάδιο. Με την αξιοποίηση του λογισμικού παρουσιάσεων οργανώνουν το υλικό τους και το παρουσιάζουν.</p>
<p>Να βρίσκουν πληροφορίες για ένα συγκεκριμένο σκοπό χρησιμοποιώντας μια ποικιλία πηγών. (Ηλεκτρονική, διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια - Λεξικά, εκπαιδευτικά λογισμικά, διαδίκτυο)</p> <p>Να καταγράφουν, να οργανώνουν, να ανακαλούν, να αναλύουν και να οπτικοποιούν το υλικό που συλλέγουν, κατά τη διερεύνηση ενός θέματος με την αξιοποίηση εφαρμογής εννοιολογικής χαρτογράφησης.</p>	<p>Οργανώνω και ταξινομώ με εννοιολογικούς χάρτες.</p>	<p>Οι μαθητές εξοικειώνονται στη χρήση εφαρμογής εννοιολογικής χαρτογράφησης και τη διαδικασία σύνθεσης χαρτών συμπληρώνοντας αρχικά ημιδομημένους χάρτες. Σταδιακά αυτονομούνται.</p> <p>Οι μαθητές οπτικοποιούν σε εννοιολογικό χάρτη τις πληροφορίες που βρίσκουν κατά τη διερεύνηση ενός θέματος με σύμβολα, συνδέσμους και εισαγωγή εικόνων. Π.χ. Η ρύπανση του περιβάλλοντος.</p> <p>Αποθηκεύουν τον εννοιολογικό χάρτη και σε μορφή εικόνας, ώστε να τον χρησιμοποιήσουν σε μελλοντικές δραστηριότητες.</p>

<p>Να κατανοούν με εισαγωγικές χρήσεις του Διαδικτύου ότι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μια μεγάλη πηγή πληροφοριών και εικόνων και ότι πρέπει να το χρησιμοποιούν:</p> <p>α) κριτικά όσον αφορά την αξιοπιστία και την ασφάλεια των πληροφοριών</p> <p>β) με ευαισθησία σε θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, προσωπικών δεδομένων και σωστής συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο.</p> <p>Να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες διαχείρισης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (άνοιγμα, κλείσιμο μηνύματος, απάντηση σε μήνυμα, εισαγωγή ηλεκτρονικής διεύθυνσης παραλήπτη, εισαγωγή θέματος).</p> <p>Να αξιοποιούν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα ασφάλειας κατά τη χρήση του.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη δυνατότητα που παρέχουν οι ΤΠΕ σε ανθρώπους που βρίσκονται μακριά να επικοινωνούν ή να συνεργάζονται πάνω στο ίδιο θέμα.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν στη χρήση σωστής γλώσσας και κατάλληλης έκφρασης στις επικοινωνίες τους.</p>	<p>Επικοινωνιών ηλεκτρονικά</p>	<p>Οι μαθητές εμπλέκονται σε ιστοεξερευνήσεις (Webquests).</p> <p>Οι μαθητές αναλαμβάνουν ομαδικές αποστολές διεπιστημονικής διερεύνησης ενός θέματος με τη μέθοδο των ιστοεξερευνήσεων (Webquests). Π.χ. «Η θάλασσα»</p> <p>Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες: δημοσιογράφων, καλλιτεχνών και λογοτεχνών.</p> <p>Αποστολή δημοσιογράφων: ρεπορτάζ για τη ρύπανση της θάλασσας, αναζήτηση και οργάνωση πληροφοριακού υλικού (εννοιολογικός χάρτης).</p> <p>Αποστολή καλλιτεχνών: συγκέντρωση και παρουσίαση έργων ζωγραφικής με θέμα τη θάλασσα (σύνθεση παρουσίασης με λεζάντες και σχόλια).</p> <p>Αποστολή λογοτεχνών: αναζήτηση, συγκέντρωση, εικονογράφηση και παρουσίαση ποιημάτων για τη θάλασσα κ.λπ.</p> <p>Ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται να επικοινωνήσουν και να αναζητήσουν πληροφορίες για τις εργασίες τους, όταν αυτές το επιτρέπουν, από συμμαθητές σχολείων άλλων περιοχών, φορείς και ειδικούς αξιοποιώντας το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.</p> <p>Μπορούν να χρησιμοποιήσουν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και για τη συγγραφή ηλεκτρονικού συνεργατικού παραμυθιού.</p> <p>Γίνεται συζήτηση - διάλογος. Τα παιδιά συσχετίζουν το κλασικό ταχυδρομείο με το ηλεκτρονικό, ανακαλύπτουν ομοιότητες και διαφορές. Ενημερώνονται για τον ασφαλή τρόπο χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.</p>
--	---------------------------------	---

Δ' ΤΑΞΗ		
Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να κατανοούν τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή (είσοδος δεδομένων, επεξεργασία, έξοδος αποτελεσμάτων, αποθήκευση) και να μπορούν να αναφέρουν σχετικά παραδείγματα.</p> <p>Να κατανοούν τις έννοιες αρχείο και φάκελος.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τις συσκευές και τα μέσα αποθήκευσης και τον ασφαλή τρόπο διαχείρισής τους.</p> <p>Να εξοικειωθούν με το γραφικό περιβάλλον διαχείρισης του συστήματος αρχείων και να μπορούν: να δημιουργούν, μετονομάζουν, αντιγράφουν, μεταφέρουν, διαγράφουν φακέλους και αρχεία.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τους συνήθεις τύπους αρχείων από τα εικονίδια και τις επεκτάσεις τους.</p>	<p>Γνωρίζω τον υπολογιστή</p> <p>Βασικές λειτουργίες του υπολογιστή.</p> <p>Σύστημα διαχείρισης αρχείων και φακέλων.</p> <p>Περιφερειακές μονάδες αποθήκευσης.</p>	<p>Οι μαθητές μέσα από διάλογο - συζήτηση ανακαλούν γνώσεις από προηγούμενες τάξεις. Προσεγγίζουν την έννοια της πληροφορίας ως αποτέλεσμα επεξεργασίας. Ανακαλύπτουν την έννοια του αρχείου ως οργανωμένης συλλογής πληροφοριών ή δεδομένων, την αναγκαιότητα αποθήκευσης (φύλαξης) των εργασιών τους και της σωστής οργάνωσής τους. Αναγνωρίζουν τις φυσικές συσκευές και τα μέσα αποθήκευσης.</p> <p>Συσχετίζουν την οργάνωση των αρχείων με βιωματικές καταστάσεις (οργάνωση βιβλιοθήκης, μουσικών cd κ.λπ.) και αναγνωρίζουν το σύστημα οργάνωσης των αρχείων (μέσο, φάκελος, αρχείο) στον υπολογιστή πιθανόν και σε άλλες ψηφιακές συσκευές (mp3 - mp4 players, κινητό τηλέφωνο κ.λπ.).</p> <p>Οι μαθητές σχηματοποιούν στο τετράδιό τους την επιθυμητή οργάνωση των αρχείων τους, την οποία στη συνέχεια υλοποιούν στον υπολογιστή. Ακολουθως, με τη χρήση λογισμικού εφαρμογών (π.χ. ζωγραφικής ή κειμενογράφου) δημιουργούν, αποθηκεύουν (αποθήκευση, αποθήκευση ως) και ανακτούν (ανοίγουν) αρχεία. Τέλος, χρησιμοποιούν τα αρχεία που έχουν δημιουργήσει και εξοικειώνονται στη διαχείριση φακέλων και αρχείων.</p>

<p>Να συνθέτουν κείμενα και παρουσιάσεις εισάγοντας εικόνες και γραφήματα έχοντας υπόψη τους το σκοπό για τον οποίο συντάσσουν το κείμενο καθώς και τους αναγνώστες ή το ακροατήριο στους οποίους πρόκειται να απευθυνθούν.</p> <p>Να σχεδιάζουν, να δομούν, να οργανώνουν τις παρουσιάσεις τους και να έχουν ευχέρεια στην ταξινόμηση των διαφανειών και την μετακίνηση εντός του εγγράφου.</p> <p>Να εισάγουν μουσική και ήχο στις παρουσιάσεις τους από διαφορετικές πηγές και να δικαιολογούν τις επιλογές τους.</p> <p>Να ενισχύουν την επιτυχία των στόχων τους χρησιμοποιώντας σταδιακά τα εφέ εναλλαγής διαφανειών και τη δημιουργία υπερσυνδέσεων.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τη μαγνητοφώνηση της φωνής τους όταν χρειάζεται.</p> <p>Να εκφράζονται δημιουργικά και πρωτότυπα.</p> <p>Να εξοικειωθούν με βασικές λειτουργίες τροποποίησης - μορφοποίησης έτοιμων εικόνων.</p> <p>Να εισάγουν εικόνες από σαρωτή και φωτογραφική μηχανή.</p> <p>Να τηρούν στις παρουσιάσεις τους κανόνες προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων αναφερόμενοι στις πηγές.</p> <p>Να προβληματίζονται για την αισθητική ενός εγγράφου, μιας παρουσίασης ή ενός σχεδίου, τη σαφήνεια του κειμένου κλπ.</p> <p>Να αναγνωρίζουν ότι η επανεξέταση και η βελτίωση των παραγόμενων έργων είναι στενά συνδεδεμένα με τις ΤΠΕ οι οποίες επιτρέπουν τις διεργασίες αυτές να γίνονται γρήγορα, εύκολα και αποτελεσματικά (αντιγραφή, διαγραφή, επικόλληση, μορφοποίηση, ανεύρεση υλικού κ.λπ.).</p> <p>Να αναπτύξουν δεξιότητες τυφλού συστήματος δακτυλογράφησης.</p>	<p>Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή</p> <p>Ανακαλύπτω και αξιοποιώ νέες λειτουργίες των προγραμμάτων εφαρμογών.</p>	<p>Η ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης των εργαλείων ΤΠΕ προσεγγίζονται με παιγνιώδη τρόπο και διαρθρώνεται υπηρετώντας τους στόχους των ιδιαίτερων θεματικών ενότητων και των σχεδίων εργασίας.</p> <p>Οι μαθητές ανακαλύπτουν τις ιδιαίτερες δυνατότητες της κάθε εφαρμογής μέσα από τη λύση ενός προβλήματος, την διερεύνηση και την παρουσίαση ενός θέματος, την ανάγκη διόρθωσης ενός «λάθους», βελτίωσης ενός εγγράφου κλπ. στο πλαίσιο εργασιών που τους ανατίθενται (ατομικές, ομαδικές, ομαδοσυνεργατικές). Αξιοποιούν και εξοικειώνονται με τη «Βοήθεια» της κάθε εφαρμογής.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>Διορθώνουν και βελτιώνουν έγγραφα που τους δίνονται με περιεχόμενο σχετικό με ένα project πάνω στο οποίο εργάζονται. Συζητούν, ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με τη μορφή και το περιεχόμενο, παίρνουν αποφάσεις διόρθωσης ή βελτίωσης του εγγράφου λαμβάνοντας υπόψη το στόχο και το κοινό που θέλουν να απευθυνθούν. Ενημερώνονται για την ύπαρξη Ελεύθερου Λογισμικού που διατίθεται στο Διαδίκτυο και ανακαλύπτουν με καθοδήγηση εργαλεία των ΤΠΕ που θα τους βοηθήσουν στη υλοποίηση των επιλογών τους.</p> <p>Αναπτύσσουν δεξιότητες χρήσης των εργαλείων στο πλαίσιο μιας καινοτόμας δράσης (ενός περιβαλλοντικού ή διαπολιτισμικού προγράμματος κ.λπ.) «ενδοταξιακά» ή «διαταξιακά» με τη συνεργασία των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και μαθητών όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - γράφουν και εικονογραφούν ένα ποίημα ή μια ιστορία, μια αφίσα, ένα ερωτηματολόγιο, άρθρο για εφημερίδα, ένα ενημερωτικό φυλλάδιο, προσκλήσεις, προγράμματα εκδηλώσεων κ.ά. - αξιοποιούν ψηφιακή φωτογραφική μηχανή (εφόσον διατίθεται) για λήψη φωτογραφιών, τις οποίες επεξεργάζονται τις εισάγουν σε έγγραφα, οργανώνουν «έκθεση φωτογραφίας» ή τις παρουσιάζουν χρησιμοποιώντας κατάλληλο λογισμικό και video projector, τηλεόραση ή ψηφιακή κορνίζα (digital frame). <p>Εμβραθύνουν και επεκτείνουν θεματικές του αναλυτικού προγράμματος, ερευνώντας και παρουσιάζοντας περιοχές που τους ενδιαφέρουν ή είναι δυσνόητες όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα πολιτεύματα στην αρχαϊκή Ελλάδα <p>Ο εκπαιδευτικός έχει προετοιμάσει κατάλληλες ασκήσεις ή αξιοποιεί σχετικό ελεύθερο λογισμικό με το οποίο οι μαθητές παίζουν και εξασκούνται στο «τυφλό σύστημα» δακτυλογράφησης (Προτείνεται χρόνος απασχόλησης το πολύ 10 λεπτών σε κάθε διδακτική ώρα. Ορθή τοποθέτηση των δακτύλων στο πληκτρολόγιο, εξάσκηση με γράμματα, στη συνέχεια με συλλαβές και τέλος λέξεις).</p>
---	--	--

<p>Να βρίσκουν πληροφορίες για έναν συγκεκριμένο σκοπό χρησιμοποιώντας ποικιλία πηγών: Διαδικτυακών (π.χ. εγκυκλοπαίδειες), Ψηφιακών Λεξικών, Βάσεων δεδομένων κ.ά.</p> <p>Να αξιοποιούν εφαρμογή εννοιολογικής χαρτογράφησης και ημιδομημένα λογιστικά φύλλα για να καταγράψουν, να αναλύουν, να οργανώνουν και να επεξεργάζονται δεδομένα μιας μικρής έρευνας.</p> <p>Να εισάγουν δεδομένα σε ένα κατάλληλα διαμορφωμένο λογιστικό φύλλο.</p> <p>Να μορφοποιούν τα κελιά του λογιστικού φύλλου.</p> <p>Να παρατηρούν σε γραφική παράσταση τα αποτελέσματα των ερευνών τους και να εξάγουν συμπεράσματα.</p> <p>Να αξιοποιούν πίνακες, γραφήματα και εννοιολογικούς χάρτες σε άλλες εφαρμογές.</p> <p>Να κατανοούν ότι η συγκέντρωση, οργάνωση, συσχέτιση και επεξεργασία πληροφοριών για ένα πρόβλημα μπορεί να μας οδηγήσει στην ανακάλυψη λύσεων ή νέων πληροφοριών.</p> <p>Να συνειδητοποιούν ότι οι οπτικοποιήσεις (γραφήματα, εννοιολογικοί χάρτες κ.λπ.) και τα άλλα εργαλεία που μας προσφέρουν οι ΤΠΕ μας επιτρέπουν να εξερευνούμε πτυχές ενός προβλήματος για τον έλεγχο και την επαλήθευση των αρχικών μας προβλέψεων.</p> <p>Να προβλέπουν, να εκτιμούν και να αξιολογούν τα αποτελέσματα των εφαρμογών που δημιουργούν.</p>	<p>Οργανώνω, ταξινομώ και επεξεργάζομαι πληροφορίες με εννοιολογικούς χάρτες και λογιστικά φύλλα.</p>	<p>Χρησιμοποιούν την εννοιολογική χαρτογράφηση και για ανίχνευση των πρότερων γνώσεων στην αρχή ενός σχεδίου εργασίας. Στο τέλος διορθώνουν, βελτιώνουν, συμπληρώνουν τον αρχικό χάρτη αξιολογώντας εμμέσως την εργασία τους.</p> <p>Αναλαμβάνουν τη διεξαγωγή μικρών ερευνών όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - τη διερεύνηση των προτιμήσεων των συμμαθητών τους σε φαγητά και αναψυκτικά (αγωγή υγείας) - τη διερεύνηση των προτιμήσεών τους στα σπορ (ελεύθερος χρόνος) - τη σύγκριση των καιρικών συνθηκών της περιοχής τους με άλλες περιοχές της πατρίδας μας αξιοποιώντας σχετικές πληροφορίες από το Διαδίκτυο (μελέτη περιβάλλοντος). <p>Συντάσσουν μετά από συζήτηση και διατύπωση υποθέσεων τα αντίστοιχα ερωτηματολόγια στον επεξεργαστή κειμένου. Συλλέγουν τα δεδομένα και τα εισάγουν σε ημιδιαμορφωμένα λογιστικά φύλλα. Τα μορφοποιούν. Τα απεικονίζουν γραφικά, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, τα παρατηρούν, τα αναλύουν και συζητούν. Συγκρίνουν τα αποτελέσματα με τις αρχικές τους υποθέσεις. Θέτουν ερωτήματα, κάνουν προτάσεις. Σχεδιάζουν και δομούν την παρουσίαση όλης της εργασίας τους.</p> <p>Συζητούν για το πώς εργάστηκαν και με ποιον τρόπο τους βοήθησαν οι ΤΠΕ. Ανταλλάσσουν απόψεις.</p>
--	---	---

<p>Να εξοικειωθούν με τη χρήση εφαρμογών πλοήγησης στο Διαδίκτυο.</p> <p>Να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της κριτικής χρήσης του Διαδικτύου.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν στην επιλογή εικόνων και πληροφοριακού υλικού κατάλληλου για την ηλικία τους και σχετικού με το θέμα τους.</p> <p>Να αναπτύξουν πρακτικές καλής χρήσης του Διαδικτύου.</p> <p>Να εξοικειωθούν στη διατύπωση εύστοχων ερωτημάτων σε μηχανές αναζήτησης για να ανασύρουν από το Διαδίκτυο υλικό που να είναι σχετικό με το θέμα τους και να μπορούν να διαλέξουν τις χρήσιμες πληροφορίες.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν ότι οποιοσδήποτε μπορεί να είναι συντάκτης στο Διαδίκτυο και μερικές φορές τα περιεχόμενα ορισμένων ιστοσελίδων μπορεί να είναι αγενές, προσβλητικό και παράνομο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις να αποφεύγουν την χρήση των παρεχόμενων πληροφοριών και να ενημερώνουν τον εκπαιδευτικό τους και τους γονείς τους.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, των ιστολογίων και την ανάπτυξη «εξ αποστάσεως» συνεργασιών.</p> <p>Να δημιουργούν λογαριασμό ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.</p> <p>Να κατανοούν την αναγκαιότητα, τη χρησιμότητα και την απαραίτητη μυστικότητα των passwords στην ηλεκτρονική επικοινωνία.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τα πλεονεκτήματα της χρήσης της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.</p> <p>Να κατανοούν τη λειτουργία των διαφόρων μερών ενός ηλεκτρονικού μηνύματος:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Αποστολέας -Παραλήπτης -Θέμα -Μήνυμα -Κοινοποίηση κ.λπ. <p>Να εξοικειωθούν με τη λειτουργία επισύναψης αρχείου σε ηλεκτρονικό μήνυμα.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τις διαφορές διαχείρισης της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας</p> <p>α) με τη βοήθεια προγράμματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και β) με την υπηρεσία web mail.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τη δυνατότητα που παρέχουν οι ΤΠΕ σε ανθρώπους που βρίσκονται μακριά να συνεργάζονται.</p> <p>Να ευαισθητοποιηθούν στη χρήση σωστής γλώσσας και κατάλληλης έκφρασης στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες τους.</p>	<p>Επικοινωνώ ηλεκτρονικά</p>	<p>Οι μαθητές συνεργάζονται, ανακαλούν γνώσεις και εμπειρίες και ανακαλύπτουν λειτουργίες και δυνατότητες της εφαρμογής πλοήγησης (Εισαγωγή διεύθυνσης ιστοσελίδας. Κατανόηση της κατηγοριοποίησης των ιστοσελίδων σύμφωνα με το τελευταίο τμήμα της διεύθυνσής τους 'gr, cy, ..., gov, edu, com, net, org ...'. Αναγνώριση συνδέσμων και υπερσυνδέσμων. Αρχική σελίδα. Πλοήγηση σε σελίδες που έχουν επισκεφθεί 'Μπρος - Πίσω', Σελιδοδείκτες. Ιστορικό. Άνοιγμα ιστοσελίδας σε νέα καρτέλα ή σε νέο παράθυρο κ.λπ.).</p> <p>Αξιοποιούν το Διαδίκτυο για τη διερεύνηση ποικίλων θεμάτων π.χ. αναζήτηση πληροφοριών για τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής, ανάκτηση φωτογραφικού υλικού (φωτογραφίες της Ακρόπολης) κ.λπ.</p> <p>Αξιοποιούν εφαρμογές ψηφιακών χαρτών (π.χ. Google Earth, Google Maps). Βρίσκουν τον χάρτη της περιοχής τους, του νομού τους, της χώρας μας ή άλλων χωρών. Αξιοποιούν την εφαρμογή για διερεύνηση ποικίλων θεμάτων σχετικών με την Ιστορία, τη Μελέτη Περιβάλλοντος τα Μαθηματικά κ.λπ.</p> <p>Π.χ. Ένα ταξίδι σε μια περιοχή της Ελλάδας. Χάρση της διαδρομής, υπολογισμός της απόστασης, κατάδειξη τόπων που θεωρούν σημαντικούς και θα ήθελαν να επισκεφτούν.</p> <p>Άλλα θέματα.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η γειτονιά μου. - Προσδιορισμός της διαδρομής από το σπίτι μου στο σχολείο ή στη Δημοτική Βιβλιοθήκη. - Η πορεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου. <p>Ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται, αξιοποιώντας το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, να επικοινωνήσουν και να αναζητήσουν ή να ανταλλάξουν πληροφορίες και απόψεις με συμμαθητές τους από σχολεία άλλων περιοχών, καθώς και με αρμόδιους φορείς ή ειδικούς σχετικούς με θέματα του ενδιαφέροντός τους. Π.χ. ανταλλαγή πληροφοριών τις οποίες χρειάζονται στην εκπόνηση μιας έρευνάς τους για τοπικά θέματα, ειδικές πληροφορίες που αφορούν το δήμο τους ή περιβαλλοντικά θέματα, θέματα ιατρικής φύσης κ.λπ.</p> <p>Μπορούν να χρησιμοποιήσουν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και για τη συγγραφή ηλεκτρονικού συνεργατικού παραμυθιού</p> <p>Εξοικειώνονται με τη μορφή επικοινωνίας σε ιστολόγια (blogs) ξεκινώντας από το ιστολόγιο του σχολείου ή της τάξης τους στο οποίο με καθοδήγηση μπορούν να αναρτούν εργασίες τους, να βρίσκουν οδηγίες και δραστηριότητες αναρτημένες από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου κ.ά. Να κάνουν συζητήσεις.</p>
---	-------------------------------	---

Ε΄ ΤΑΞΗ		
Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να αναγνωρίζουν τον υπολογιστή ως αυτόνομο σταθμό εργασίας ή ως μονάδα ενός ευρύτερου δικτύου.</p> <p>Να περιγράφουν τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση των δικτύων.</p>	<p>Γνωρίζω τον υπολογιστή</p> <p>Η έννοια του δικτύου.</p>	<p>Οι μαθητές συζητούν, αναφέρονται και περιγράφουν δίκτυα που ήδη γνωρίζουν (οδικό δίκτυο, τηλεφωνικό δίκτυο κ.λπ.). Προβληματίζονται για τη χρήση του όρου «δίκτυο». Συσχετίζουν και αναγνωρίζουν το τοπικό δίκτυο, το δίκτυο ευρείας περιοχής και το παγκόσμιο δίκτυο (Διαδίκτυο) υπολογιστών.</p> <p>Μια ομάδα μαθητών αναλαμβάνει να μελετήσει και να παρουσιάσει (χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία) στους συμμαθητές της τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση των δικτύων. Συζητούν και προβληματίζονται.</p>

<p>Να αναζητούν πληροφορίες σε μια ποικιλία πηγών.</p> <p>Να αναφέρουν τις πηγές των πληροφοριών τους και να αιτιολογούν την επιλογή τους.</p> <p>Να κρίνουν και να αξιολογούν τις εργασίες τους καθώς και εργασίες άλλων.</p> <p>Να συμβάλλουν στην τελική διαμόρφωση μιας εργασίας καταθέτοντας ιδέες, προτάσεις, υποδείξεις κ.λπ., αναπτύσσοντας ταυτόχρονα αναστοχαστικές δεξιότητες, καθώς και δεξιότητες επιχειρηματολογίας.</p> <p>Να εκφράζονται δημιουργικά και πρωτότυπα.</p> <p>Να ενισχύουν την επιτυχία των στόχων τους εισάγοντας video στις παρουσιάσεις τους από διαφορετικές πηγές αξιοποιώντας, συγχρόνως, τις ρυθμίσεις κίνησης των αντικειμένων.</p> <p>Να δικαιολογούν τις επιλογές τους και να τηρούν στις παρουσιάσεις τους κανόνες προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων.</p> <p>Να διατυπώνουν και να συντάσσουν τα διερευνητικά ερωτήματα για την οργάνωση και διεξαγωγή μιας έρευνας με τη χρήση του επεξεργαστή κειμένου.</p> <p>Να εξοικειωθούν σταδιακά με εφαρμογές ηλεκτρονικής αξιολόγησης προκειμένου να συνθέτουν παιχνίδια (σταυρόλεξα, ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αντιστοιχίας κ.λπ.).</p> <p>Να εξοικειωθούν σταδιακά με προγράμματα επεξεργασίας video και ήχου.</p> <p>Να αναπτύξουν δεξιότητες τυφλού συστήματος δακτυλογράφησης.</p>	<p>Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή</p> <p>Ανακαλύπτω και αξιοποιώ νέες λειτουργίες των προγραμμάτων εφαρμογών.</p>	<p>Η ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης των εργαλείων ΤΠΕ προσεγγίζονται με παιγνιώδη τρόπο και διαρθρώνεται υπηρετώντας τους στόχους των ιδιαίτερων θεματικών ενότητων και των σχεδίων εργασίας.</p> <p>Οι μαθητές ανακαλύπτουν τις ιδιαίτερες δυνατότητες της κάθε εφαρμογής μέσα από τη λύση ενός προβλήματος, την διερεύνηση και την παρουσίαση ενός θέματος, την ανάγκη διόρθωσης ενός «λάθους», βελτίωσης ενός εγγράφου κ.λπ. στο πλαίσιο εργασιών που τους ανατίθενται (ατομικές, ομαδικές, ομαδοσυνεργατικές).</p> <p>Αναλαμβάνουν στο πλαίσιο του μαθήματος ένα έργο, μια αποστολή, μια διεπιστημονική δραστηριότητα, οργανωμένη στο επίπεδο των παιδιών, στηριγμένη στις εμπειρίες τους από τη σχολική και κοινωνική ζωή.</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>Πολυμεσικό παραμύθι (με ήχους και εικόνες) που θα συγγράψουν και θα παρουσιάσουν στα μικρότερα παιδιά.</p> <p>Σχεδιάζουν και δημιουργούν μια παρουσίαση (π.χ. το έργο ενός λογοτέχνη, τη βιογραφία ενός επιστήμονα, το αυτοκίνητο και οι επιπτώσεις του στο περιβάλλον, η Αγία Σοφία, η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής μας κ.λπ.) την οποία αξιοποιούν σε εκδήλωση του σχολείου τους.</p> <p>Δημιουργία ενός εικονογραφημένου ημερολογίου με εικόνες ή ζωγραφιές μιας θεματικής (η θάλασσα, το δάσος, η οικογένεια κ.λπ.).</p> <p>Δημιουργία σιωπηλού video - σχολίου μόνο με μουσική επένδυση.</p> <p>Σύνθεση μιας διαφήμισης για την υγιεινή διατροφή.</p> <p>Κατασκευή αφίσας για τα απειλούμενα είδη.</p> <p>Γελοιογραφίες.</p> <p>Άρθρο και συνεντεύξεις για την τοπική ή τη σχολική εφημερίδα σχετικό με ένα επίκαιρο θέμα της περιοχής τους.</p> <p>Συνθέτουν παιχνίδια και κουίζ (αρχικά με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού) αξιοποιώντας πακέτα ηλεκτρονικής αξιολόγησης.</p> <p>Αναλαμβάνουν, για παράδειγμα, την κατασκευή σταυρολέξου αφού τους δοθούν οι λέξεις σε έγγραφο επεξεργαστή κειμένου. Τις εισάγουν σε πίνακα που σχεδιάζουν, βρίσκουν και συμπληρώνουν ορισμούς. Αντιγράφουν τα κείμενα στα αντίστοιχα πεδία μιας εφαρμογής ηλεκτρονικής αξιολόγησης και με καθοδήγηση κατασκευάζουν και μορφοποιούν το σταυρόλεξο.</p> <p>Ο εκπαιδευτικός έχει προετοιμάσει κατάλληλες ασκήσεις ή αξιοποιεί σχετικό ελεύθερο λογισμικό με το οποίο οι μαθητές παίζουν και εξασκούνται στο «τυφλό σύστημα» δακτυλογράφησης (Προτείνεται χρόνος απασχόλησης το πολύ 10 λεπτών σε κάθε διδακτική ώρα. Ορθή τοποθέτηση των δακτύλων στο πληκτρολόγιο, εξάσκηση με γράμματα, συλλαβές, λέξεις και προτάσεις).</p>
--	--	---

<p>Να αναπτύξουν δεξιότητες διεξαγωγής έρευνας.</p> <p>Να εξοικειωθούν με το περιβάλλον της εφαρμογής επεξεργασίας αριθμητικών δεδομένων με λογιστικά φύλλα.</p> <p>Να κατανοούν την έννοια του κελιού, της γραμμής, της στήλης.</p> <p>Να δημιουργούν απλά λογιστικά φύλλα στα οποία καταχωρούν τα δεδομένα της έρευνάς τους και να τα μορφοποιούν.</p> <p>Να επιλέγουν περιοχές κελιών, να αντιγράφουν, μεταφέρουν και διαγράφουν τα περιεχόμενα των κελιών.</p> <p>Να εισάγουν απλούς τύπους στα κελιά των λογιστικών φύλλων.</p> <p>Να αντιγράφουν τύπους.</p> <p>Να αντιλαμβάνονται την έννοια της σχετικής και της απόλυτης αναφοράς σε κελί.</p> <p>Να εξοικειωθούν στη χρήση απλών συναρτήσεων στα λογιστικά φύλλα που εξυπηρετούν την ερευνητική τους δραστηριότητα (άθροισμα, μέσος όρος, μέγιστο, ελάχιστο).</p> <p>Να δημιουργούν γραφήματα για την γραφική απεικόνιση των δεδομένων και των αποτελεσμάτων τους.</p> <p>Να αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της γραφικής απεικόνισης.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να επιλέγουν το κατάλληλο γράφημα για την παρουσίαση των στοιχείων.</p> <p>Να αξιοποιούν του εννοιολογικούς χάρτες για την εμπάθυνση και κατανόηση πληροφοριακού υλικού.</p> <p>Να εμπλουτίζουν τη βιβλιοθήκη της εφαρμογής με εικόνες και να εξοικειωθούν με τις λειτουργίες του ήχου.</p>	<p>Οργανώνω, ταξινομώ και επεξεργάζομαι πληροφορίες με λογιστικά φύλλα.</p>	<p>Οι μαθητές ανακαλύπτουν τις ιδιαίτερες δυνατότητες της κάθε εφαρμογής μέσα από τη λύση ενός προβλήματος, την διερεύνηση και την παρουσίαση ενός θέματος, την ανάγκη διόρθωσης ενός «λάθους», βελτίωσης ενός εγγράφου κ.λπ. στο πλαίσιο εργασιών που τους ανατίθενται (ατομικές, ομαδικές, ομαδοσυνεργατικές).</p> <p>Αναλαμβάνουν τη διεξαγωγή μικρών ερευνών. Συντάσσουν, μετά από συζήτηση και διατύπωση υποθέσεων, τα ερωτηματολόγια στον επεξεργαστή κειμένου. Συλλέγουν τα δεδομένα. Σχεδιάζουν λογιστικά φύλλα, καταχωρούν τα δεδομένα και τα επεξεργάζονται. Αναπαριστούν με κατάλληλα γραφήματα τα αποτελέσματα. Τα αναλύουν και συζητούν. Συγκρίνουν τα αποτελέσματα με τις αρχικές τους υποθέσεις. Θέτουν ερωτήματα κάνουν προτάσεις. Σχεδιάζουν και δομούν την παρουσίαση όλης της εργασίας τους.</p> <p>Συζητούν για το πώς εργάστηκαν και με ποιο τρόπο τους βοήθησαν οι ΤΠΕ. Ανταλλάσσουν απόψεις. Μέσα από διάλογο και συζήτηση τα παιδιά ανακαλύπτουν την έννοια της απόλυτης και της σχετικής αναφοράς σε κελί. Π.χ. Ένα παιδί προσδιορίζει τον τόπο κατοικίας του, λέγοντας «μένω Κωνσταντινουπόλεως 286» (απόλυτη αναφορά), ενώ ένα άλλο λέει «ξεκινώντας από το σχολείο στον πρώτο δρόμο στρίβεις αριστερά, συνεχίζεις ευθεία, στο τέλος του δρόμου βρίσκεται το σπίτι μου» (σχετική αναφορά).</p> <p>Δημιουργούν τεύχος με τα στοιχεία της έρευνάς τους, το οποίο μορφοποιούν κατάλληλα (εξώφυλλο, περιεχόμενα, κεφαλίδα και υποσέλιδο, αρίθμηση σελίδων, σελίδα με δύο στήλες κ.λπ.).</p> <p>Ενδεικτικά:</p> <p>Έρευνα α': Κατανάλωση ρεύματος στο σπίτι. Συζήτηση. Συμπεράσματα, προτάσεις. Πρόγραμμα μείωσης της κατανάλωσης.</p> <p>Έρευνα β' (μετά από το πρόγραμμα): Κατανάλωση ρεύματος στο σπίτι. Συγκρίσεις. Συζήτηση. Συμπεράσματα. Νέες προτάσεις.</p> <p>Άλλα παραδείγματα σχεδιασμού λογιστικών φύλλων:</p> <p>Υπολογισμός του μέσου όρου της βαθμολογίας. Υπολογισμός του κόστους μιας εκδρομής. Υπολογισμός του εμβαδού και της περιμέτρου γεωμετρικών σχημάτων. Εξερευνούν την επίδραση που έχει η αλλαγή των μεταβλητών του μήκους και του πλάτους στο εμβαδόν των γεωμετρικών σχημάτων.</p>
--	---	---

<p>Να αντιμετωπίζουν τη χρήση του Διαδικτύου με ευαισθησία σε θέματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, των πνευματικών δικαιωμάτων, της ασφάλειας των πληροφοριών κ.τ.λ.</p> <p>Να κατανοούν ότι στο Διαδίκτυο μπορεί να βρουν υλικό (πληροφορίες και εικόνες) άσχετο με το θέμα τους, ακατάλληλο για την ηλικία τους και παράνομο. Να αποφεύγουν την επίσκεψη τέτοιων ιστοσελίδων και να ενημερώνουν το σχολείο και τους γονείς τους.</p> <p>Να ενημερωθούν σε θέματα σχετικά με τους ιούς και τις κακόβουλες επιθέσεις τρίτων.</p> <p>Να γνωρίζουν τρόπους αντιμετώπισης ανεπιθύμητης αλληλογραφίας.</p> <p>Να χρησιμοποιούν στις αναζητήσεις τους λέξεις κλειδιά. Να αξιολογούν τις πληροφορίες που βρίσκουν και να κατανοούν τη σημασία της προέλευσής τους. Να κάνουν σύνθετες αναζητήσεις και να μπορούν να χρησιμοποιούν με επιτυχία τους τελεστές «ΚΑΙ/and» και «Η/or». Να αναγνωρίζουν την προέλευση των πληροφοριών από τις επεκτάσεις των διευθύνσεων των ιστοσελίδων (org, edu κ.λπ.).</p>	<p>Επικοινωνώ ηλεκτρονικά</p>	<p>Εμπλέκονται σε ιστοεξερευνήσεις (Webquests) σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες αλλά κάνουν και ελεύθερες αναζητήσεις για τη συλλογή πληροφοριών και εικόνων που χρειάζονται για μια εργασία τους.</p> <p>Ενθαρρύνονται στην ανάληψη διαταξιακών συνεργασιών και με απομακρυσμένα σχολεία. Όπου αυτό είναι δυνατό εξοικειώνονται και με τη μορφή συνεργασιών μέσω σύγχρονων ή ασύγχρονων μεθόδων ηλεκτρονικών επικοινωνιών.</p> <p>Γράφουν ένα άρθρο για κάποιο πρόβλημα, της περιοχής τους. Ανταλλάσσουν τις εργασίες τους. Με την εισαγωγή σχολίου κάνουν παρατηρήσεις πιθανής βελτίωσης του κειμένου αλλά και θετικά σχόλια. Επεξεργάζονται εκ νέου το κείμενο προσέχοντας τις παρατηρήσεις των συμμαθητών τους. Βελτιώνουν με νέες ιδέες όπου χρειάζεται. Παρουσιάζουν. Συζητούν. Τελειοποιούν, αποστέλλουν στην τοπική εφημερίδα με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.</p> <p>Σύνταξη ερωτηματολογίου, επισύνταξη του στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και αποστολή του σε συμμαθητές τους ενός απομακρυσμένου σχολείου, προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες για την περιοχή τους.</p>
<p>Να σχεδιάζουν και να επεξεργάζονται δικές τους ζωγραφιές σε ένα Logo like προγραμματιστικό περιβάλλον.</p> <p>Να εισάγουν και να επεξεργάζονται έτοιμα σχήματα.</p> <p>Να εισάγουν έτοιμες εικόνες και ζωγραφιές.</p> <p>Να εισάγουν χελώνα και να αλλάζουν τις διαστάσεις της.</p> <p>Να αλλάζουν τη μορφή της χελώνας χρησιμοποιώντας τα έτοιμα σχήματα.</p> <p>Να γνωρίζουν τις βασικές εντολές κίνησης της χελώνας (μπροστά, πίσω δεξιά, αριστερά, περιμενε, πάνω -pen up-, κάτω - pen down- κ.λπ.).</p> <p>Να σχεδιάζουν απλά γεωμετρικά σχήματα (τετράγωνο, παραλληλόγραμμο, κ.ά.) με τη γραφίδα της χελώνας.</p>	<p>Προγραμματίζω και ελέγχω</p>	<p>Οι μαθητές ανακαλύπτουν τις δυνατότητες σχεδίασης ενός Logo like προγραμματιστικού περιβάλλοντος δημιουργώντας τις δικές τους ζωγραφιές. Εμπλουτίζουν τις εργασίες τους εισάγοντας χελώνες που τις κινούν με απλές εντολές. Αλλάζουν το σχήμα της χελώνας χρησιμοποιώντας έτοιμα γραφικά της εφαρμογής.</p> <p>Προγραμματίζουν τη χελώνα ώστε αυτή να κινείται όταν επιλέγεται με το ποντίκι. Αναλαμβάνουν τη δημιουργία ολοκληρωμένων σελίδων με κίνηση γραφικών όπως: η κίνηση στο δρόμο, τα ζώα στην εξοχή κ.ά.</p> <p>Μαθαίνουν για το στυλό της χελώνας.</p> <p>Πειραματίζονται με την κίνηση της χελώνας και την περιστροφή της. Θέτουν ερωτήματα, σχεδιάζουν, εφαρμόζουν και ανακαλύπτουν τους κανόνες σχεδίασης βασικών γεωμετρικών σχημάτων. Αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της εντολής επανάληψης. Μαθαίνουν την εντολή και τη χρησιμοποιούν στη σχεδίαση των σχημάτων τους.</p> <p>Πειραματίζονται με τη γωνία περιστροφής της χελώνας και ανακαλύπτουν πόσες μοίρες περιστρέφεται μια χελώνα για να ολοκληρώσει τη διαδρομή της γύρω από ένα κλειστό σχήμα.</p> <p>Ετοιμάζουν ερωτήσεις αντιστοιχίας, όπου οι συμμαθητές τους καλούνται να αντιστοιχίσουν ένα σύνολο εντολών με το αντίστοιχο παραγόμενο σχήμα και αντίστροφα. Συζητούν.</p> <p>Παρατήρηση: Οι δραστηριότητες προσαρμόζονται στις δυνατότητες που προσφέρει το προγραμματιστικό περιβάλλον που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός.</p>

ΣΤ' ΤΑΞΗ		
Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να αντιλαμβάνονται τις επιπτώσεις των ΤΠΕ στην καθημερινή τους ζωή και να προβληματίζονται για το μέλλον.	Γνωρίζω τον υπολογιστή Οι ΤΠΕ και οι επιπτώσεις τους στην κοινωνία.	Αναπτύσσεται διάλογος και προβληματισμός μέσα στην τάξη για τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις, που τα παιδιά αντιλαμβάνονται, των ΤΠΕ στην απασχόληση, την οικονομία, την επικοινωνία μεταξύ ανθρώπων και λαών, την αλληλεπίδραση των πολιτισμών, την απομόνωση του ατόμου αλλά και την δυνατότητα να επικοινωνεί με άλλα άτομα που βρίσκονται πολύ μακριά, τους κινδύνους του Διαδικτύου κ.ά. Καταγράφουν τις απόψεις τους σε εννοιολογικό χάρτη. Επισκέπτονται διαδικτυακούς τόπους μελετούν θέσεις και απόψεις ειδικών. Αναστοχάζονται, συμπληρώνουν ή διαφοροποιούν τον εννοιολογικό τους χάρτη. Εκτυπώνουν και αναρτούν τον χάρτη στην τάξη τους.
Να εξοικειωθούν με πρόγραμμα επεξεργασίας video. Να δημιουργούν, να αξιολογούν και να δημοσιοποιούν μια συνθετική εργασία.	Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή Δημιουργική αξιοποίηση των εφαρμογών των ΤΠΕ.	Οι μαθητές στο πλαίσιο μιας δραστηριότητας αναλαμβάνουν την εκπόνηση μιας συνθετικής εργασίας (project) αξιοποιώντας τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει. Εύρεση θέματος, διαμόρφωση αξόνων διερεύνησης μέσα από συζήτηση και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού. Ενδεικτική διάρθρωση σχεδίου εργασίας με θέμα: «Το δάσος» ακολουθεί στο τέλος του παρόντος. Για την επεξεργασία της συνθετικής εργασίας θα αφιερώνονται τουλάχιστον δύο διδακτικές ώρες το μήνα καθ' όλη τη διάρκεια του διδακτικού έτους.
Να αξιοποιούν το περιβάλλον της εφαρμογής επεξεργασίας με λογιστικά φύλλα και να δημιουργούν καταλόγους (ονομάτων, γεγονότων κ.λπ.) να τους ταξινομούν, να αναζητούν στοιχεία και να τους εκτυπώνουν. Να αξιοποιούν το περιβάλλον για συλλογή δεδομένων και τη στατιστική επεξεργασία τους.	Οργανώνω, ταξινομώ και επεξεργάζομαι πληροφορίες με λογιστικά φύλλα.	Οι μαθητές δημιουργούν για παράδειγμα έναν πίνακα σε λογιστικό φύλλο με τα επώνυμα, τα ονόματα και το φύλλο των συμμαθητών τους. Τα ταξινομούν με διάφορους τρόπους. Δημιουργούν φίλτρα. Αντιλαμβάνονται την έννοια του πεδίου και της εγγραφής. Αντλούν θέματα από τα Μαθηματικά και από την καθημερινή ζωή τα επεξεργάζονται στατιστικά και τα αναπαριστούν με το κατάλληλο γράφημα.
Να δημιουργούν ιστολόγιο (blog). Να κατανοήσουν την έννοια και το σκοπό δημιουργίας ενός ιστολογίου και να αναπτύξουν καλές πρακτικές αξιοποίησης του μέσου.	Επικοινωνώ ηλεκτρονικά	
Να συντάσσουν απλές διαδικασίες σε ένα Logo like προγραμματιστικό περιβάλλον. Να κατανοήσουν την έννοια της μεταβλητής. Να χρησιμοποιούν διαδικασίες με συνθήκη, παραμετρικές και αναδρομικές διαδικασίες.	Προγραμματίζω και ελέγχω	Οι μαθητές συντάσσουν διαδικασίες για τη σχεδίαση γεωμετρικών σχημάτων στο προγραμματιστικό περιβάλλον της Logo. Συνδυάζουν τις διαδικασίες για το σχεδιασμό σύνθετων σχεδίων π.χ. κάστρο, χωριό, βάρκα, πλοίο κ.λπ. Εμπλουτίζουν τα σχέδια τους με χρώματα και με άλλα σχέδια από τα έτοιμα γραφικά. Μέσα από τα παραδείγματα, τα παιδιά κατανοούν ότι ο υπολογιστής εκτελεί τις οδηγίες που του δίνει ο άνθρωπος. Παρατήρηση: Οι δραστηριότητες προσαρμόζονται στις δυνατότητες που προσφέρει το προγραμματιστικό περιβάλλον που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός.

Συνθετική εργασία (project): Το δάσος
Σχεδιασμός υλοποίησης
Σκοπός - στόχοι
Διαμόρφωση του πλαισίου δράσης
Προγραμματισμός
Διεξαγωγή - Πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων
Παρουσίαση - Αξιολόγηση
Αξιοποίηση του προϊόντος της έρευνας.
Η συνθετική εργασία θα πραγματοποιηθεί με αξιοποίηση εφαρμογών των ΤΠΕ, όπως:
Επεξεργαστή παρουσιάσεων (παρουσιάσεις των αξόνων)
Διερεύνηση προσομοιώσεων (οικοσύστημα, τροφική αλυσίδα)
Εννοιολογική χαρτογράφηση (Δασικό οικοσύστημα, άξονες διερεύνησης κλπ)
Λογιστικά φύλλα (είδη δασών στην Ελλάδα - έκταση ανά είδος, συνολική έκταση - εισαγωγή γραφήματος, επεξεργασία δεδομένων μελέτης πεδίου σε κοντινή δασική περιοχή, εύρεση του ύψους ενός δέντρου, αναζήτηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο και προϋπάρχουσα βάση δεδομένων για τα ζώα κλπ.)
Πρόγραμμα ζωγραφικής: (κατασκευή αφίσας)
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: (επικοινωνία με μαθητές σχολείων περιοχών που επλήγησαν από πυρκαγιές)
Επεξεργαστή κειμένου: (Τα παραμύθια του δάσους «συγγραφή συνεργατικών παραμυθιών»)
Διαδίκτυο: (αναζήτηση πληροφοριών και εικόνων)
Προγραμματισμός: (Δημιουργία πολυμεσικής σκηνής «σκηνικό, εισαγωγή εικόνων ζώων του δάσους, κίνηση, οι φωνές των ζώων με κλικ πάνω στη αντίστοιχη εικόνα». Προγραμματισμός διαδρομής κάποιου ζώου του δάσους ώστε να αποφυγεί εμπόδια και απειλές και να φτάσει σε μια λίμνη να πει νερό «Κατασκευή του σκηνικού από κάθε ομάδα, ανταλλαγή παιχνιδιών»)
Google earth/Google maps/Wikimapia: Αναζήτηση προστατευόμενων περιοχών και τοποθέτηση εικόνων και σχολίων
Ηλεκτρονική αξιολόγηση
Κατασκευή σταυρόλεξων (ζώα του δάσους, προστατευόμενες περιοχές, απειλές, ωφέλειες κλπ.)
Κατασκευή χάρτη της Ελλάδας σε χαρτόνι με τις προστατευόμενες δασικές περιοχές, εικόνες και σχόλια που θα δημιουργηθούν με τη βοήθεια των ΤΠΕ.
Γ) ΤΠΕ - Διδακτική Μεθοδολογία
Η πληθώρα των γνώσεων, με τις οποίες κατακλύζεται ο σύγχρονος άνθρωπος και η γρήγορη απαξίωσή τους, επιβάλλει η διδασκαλία να μην έχει, αποκλειστικά, γνωσιοκεντρικό χαρακτήρα. Η διδακτική πορεία πρέπει να βασίζεται στην έμφυτη περιέργεια του μαθητή και στην αυτενέργειά του. Ο μαθητής παρακινείται από τον εκπαιδευτικό στο να προσδιορίζει και να αξιοποιεί διάφορες πηγές και μέσα πληροφόρησης. Να συνδυάζει τη θεωρία με την πράξη και να στοχεύει κυρίως στην απόκτηση κριτικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων μεθοδολογικού χαρακτήρα. Κατά το σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών θα λαμβάνεται υπόψη ότι η κατανόηση των

εννοιών και η απόκτηση ουσιαστικής γνώσης επιτυγχάνεται αν στηρίζεται σε προηγούμενες γνώσεις, εμπειρίες ενδιαφέροντα και βιώματα των μαθητών.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να δίνει ευκαιρίες συμμετοχής και να προσφέρει υψηλής ποιότητας μορφωτικό αγαθό σε όλους τους μαθητές: αγόρια και κορίτσια, άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή δυσκολίες, ανεξάρτητα από την κοινωνική ή την εθνική τους προέλευση και το πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Με βάση το γεγονός ότι όλα τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες δεν χρίζουν απαραίτητα ειδικής εκπαίδευσης, ο εκπαιδευτικός πρέπει να μεριμνά και να σχεδιάζει τη διδασκαλία κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η πλήρης συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Μέσα από μια ενιαία και συνεχή δημιουργική διαδικασία, η διδασκαλία θα βοηθά τους μαθητές να ανακαλύπτουν οι ίδιοι τη γνώση, προτρέποντας και εθίζοντάς τους να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες. Γενικότερα, η διδασκαλία θα πρέπει να σκοπεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και να τους βοηθά, προσαρμόζοντας και αξιοποιώντας τα σημερινά δεδομένα, να οραματίζονται το δικό τους κόσμο και ένα καλύτερο αύριο.

Η διδασκαλία επίσης θα πρέπει να στηρίζεται στη συμμετοχική μέθοδο. Η ουσία του συμμετοχικού τρόπου βρίσκεται στην ανάπτυξη της συλλογικότητας και της πρωτοβουλίας των εκπαιδευομένων οι οποίοι αντιμετωπίζονται ως αυτόνομες προσωπικότητες. Συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και βρίσκονται σε συνεχή (διαρκή) σχέση αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευτικό. Επιδιώκεται με τον τρόπο αυτό η ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της πρωτοτυπίας και της καινοτομίας, της συνεργατικότητας, της ικανότητας επικοινωνίας και της διαχείρισης καταστάσεων.

Τα παραπάνω προϋποθέτουν τη χρήση μεθόδων που να προωθούν, να ενισχύουν και να ενθαρρύνουν:

- Την ενεργοποίηση του μαθητή και την εμπλοκή του σε διαδικασίες μέσα από τις οποίες θα κατακτά ο ίδιος τη γνώση,
- τη δημιουργική δράση και τον πειραματισμό ως κινητήριες δυνάμεις για καινοτομία,
- τη συνεργατική και ανακαλυπτική μάθηση,
- την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων μεθοδολογικού χαρακτήρα,
- τη συζήτηση, τον προβληματισμό και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης,
- την καλλιέργεια ελεύθερης σκέψης και έκφρασης,
- τη μάθηση πάνω στο πώς μαθαίνουμε.

Η χρήση των νέων Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας προσδίδει μια ιδιαιτερότητα στο μάθημα και παρέχει τη δυνατότητα σύνδεσής του με όλα σχεδόν τα γνωστικά αντικείμενα. Προσφέρεται, συνεπώς, η δυνατότητα στους μαθητές και τις μαθήτριες, αξιοποιώντας τις ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία όλων των άλλων γνωστικών αντικειμένων, να εφαρμόζουν τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει και να αναπτύσσουν τις ικανότητες τους στη χρήση των ΤΠΕ. Επιπροσθέτως, να αξιοποιούν τις γνώσεις τους αυτές στο πλαίσιο διαθεματικών και διεπιστημονικών δραστηριοτήτων μέσα από τις οποίες επιτυγχάνεται η ολιστική προσέγγιση της γνώσης και αξιοποιείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ο σχολικός χρόνος.

Πρέπει να έχουν σαφή εργαστηριακό προσανατολισμό γιατί στο σχολικό εργαστήριο και στο πλαίσιο ποικίλων δραστηριοτήτων, δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές και τις μαθήτριες, χρησιμοποιώντας υπολογιστικά εργαλεία και τεχνικές, να δραστηριοποιούνται, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να πειραματίζονται, να δημιουργούν και να ανακαλύπτουν τη γνώση. Ο χαρακτήρας των δραστηριοτήτων θα πρέπει να είναι τέτοιος, ώστε μέσα από ποικίλες διδακτικές στρατηγικές και με τη χρήση πολλαπλών μέσων να δίνεται μια συνολική εικόνα των ΤΠΕ, να αποκαλύπτονται οι σχέσεις μεταξύ των επιμέρους εφαρμογών, εργαλείων κ.λπ.

Παράλληλα, με τις δραστηριότητες θα πρέπει να διευκολύνεται και να ενισχύεται:

- Η ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή να δημιουργεί, να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, να πρωτοτυπεί.
- Ο συμμετοχικός - συνεργατικός χαρακτήρας της μάθησης.
- Η δυνατότητα αναλυτικής και συνθετικής σκέψης
- Η αξιοποίηση των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών ως εργαλείο μάθησης και σκέψης.
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων μοντελοποίησης και τεχνικών επίλυσης προβλημάτων.
- Η ικανότητα στη χρήση συμβολικών μέσων έκφρασης και διερεύνησης.
- Η καλλιέργεια διαχρονικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων μεθοδολογικού χαρακτήρα.
- Η καλλιέργεια κλίματος αμοιβαίου σεβασμού.

Για να επιτευχθούν τα παραπάνω θα πρέπει, ασκήσεις, προβλήματα, εργασίες, δραστηριότητες κ.λπ. να επιλέγονται, κατά το δυνατό και κυρίως, από τον χώρο των ενδιαφερόντων των μαθητών και να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση και το σχεδιασμό της λύσης. Οι εργασίες θα πρέπει να είναι δομημένες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να ολοκληρώνονται τμηματικά, να απαιτούν την ταυτόχρονη ενασχόληση των μαθητών της ομάδας και για την ολοκλήρωσή τους να απαιτούν πολύπλευρη προσέγγιση της γνώσης. Η ανάλυση και ο σχεδιασμός θα είναι η βάση της δουλειάς εκτός εργαστηρίου, στο σπίτι ή στην αίθουσα. Στην αίθουσα θα γίνεται επίσης, η εισαγωγή και η ανάπτυξη των διαφόρων εννοιών, παράλληλα με την πρακτική άσκηση στο εργαστήριο.

Η ανάπτυξη της ύλης, αποφεύγοντας τον γνωστικό φόρτο, θα πρέπει να γίνεται με σπειροειδή τρόπο και να κατευθύνεται: από το ειδικό στο γενικό, από το απλό στο σύνθετο, από το εύκολο στο δύσκολο.

Επίσης, ο τρόπος δόμησης και παρουσίασης των εννοιών θα πρέπει να στηρίζεται στη σύγχρονη μεθοδολογία διδασκαλίας κατά την οποία οι μαθητές θεωρούνται και είναι άτομα που αναπτύσσουν τον δικό τους κώδικα επικοινωνίας, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, κρίνουν και αμφισβητούν και δεν αντιμετωπίζονται ως παθητικοί δέκτες γνώσης. Κατά τη διδασκαλία θα πρέπει να εφαρμόζονται διάφορες μέθοδοι και τεχνικές, οι οποίες έχουν ως σκοπό να δημιουργούν κίνητρα για μάθηση, να διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών, να δημιουργούν κλίμα συνεργασίας, να προωθούν τη συμμετοχή. Ενδεικτικότερες μέθοδοι διδασκαλίας αλλά και διδακτικές ενέργειες που σε σημαντικό βαθμό ικανοποιούν τους παραπάνω στόχους είναι: Κατευθυνόμενη ανακάλυψη, καταγισμός ιδεών, παιγνίδι ρόλων, μελέτες περιπτώσεων, εργασία σε ομάδες, προσχεδιασμένες ερ-

γασίες, επιστημονική μέθοδος. Στην όλη διαδικασία της μάθησης επιλέγεται κατά περίπτωση η προσφορότερη ή συνδυασμός των προσφορότερων.

Σημαντικό στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι ότι η διδασκαλία γίνεται αποτελεσματικότερη αν πριν από την εισαγωγή των εννοιών και της σχετικής ορολογίας εξασφαλίζεται η εμπειρική γνώση και αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της εισαγωγής τους. Θα πρέπει συνεπώς με κατάλληλα παραδείγματα ή προβλήματα να αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της εισαγωγής των εννοιών και κατόπιν να εισάγονται οι έννοιες η δε επεξεργασία τους να στηρίζεται στις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες, ώστε ο μαθητής να εντάσσει σταδιακά τη νέα γνώση στις ήδη υπάρχουσες. Οι γενικεύσεις επίσης θα πρέπει να υποστηρίζονται από παραδείγματα τα οποία θα αντλούν ιδέες από το περιβάλλον και τις προσωπικές εμπειρίες των μαθητών.

Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας δεν εξαρτάται μόνον από τις παιδαγωγικές θεωρήσεις του εκπαιδευτικού και την ικανότητά του να τις προσαρμόζει και να τις εφαρμόζει στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη του το μαθητικό κοινό στο οποίο απευθύνεται: ηλικία, φύλο, κοινωνική προέλευση, προηγούμενη εμπειρία, ανάγκες και επιθυμίες του, αντιλήψεις για το αντικείμενο διδασκαλίας κ.λπ.

Δ) ΤΠΕ - Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση (Διαγνωστική, Διαμορφωτική, Τελική ή Αθροιστική) είναι μια σημαντική διαδικασία με την οποία ο εκπαιδευτικός θα διαπιστώσει κατά πόσον δίδαξε σωστά και πέτυχε τους στόχους του. Εξίσου σημαντική πρέπει να θεωρείται η χρησιμότητά της για τον μαθητή και τον γονιό.

Με την αξιολόγηση επιδιώκεται να διαπιστωθεί ο βαθμός επίτευξης των στόχων της διδασκαλίας μιας διδακτικής ενότητας ή/και της διδασκαλίας ενός διδακτικού αντικείμενου στη διάρκεια ολόκληρου του διδακτικού έτους. Δεν αφορά μόνο την πρόοδο των μαθητών αλλά και τις διδακτικές μεθόδους, τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών κ.τ.λ., και έχει ως στόχο την ανατροφοδότηση εκπαιδευτικού - μαθητών. Με την αξιολόγηση επιδιώκεται να διαπιστωθεί όχι μόνο η έκταση αλλά και το βάθος των γνώσεων που αποκτά ο μαθητής. Δηλαδή όχι μόνο τι γνωρίζει αλλά και κατά πόσο μπορεί να χρησιμοποιεί τις γνώσεις που απέκτησε για την ερμηνεία γεγονότων ή φαινομένων, την αξιολόγηση, την εξαγωγή συμπερασμάτων, την επίλυση προβλημάτων κ.τ.λ., ενώ επεκτείνεται και στο χώρο των δεξιοτήτων αλλά και του ενδιαφέροντος για διερεύνηση και στοχασμό.

Σε ό,τι αφορά τη μέθοδο ή τις μεθόδους αξιολόγησης, τις οποίες ο εκπαιδευτικός επιλέγει ή και προσαρμόζει λαμβάνοντας υπόψη του το ηλικιακό επίπεδο μαθητών και μαθητριών, σκόπιμο είναι να γίνεται με διάφορους τρόπους, με ερωτήσεις από το διδάσκοντα, με φύλλα αξιολόγησης, με συνεντεύξεις, με εργασίες, με δραστηριότητες κ.λπ., ώστε να δίνεται η δυνατότητα στο διδάσκοντα να σχηματίσει μια όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας του. Οι ερωτήσεις μπορεί να απαντώνται προφορικά ή γραπτά, κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ώστε να διαπιστώνεται ο βαθμός κατανόησής εννοιών ή να δίδονται στο τέλος του μαθήματος για να απαντηθούν αργότερα.

Μπορούν επίσης να ανατίθενται στους μαθητές δραστηριότητες ή εργασίες που, εκτός του ότι βοηθούν στην ενεργητική μάθηση, βοηθούν και στη διαπίστωση της ικανότητάς τους να αξιοποιούν τις γνώσεις τους για την επίλυση προβλημάτων (υποκειμενικές μέθοδοι). Η αξιολόγηση της κατάκτησης των διδακτικών στόχων ευρύτερων εννοιημάτων από τον μαθητή και τη μαθήτριά μπορεί να γίνεται με τη μορφή γραπτών δοκιμασιών, με στόχο όχι μόνον τη βαθμολόγηση του μαθητή, αλλά και τον έλεγχο της απόδοσης της ίδιας της διδασκαλίας, για ανατροφοδότηση και βελτίωσή της. Τα ερωτήματα που διατυπώνονται, οι δραστηριότητες, οι εργασίες κ.λπ. θα πρέπει να εξυπηρετούν όχι μόνο την αξιολόγηση της απόκτησης γνώσεων αλλά κυρίως την ανάπτυξη κριτικής σκέψης του μαθητή, την απόκτηση από αυτόν ικανότητας αναλυτικής και συνθετικής σκέψης, δημιουργικής φαντασίας, εκδήλωση πρωτοβουλίας, δυνατότητα συνεργασίας στο πλαίσιο της ομάδας κ.τ.λ.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει:

1. Να ενημερώνει τους μαθητές για το τι, το πώς και το πότε θα αξιολογήσει. Για την κατανομή της βαθμολογίας στα θέματα και το χρόνο που θα διατεθεί, καθώς και για τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

2. Να διατυπώνει γραπτές ή προφορικές ερωτήσεις με σαφήνεια, απλότητα, πληρότητα και ακρίβεια. Με όρους και με γλώσσα κατανοητή από τους μαθητές. Οι ερωτήσεις πρέπει να βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο των γνώσεων και των δεξιοτήτων των μαθητών, να αντιστοιχίζουν στους στόχους του μαθήματος, να είναι διαφορετικού βαθμού δυσκολίας, να προκαλούν και να κινούν το ενδιαφέρον των μαθητών. Να είναι διαφορετικών μορφών ώστε να αξιολογούν περισσότερα χαρακτηριστικά των μαθητών (την ικανότητα ανάκλησης γνώσεων, την ικανότητά του να εφαρμόζει αυτά που γνωρίζει, να κρίνει, να αιτιολογεί, να αναλύει και να συνθέτει, να επιχειρηματολογεί και να τεκμηριώνει την επιχειρηματολογία του κ.λπ.). Διάφορες μορφές ερωτήσεων που μπορεί να χρησιμοποιεί και οι οποίες θα πρέπει να εξασφαλίζουν αντικειμενικότητα και ικανότητα διάκρισης είναι και οι:

- Ερωτήσεις ελεύθερης απάντησης - ανάπτυξης
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης
- Ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου (κλειστές)
- Ερωτήσεις αντιστοιχίας
- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής ή διαζευκτικής απάντησης (σωστό - λάθος)
- Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

3. Να ελέγχει τις απαντήσεις οι οποίες πρέπει να είναι πλήρεις, επιστημονικά σωστές και επαρκώς τεκμηριωμένες. Επίσης πρέπει να ελέγχεται κατά πόσον αυτές είναι νοηματικά δομημένες, σαφείς, γραμματικά, συντακτικά και ορθογραφικά ορθές.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να αποφεύγει:

1. Τις ερωτήσεις που είναι ασαφείς και παραπλανητικές.
2. Ερωτήσεις που η απάντησή τους είναι μονολεκτική.
3. Να δίνει την εντύπωση (με διακοπές, σχόλια ή μορφοσμούς) ότι δεν σέβεται το μαθητή.
4. Να παραμένει προσκολλημένος στη δική του απάντηση (σε αυτό που εκείνος περιμένει) και να μην αξιολογεί με ευρύ πνεύμα τις απαντήσεις.

Οι ασκήσεις και τα προβλήματα θα πρέπει να είναι ανάλογα με τις νοητικές ικανότητες των μαθητών, να

είναι διαβαθμισμένα ως προς το βαθμό δυσκολίας, να καλύπτουν όλο το φάσμα των δυνατοτήτων του μαθητή και να διακρίνονται από σαφήνεια και επιστημονική ακρίβεια. Να εστιάζουν στον έλεγχο απόκτησης διαχρονικών γνώσεων και δεξιοτήτων στη δυνατότητα συλλογής στοιχείων για ανάλυση, για σύνθεση, για κριτική αξιολόγηση, για παρουσίαση αποτελεσμάτων κ.ά.

Σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες, ο χαρακτήρας τους θα πρέπει να είναι τέτοιος ώστε μέσα από ποικίλες στρατηγικές και με τη χρήση πολλαπλών μέσων να δίνεται μια συνολική εικόνα της Πληροφορικής και των σχετικών Τεχνολογιών. Να αποκαλύπτονται οι σχέσεις μεταξύ των επιμέρους εφαρμογών, εργαλείων κ.λπ. και να ελέγχεται η δυνατότητα ανάλυσης και σχεδιασμού, η ποικιλία των πηγών πληροφόρησης, η συμμετοχή στην ομάδα, η εκφραστική δυνατότητα, η πολύπλευρη προσέγγιση κ.λπ.

Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή δυσκολίες πρέπει να αξιολογούνται με τα ίδια κριτήρια και με τις ίδιες αρχές που προβλέπονται για όλους τους μαθητές. Ανάμεσα στους σκοπούς της αξιολόγησης, σε αυτές τις περιπτώσεις, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις δεξιότητες που αποκτά και αξιοποιεί ο μαθητής σε σχέση με την καθημερινή του ζωή. Ανάμεσα στις βασικές αρχές της αξιολόγησης ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται:

- στην αρχή της ολόπλευρης εκτίμησης των χαρακτηριστικών (προφίλ) του μαθητή ώστε να μην εστιάζεται το αξιολογικό αποτέλεσμα μόνο στις αδυναμίες του και

- στην παιδαγωγική αρχή της παρώθησης (ενθάρρυνση της προσπάθειας).

Η μεθοδολογία αξιολόγησης θα πρέπει να είναι ευέλικτη. Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει να συνεκτιμά την επιτυχή παρακολούθηση της τάξης από το μαθητή, δηλαδή το βαθμό επιτυχίας της ενσωμάτωσής του. Άρα σκοπός της αξιολόγησης θα πρέπει να είναι και η συγκέντρωση πληροφοριών για τη λήψη αποφάσεων σε σχέση με τις ειδικές εκπαιδευτικές παροχές που πιθανόν χρειάζεται ο μαθητής (π.χ. φροντιστηριακά μαθήματα, μαθήματα επικοινωνίας ή γλώσσας).

Ανάλογη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται για αλλοεθνείς μαθητές και μαθητές - παιδιά μεταναστών. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη του διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν την επίδοση αυτών των μαθητών, όπως: το πιθανόν χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, τη δυσκολία χρήσης της γλώσσας, τη δυσκολία κατανόησης, τις πιθανών χαμηλού επιπέδου προσδοκίες της οικογένειας κ.λπ.

Ε) ΤΠΕ - Διδακτικό Υλικό

Η υποστήριξη της διδασκαλίας θα γίνεται με πολλαπλό διδακτικό υλικό εποπτικό, έντυπο ή ηλεκτρονικό, υψηλών προδιαγραφών το οποίο θα απευθύνεται στο μαθητή και στον εκπαιδευτικό.

Ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί, μεταξύ άλλων:

- Εκπαιδευτικό υλικό που διατίθεται από την ιστοσελίδα του Π.Ι. (<http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/>).

- Ειδικό λογισμικό για άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή μαθησιακές δυσκολίες από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Π.Ι. (http://www.pi-schools.gr/special.education_new/index.gr.htm).

- Εκπαιδευτικό υλικό που διατίθεται από τη Δικτυακή Εκπαιδευτική Πύλη του Υπουργείου Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (<http://www.e-yliko.gr/default.aspx>), από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (<http://www.sch.gr/>), από την Εκπαιδευτική Τηλεόραση (<http://www.edutv.gr/>), από το Ευρωπαϊκό Σχολικό Δίκτυο (<http://www.eun.org/>) κ.ά.

- Ελεύθερο Λογισμικό/Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα (Εφαρμογών γραφείου, Games, Blogs, Wikis, Webquests, MLS - Management Learning System, CMS - Content Management System, Γλωσσών Προγραμματισμού Logo like κ.λπ.).

- Οδηγίες για την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου, όπως παρέχονται π.χ. από το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου (<http://www.saferinternet.gr/index.php>) ή από <http://www.saferinternet.org/web/guest/home>.

Το διδακτικό υλικό θα πρέπει να εξυπηρετεί τους στόχους του παρόντος και να είναι σύμφωνο με τις προδιαγραφές που ορίζονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ειδικά για τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε στοιχείο, εργαλείο ή προϊόν το οποίο είναι δυνατό να αυξήσει ή να βελτιώσει τις λειτουργικές δεξιότητες τους και να κάνει προσβάσιμη τη γνώση. Τέλος, για όλο το υλικό που αναφέρεται στα παραπάνω θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα, ώστε να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητά του από άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Άρθρο 3. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΟΛΟΗΜΕΡΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΑΕΠ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ /ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΩΝ ΤΟΥ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

α) ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

i) Υποχρεωτικό πρόγραμμα:

Οδηγίες διδασκαλίας για τις Α΄ & Β΄ τάξεις δίνονται διεξοδικά στο βιβλίο του εκπαιδευτικού των Α΄ και Β΄ τάξεων.

Οδηγίες διδασκαλίας για τις Γ΄ και Δ΄ τάξεις δίνονται στο βιβλίο του εκπαιδευτικού καθότι το πρόγραμμα σπουδών είναι ανοιχτό, καθορίζει άξονες περιεχομένου, η ύλη των οποίων διαπλέκεται σύμφωνα με το προσωπικό πρόγραμμα του διδάσκοντος, το βιβλίο του μαθητή, τις δεξιότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, και προσαρμόζεται στον διαθέσιμο κάθε φορά χρόνο. Με κατάλληλη επιλογή από τις δραστηριότητες που προτείνονται στο βιβλίο του μαθητή μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι του προγράμματος σπουδών.

Οδηγίες διδασκαλίας για τις Ε΄ και Στ΄ τάξεις δίνονται διεξοδικά στο βιβλίο του εκπαιδευτικού.

Για όλες τις τάξεις του Δημοτικού μία ή δύο ώρες επιπλέον απασχόληση του μαθητή εβδομαδιαίως, με ανάθεση εργασίας στο σπίτι, ως συνέχεια και ολοκλήρωση της εικαστικής δραστηριότητας που άρχισε στην τάξη είναι επιθυμητή, καθότι αυτή αυξάνει την ποιότητα του αποτελέσματος, και εισάγει τη δημιουργική ενασχόληση με τις καλές τέχνες στον ελεύθερο χρόνο των μαθητών.

ii) Ζώνη του Ολοήμερου Προγράμματος

Οι μαθητές μπορούν να χωριστούν ηλικιακά, αλλά το μάθημα επίσης μπορεί να γίνει και σε σχέση με τις

ικανότητες και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των μαθητών στα Εικαστικά. Ο εκπαιδευτικός της ζώνης του ολοήμερου προγράμματος, σε συνεννόηση με τον εκπαιδευτικό του υποχρεωτικού ωραρίου, συνεχίζει, επεκτείνει και εμβαθύνει τις εικαστικές δραστηριότητες της πρωινής ζώνης. Μπορεί όμως να προτείνει νέες δραστηριότητες, τεχνικές, υλικά, θεματολογία βασισμένος τόσο στους άξονες δραστηριοτήτων των προγραμμάτων σπουδών των τάξεων της πρωινής ζώνης, όσο και του Προγράμματος Σπουδών της ζώνης. Ο χαρακτήρας του μαθήματος στην ζώνη είναι κυρίως εργαστηριακός και δημιουργικός. Στις δραστηριότητες είναι χρήσιμο το βιβλίο του μαθητή, το cd-rom των Εικαστικών του Δημοτικού, το DVD των Εικαστικών, το λογισμικό Natural Art και κάθε αναρτημένο εικαστικό υλικό στο e-yliko, εφόσον υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης σε υπολογιστές και Internet.

Αναλυτικές οδηγίες διδασκαλίας περιλαμβάνουν τα βιβλία των Εικαστικών του εκπαιδευτικού για όλες τις τάξεις του Δημοτικού σχολείου.

Ισχύει το ΦΕΚ 1471/τ.Β΄/2002 με τις παρακάτω τροποποιήσεις:

Κεφ. Στ΄, παρ.3. (Πρόγραμμα Σπουδών Εικαστικών για τις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄), ενότητα 4 (Θέματα -Δραστηριότητες):

- Ο τίτλος του θέματος «Η κουζίνα των χρωμάτων» αντικαθίσταται από τον τίτλο «Χρωματικές ασκήσεις».

- Το περιεχόμενο της ενότητας «Απλές κατασκευές με έτοιμα υλικά» τροποποιείται ως εξής: «Κατασκευή ήλιου με υλικά όπως: δίσκους χάρτινους, κουταλάκια πλαστικά, μανταλάκια, τζίβα, βαμβάκι, χόρτο.»

Κεφ.Στ΄, παρ.3. (Πρόγραμμα Σπουδών Εικαστικών για τις τάξεις Δ΄,Ε΄,Στ΄), ενότητα 4 (Θέματα -Δραστηριότητες):

- Από την πρόταση «με διάφορα υλικά .....χώμα, τζίβα» διαγράφεται η λέξη «σκουπίδια»

β) ΜΟΥΣΙΚΗ

i) Υποχρεωτικό πρόγραμμα:

Α΄ - Β΄ τάξεις: Την σχολική χρονιά 2010-11 θα χρησιμοποιηθεί για πρώτη φορά το νέο διδακτικό πακέτο της Μουσικής (συγγραφείς: Μ. Αργυρίου κ.α) που αποτελείται από βιβλίο μαθητή, βιβλίο εκπαιδευτικού και τετράδιο εργασιών. Το διδακτικό πακέτο υλοποιώντας το πρόγραμμα σπουδών έχει λάβει υπόψη του ότι το μάθημα της Μουσικής διδάσκεται μία (1) ώρα εβδομαδιαίως. Όμως επειδή το πρόγραμμα σπουδών της Μουσικής είναι ανοικτό, μπορεί να εφαρμοστεί και στο δίωρο των ολοήμερων δημοτικών σχολείων ΕΑΕΠ. Ο εκπαιδευτικός που θα διδάξει τη Μουσική στα σχολεία αυτά καλείται να χρησιμοποιήσει το νέο διδακτικό πακέτο της Μουσικής χρησιμοποιώντας τον επιπλέον χρόνο στην επέκταση των προτεινόμενων μουσικών δραστηριοτήτων και εξαντλώντας τις επιπλέον δραστηριότητες που παρατίθενται στο βιβλίο του εκπαιδευτικού και στο τετράδιο του μαθητή. Οδηγίες για τη διεξαγωγή του μαθήματος δίνονται εκτενώς στο βιβλίο του εκπαιδευτικού.

Γ΄ - Στ΄ τάξεις: Ο εκπαιδευτικός ακολουθεί το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής το οποίο είναι κοινό για τα ολοήμερα ΕΑΕΠ και για τα υπόλοιπα δημοτικά σχολεία. Χρησιμοποιεί για τις Γ΄ - Δ΄ τάξη το διδακτικό πακέτο των Δ. Μπογδάνη - Σουγιούλ, για την Ε΄ τάξη το διδακτικό πακέτο Κ. Αποστολίδου κ.α

και για την Στ' τάξη το διδακτικό πακέτο των Μ. Θεοδωρακόπουλου κ.α.

Οδηγίες για τη διεξαγωγή του μαθήματος δίνονται εκτενώς στα βιβλία του εκπαιδευτικού.

ii) Ζώνη του Ολοήμερου Προγράμματος

Ισχύει το πρόγραμμα σπουδών (ΦΕΚ 1471/τ.Β'/2002) με τις εξής τροποποιήσεις:

α) κεφ. Ε', Παρ. 1, Σκοπός: Διαγράφεται η παράγραφος που προσδιορίζει το σκοπό, και αντικαθίσταται από τα εξής:

παρ. 1, Σκοπός: Σκοπός της μουσικής αγωγής είναι η ανάπτυξη και καλλιέργεια της ικανότητας για αισθητική απόλαυση κατά την ακρόαση, εκτέλεση και δημιουργία μουσικής ως μιας από τις εκδηλώσεις καλλιτεχνικής έκφρασης και δημιουργικότητας του ανθρώπου. Η μουσική αγωγή αποβλέπει στη γενικότερη καλλιέργεια της δημιουργικότητας και της προσωπικότητας των μαθητών, μέσα από την ενεργητική ακρόαση, τις δραστηριότητες μουσικής δημιουργίας και της εκτέλεσης.

β) κεφ. Ε', Παρ. 2: Διαγράφεται ο τίτλος «Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για τις τάξεις Α', Β', Γ'», και αντικαθίσταται με τα εξής: «Προτεινόμενες μουσικές δραστηριότητες για τις τάξεις Α', Β', Γ'».

γ) κεφ. Ε', Παρ. 2: Διαγράφεται όλη η παράγραφος και αντικαθίσταται από τα εξής:

- Γνωριμία με τους ήχους και τις δυνατότητες της φωνής των μαθητών,

- Εκτέλεση απλών ρυθμικών και μελωδικών σχημάτων μετά από ακρόαση ή και με τη χρήση μουσικών συμβόλων,

- Ομαδικό τραγούδι,

- Αναγνώριση της ηχητικής πηγής, είτε αυτή παράγεται από την καθημερινή πραγματικότητα και το περιβάλλον, όπως μηχανήματα με χαρακτηριστικό ήχο, ήχους ζώων, πουλιών κ.ά., είτε προέρχονται από μουσικά όργανα ή ηλεκτρονικά μέσα.

- Εκμάθηση απλών μουσικών οργάνων όπως διάφορα κρουστά, τρίγωνα, μεταλλόφωνα, ξυλόφωνα κ.ά.,

- Εκμάθηση τραγουδιών και παρουσίασή τους στο κοινό (τάξη, γιορτές και εκδηλώσεις του σχολείου κ.ά.)

δ) κεφ. Ε', Παρ. 3: Διαγράφεται ο τίτλος «Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για τις τάξεις Δ', Ε', Στ'», και αντικαθίσταται με τα εξής: «Προτεινόμενες μουσικές δραστηριότητες για τις τάξεις Δ', Ε', Στ'»,

ε) κεφ. Ε', Παρ. 3: Διαγράφεται όλη η παράγραφος που περιγράφει το στόχο και όλα τα υπόλοιπα μέχρι το τέλος, και αντικαθίσταται από τα εξής:

- Εκμάθηση και κατανόηση των μουσικών συμβόλων ώστε οι μαθητές να διαβάζουν μια πλήρη παρτιτούρα,

- Ομαδικό και ατομικό τραγούδι,

- Μουσική εκτέλεση από διάφορες εποχές και πολιτισμούς,

- Σύνθεση απλών μουσικών μοτίβων από τους μαθητές, και επεξεργασία τους με απλές αρμονικές ακολουθίες στο όργανο,

- Απομνημόνευση φωνητικών μουσικών κομματιών μετριας δυσκολίας και ερμηνεία μπροστά σε κοινό, με συνοδεία οργάνων από τους μαθητές όπου είναι εφικτό,

- Συνεργασία σε μικρά μουσικά σύνολα (χορωδία, ορχήστρα). Διευρυμένες συνεργασίες μέσω της δημιουργίας μεικτών μουσικών συνόλων. Μουσική συνεργασία σε θεατρικές και χορευτικές δράσεις.

- Κατανόηση των διαφορετικών τρόπων παραγωγής της μουσικής με διαφορετικά μέσα, παραδοσιακά ή σύγχρονα, συμπεριλαμβανόμενης της χρήσης της Πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Στη Ζώνη του ολοήμερου προγράμματος ο εκπαιδευτικός της Μουσικής αξιοποιεί τις δυνατότητες που του παρέχει ο επιπλέον χρόνος, για να επιτύχει την εμπέδωση των μουσικών γνώσεων και δεξιοτήτων που διδάσκονται οι μαθητές στο πρωινό πρόγραμμα της μουσικής αγωγής και τον εμπλουτισμό του πρωινού προγράμματος με συμπληρωματικά μουσικά διδακτικά θέματα.

Το ΔΕΠΠΣ & το ΑΠΣ Μουσικής της πρωινής ζώνης περιγράφει αναλυτικά στόχους και τα περιεχόμενα του μαθήματος ανά επίπεδο και αποτελεί βασική πηγή και για τους εκπαιδευτικούς της μεσημβρινής ζώνης. Ο εκπαιδευτικός της μεσημβρινής ζώνης καλείται να συνεργάζεται με τον εκπαιδευτικό της Μουσικής της πρωινής ζώνης (αν δεν είναι ο ίδιος), αλλά και τους δασκάλους και τους εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων, στις διαθεματικές δραστηριότητες.

Στις δραστηριότητες που θα αναπτύσσονται στην ζώνη, λόγω των ομάδων οι οποίες θα αποτελούνται από μαθητές διαφόρων τάξεων να επιλέγονται δραστηριότητες και παιχνίδια της μικρότερης ή μεσαίας ηλικίας, έτσι ώστε όλα τα παιδιά να μπορούν με τις κατάλληλες οδηγίες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των διαφόρων δραστηριοτήτων και παιχνιδιών.

Ο εκπαιδευτικός που θα οργανώσει τη σχολική χορωδία να χρησιμοποιεί τραγούδια ανάλογης φωνητικής έκτασης με την ηλικία των παιδιών. Για παράδειγμα, η φωνητική έκταση των τραγουδιών για παιδιά των Α' & Β' δημοτικού δεν πρέπει να υπερβαίνει την έκταση μιας έκτης (ντο - λα), ενώ για τα παιδιά των Γ' & Δ' τάξεων δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την έκταση μιας οκτάβας. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αντλεί υλικό επίσης από το Ανθολόγιο Μουσικών Κειμένων δημοτικού. Τα τραγούδια που θα τραγουδούν τα παιδιά μπορούν να είναι για τις Α'-Β' δημοτικού μονόφωνα, για τις Γ'- Δ' δημοτικού μονόφωνα που συνοδεύονται από ισοκράτη (πεντάλι), ή και εύκολους δίφωνους κανόνες, για τις Ε' - Στ' δημοτικού μελωδίες δίφωνες ή μελωδίες επεξεργασμένες με εύκολη αρμονία. Να δίδεται προσοχή στη χρήση των φωνών των παιδιών των Ε' & Στ' τάξεων λόγω της επερχόμενης μεταφώνησης. Τα τραγούδια που θα χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός για τα παιδιά των τάξεων αυτών επιλέγονται κατά την κρίση του εκπαιδευτικού ανάλογα με τις εκάστοτε δυνατότητες των παιδιών.

Στη δημιουργία Σχολικής Ορχήστρας ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά στη χρήση απλών και εύκολων οργάνων, όπως φλογέρα, κρουστά (ρυθμικά & μελωδικά).

Επιπλέον υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι: ηχητικά cd, cd-rom και dvd σχετικά με τη Μουσική και τη διδασκαλία της. Χρησιμοποιείται επίσης το Internet εάν υπάρχει η δυνατότητα σύνδεσης.

Διαθεματικές δραστηριότητες

- Δημιουργία εικαστικών έργων, με αφορμή μια μουσική ακρόαση - Συζήτηση για τα συναισθήματα που γεννά η συγκεκριμένη μουσική. (Σύνδεση με τα Εικαστικά).

- Διδασκαλία του χορού που συνοδεύει ένα παραδοσιακό τραγούδι που διδάχθηκαν οι μαθητές. (Σύνδεση με την Φυσική Αγωγή). Ιδιαίτερη έμφαση να δοθεί στο τοπικό ρεπερτόριο.

- Αξιοποίηση Λογισμικών όπως: «Εμμέλεια», «Μουσικός Κόσμος» κ.ά. (Σύνδεση με την Πληροφορική).

- Μουσική επένδυση θεατρικού δρώμενου. Δυνατότητα για αυτοσχεδιασμό και σύνθεση μουσικής συνοδείας από τους μαθητές π.χ. με απλά κρουστά όργανα.

- Διδασκαλία τραγουδιού που βρίσκεται στα βιβλία Γλώσσα, Μελέτη περιβάλλοντος κ.τ.λ. και έχουν διδαχθεί τα παιδιά .

Πληροφορίες για διαθεματικές δραστηριότητες μπορεί να αντληθούν και από το βιβλίο εκπαιδευτικού «Σχολικές και Πολιτιστικές εκδηλώσεις, Α΄-Στ΄ Δημοτικού» των Π. Μουγιακάκου κ.ά..

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Η διδασκαλία της Μουσικής έχει ανάγκη ειδικά διαμορφωμένου χώρου, όπου θα φυλάσσεται ο απαιτούμενος εξοπλισμός θα επιτρέπει την ομαδοσυνεργατική διαδικασία, αλλά και την κίνηση των μαθητών σε μουσικοκινητικά παιχνίδια.

Ο εξοπλισμός περιλαμβάνει:

- CD player με καλή ποιότητα ήχου

- Μουσικά CDs και DVDs

- Τηλεόραση και DVD player

- Υπολογιστής για την αξιοποίηση των εκπαιδευτικών λογισμικών

- Μουσικά όργανα

Τα μουσικά όργανα πρέπει να είναι ποικίλα και ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών, όπως: Ταμπουρίνα, Ξυλάκια (κλάβες), σείστρα, μαράκες, κουδουνάκια, Ξύστρες, τρίγωνα, μεταλλόφωνα (γκλόκενσπιλ), Ξυλόφωνα κ.τ.λ.

Μια ενδεικτική κατανομή για τάξη 20-23 μαθητών είναι η εξής:

Ταμπουρίνα 2-3

Ξυλάκια 4-5

Κουδουνάκια 2

Σείστρα 2

Μαράκες 2

Τρίγωνα 2

Γκλόκενσπιλ 3-4

Ξυλόφωνο 1

Ξύστρες 2 κ.ά.

γ) ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

ΤΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΟΛΟΗΜΕΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΑΕΠ-ΖΩΝΗ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ι) Υποχρεωτικό πρόγραμμα:

Α΄- Β΄ Τάξη Δημοτικού

1. Φυσικές ασκήσεις και παιχνίδια

α. Ασκήσεις ενεργοποίησης του σώματος και των αισθήσεων

- Κύκλος, μπαλάκι: σε κύκλο πετάμε το μπαλάκι στον απέναντι μας φωνάζοντας το όνομά του.

- Παραδοσιακό παιχνίδι «Γάτες και ποντίκι», ή άλλα γνωστά παραδοσιακά ομαδικά παιχνίδια.

- Βάδισμα: πρώτα ελεύθερο κανονικό/ στη συνέχεια διαφορετικού τύπου βαδίσματος: μικρά βήματα, μύτες, ανάμυλο έδαφος κ. ά.

- Χαλάρωση: Ξαπλωμένοι στο πάτωμα πρώτα τεντώνουμε καλά, μετά φανταζόμαστε ότι είμαστε σε ένα λιβάδι και ο καθένας αποτελεί μέρος του τοπίου (πεταλούδα, λουλούδι, πουλί, χορτάρι).

- Αναπνοή: Ξαπλωμένοι αναπνέουμε ήρεμα και παρατηρούμε την κοιλιά μας με την εισπνοή να μεγαλώνει, ενώ με την εκπνοή μικραίνει.

- Αισθήσεις: όραση: κοιτάμε ένα αντικείμενο κι αυτό κοιτάει εμάς, κοιτάμε με όλο μας το σώμα το παράθυρο ή τον διπλανό μας ή αλλού, ακοή: ακούμε πραγματικούς και φανταστικούς ήχους, τη φωνή του ποταμού, ενός λουλουδιού, το κλάμα της γης, αφή: χαϊδεύουμε διάφορα αντικείμενα, νιώθουμε το υλικό, το βάρος, το σχήμα, γεύση: φανταζόμαστε ότι τρώμε φαγητά ή γλυκά, νιώθουμε γεύσεις, ευχάριστες ή όχι, όσφρηση: μυρίζουμε τις μυρωδιές της μέρας, σαπούνι, οδοντόπαστα, καυσαέριο, λουλούδια, ζεστό ψωμί.

β. Ασκήσεις παρατήρησης και αυτοσυγκέντρωσης

- Παρατηρούμε τον χώρο γύρω μας, κλείνουμε τα μάτια και κάνουμε την περιγραφή του. Παραλλαγή: σε κύκλο κάνουμε το ίδιο με τον απέναντί μας (παρατήρηση, περιγραφή).

- Συγκεντρωνόμαστε σε μια εικόνα που βλέπουμε μπροστά μας ή που φανταζόμαστε.

- Ανάβουμε ένα κεριά και συγκεντρωνόμαστε στη φλόγα του.

γ. Ασκήσεις επικοινωνίας - εμπιστοσύνης

- Ισορροπία: ακουμπάμε τον παρτενέρ μας σε ένα σημείο του σώματός του, π.χ. στο κεφάλι, στον ώμο, και προσπαθούμε να ισορροπήσουμε μαζί παίρνοντας κάθε φορά διαφορετικές θέσεις.

- Καθρέφτης: δύο παιδιά στέκονται το ένα απέναντι στο άλλο ενώ κοιτάζονται συνεχώς στα μάτια, το ένα κάνει μια απλή αργή κίνηση που το άλλο πρέπει να αντιγράψει στον ίδιο χρόνο.

- Ο τυφλός: σε ζευγάρια ο ένας είναι ο τυφλός με καλυμμένα μάτια, ενώ ο άλλος τον οδηγεί μέσα στο χώρο.

- Στη μέση ενός κλειστού κύκλου ταλαντεύεται ένα παιδί απ' τον ένα στον άλλο.

δ. Ασκήσεις ρυθμού και φωνητικά παιχνίδια

- Μιμούμαστε γνωστές κινήσεις ζώων με τα πόδια, τα χέρια, το κεφάλι και όλο το σώμα (περπάτημα πάπιας, λαγού, αλόγου, πέταγμα πουλιών), και συνειδητοποιούμε τους διαφορετικούς ρυθμούς.

- Βρίσκουμε ρυθμούς από την καθημερινή ζωή μας, όπως το ρυθμό λέξεων, ή της αναπνοής μας, και τους χτυπάμε με τα χέρια μας.

- Τραγουδάμε τα ονόματά μας, μια εικόνα, δημιουργούμε αυτοσχέδια τραγούδια, ή πάνω σε ένα μύθο ή ιστορία, μοιράζουμε ρόλους και παίζουμε μια αυτοσχέδια όπερα τραγουδώντας.

2. Αυτοσχεδιασμοί

- Προετοιμάζουμε τα παιδιά με παιχνίδια μίμησης: μιμούμαστε ζώα στη φωλιά τους ή που ψάχνουν τροφή, αστείες πράξεις (πιάνουμε ένα σκεύος στην κουζίνα και πέφτουν όλα τα σκεύη, κουβαλάμε σακούλες με ψώνια και μας πέφτουν στο δρόμο κλπ).

- Ακόμη με παιχνίδια μεταμορφώσεων: ένα παιδί με τη βοήθεια ενός μαντηλιού ή μιας φλογέρας μεταμορφώνει τα άλλα παιδιά σ' οτιδήποτε σκεφτεί.

- Μεταμορφώνουμε ένα πραγματικό αντικείμενο (π. χ. ένα μολύβι) σε κάτι άλλο και το χρησιμοποιούμε ανάλογα (θερμόμετρο, φλογέρα).

Αυτοσχεδιασμοί:

- Χάνω κάτι πολύτιμο και ψάχνω να το βρω (ατομικός αυτ/σμός).

• Δημιουργώ ένα χώρο με τη συμπεριφορά μου, δείχνοντας με τα εκφραστικά μου μέσα και τη δράση μου τι χώρος είναι (γήπεδο, εκκλησία, σπίτι).

• Με τη φαντασία μας διαμορφώνουμε το χώρο ενός λουνα-πάρκ και πλάθουμε μια ιστορία με τη δράση μας.

• Ένας ένας παρουσιάζουμε με παντομίμα ένα φανταστικό πρόσωπο (πώς συμπεριφέρεται). Του δίνουμε επάγγελμα, κάποια εξωτερικά χαρακτηριστικά κ. ά.

• Αυτοσχεδιάζουμε με ερέθισμα μια εικόνα (βλ. αγγείο με πάλη Θησέα με Μινώταυρο) ή μια φωτογραφία ή ακόμη μια διαφήμιση. Η εικόνα μας προτείνει μια ορισμένη δράση σε ένα χώρο, δηλαδή μια ιστορία.

• Με αφορμή ένα ηχητικό ερέθισμα (σειρήνα ενός περιπολικού, σφύριγμα τρένου) πλάθουμε με τη φαντασία μας τις συνθήκες μιας ιστορίας (χώρος, χρόνος, πρόσωπα, δράση).

3. Κουκλοθέατρο

Μπορούμε να στήσουμε με τα παιδιά τη μικρή σκηνή για το κουκλοθέατρό μας και στη συνέχεια να προετοιμάσουμε δύο παιδιά (κάθε φορά δύο) που θα ερμηνεύσουν τους ήρωες της ιστορίας και τα οποία θα κινούν ανάλογα την κούκλα (μαριονέττα ή γαντόκουκλα). Πρέπει να γίνει κατάλληλη άσκηση με τα χέρια και με την άρθρωση των παιδιών.

Ως προς την επιλογή έργων για Κουκλοθέατρο, βασικό μας υλικό θα αποτελέσουν τα παραμύθια, οι μύθοι, αλλά και μικρές ιστορίες που θα συνθέσουμε με τα παιδιά.

4. Μικρές δραματοποιήσεις

• Αφού ακούσουμε το παρακάτω παραμύθι, αυτοσχεδιάζουμε τη συνομιλία μας με ένα ζώο. Προσπαθούμε να το καταλάβουμε και να μας καταλάβει.

Πήρε τότε ο γέρος την όρνιθα κι άμα πήγε απ' το μισό το δρόμο κείθε, της είπε: «Γέννησε, όρνιθα, μια φέτα φλουριά» κι η όρνιθα γέννησε.(Ελληνικά Παραμύθια, Γ. Α. Μέγα, σ. 80)

• Συζητάμε για τους δώδεκα μήνες μέσα στην τάξη. Μετά μοιράζουμε καρτελάκια, ο καθένας μας θα είναι ο αντίστοιχος μήνας και θα παρουσιάσει με αυτοσχεδιασμό τα χαρακτηριστικά του μήνα του, π. χ. ο Φεβρουάριος είναι ο πιο χειμωνιάτικος μήνας (κρύο, βροχές, χιόνι) αλλά και ο μήνας της αποκριάς.

Α. Μπορούμε να επιλέξουμε και μικρά κείμενα από το Ανθολόγιο. Β. Μετά από κάθε δράση καλό είναι να γίνεται αξιολόγηση.

5. Θεατρική παράσταση

Στις μικρές τάξεις προτείνουμε τη δραματοποίηση ενός μικρού λογοτεχνικού κειμένου ή αφήγησης (παραμύθι, μύθος, λαϊκό δρώμενο), που στην εξέλιξή της θα μας δώσει το υλικό που θέλουμε για μια παράσταση. Προτείνουμε το λαϊκό παραμύθι του Ανθολογίου «Το γασσεμί, η ροδιά και η χαρουπιά» (σ. 80) ή ακόμη τον θρύλο «Ο Χριστός και τα πουλιά» (σ. 119).

Επίσης, μπορεί να γίνει παρουσίαση μιας σκηνής ή μέρους θεατρικού έργου (ολόκληρο απαιτεί μια άλλη δυσκολότερη πορεία). Ανάλογα παραδείγματα δίνονται στο Βιβλίο «Σχολικές και Πολιτιστικές Εκδηλώσεις» Α΄-ΣΤ΄ δημοτικού (Ο.Ε.Δ.Β. 2007). Στο ίδιο Βιβλίο υπάρχει παράδειγμα δραματοποίησης παραμυθιού («Οι Δώδεκα Μήνες», σ.σ.82-86).

Γ΄- Δ΄ Τάξη Δημοτικού

1. Φυσικές ασκήσεις και παιχνίδια

α. Ασκήσεις ενεργοποίησης του σώματος

- Σκορπιζόμαστε στο χώρο. Πηδάμε επιτόπου όλο και

πιο ψηλά και προσγειωνόμαστε ελαστικά σαν σε ελατήριο, με λυγισμένα γόνατα.

- Τρέξιμο κανονικά στη φορά του κύκλου. Με το σύνθημα του εμψυχωτή πηδάμε ένα φανταστικό εμπόδιο.

- Πλανήτες σε κίνηση: κάθε παιδί είναι ένας πλανήτης που μετακινείται μέσα στο χώρο. Με λεκτικές ή σωματικές ενδείξεις πλησιάζει ο ένας τον άλλο χωρίς να χάνει την αυτονομία του. Η κίνηση γίνεται όλο και πιο γρήγορα, ενώ περιορίζεται και ο χώρος άσκησης.

- Όλοι μαζί στήνουμε με τα σώματά μας μια οικοδομή (σπίτι, σχολείο). Με τη φωνή μας δίνουμε τους ήχους της.

β. Ασκήσεις αυτοσυγκέντρωσης και προσοχής

- Σε συσκότιση, περπατάμε αργά και αισθανόμαστε την παρουσία των άλλων. Επιταχύνουμε το βήμα προσέχοντας να μην πέσουμε πάνω τους. Σταματάμε, επαναφέρουμε τον φωτισμό και κοιταζόμαστε.

- Φοράμε την ουδέτερη μάσκα και εκτελούμε με ακρίβεια απλές ενέργειες: περπατάμε σε πέτρες, βάλτο, μπαίνουμε στη θάλασσα, σε δάσος.

Με τη χρήση της ουδέτερης μάσκας (απλή λευκή) διερευνούμε τα εκφραστικά μας μέσα, ενώ ταυτόχρονα απαιτείται μεγάλη αυτοσυγκέντρωση και προσοχή για την ακρίβεια και σαφήνεια των κινήσεων, ώστε να γίνεται κατανοητό τι κάνουμε.

γ. Ασκήσεις επικοινωνίας και συνεργασίας

- Πηδήματα και μετατόπιση με το σήμα του παρτενέρ

- Σε ζευγάρια κρατάμε ένα κοντάρι από τις άκρες (όσο της σκούπας) και κινούμαστε μαζί στο χώρο προσέχοντας να μην μας πέσει.

- Ομαδικός καθρέφτης: σε δύο ομάδες η μια απέναντι στην άλλη εκτελούμε ταυτόχρονα τις ίδιες κινήσεις (αρχικά με υποδείξεις του εμψυχωτή, μετά η μια ομάδα οδηγεί).

- Με τη χρήση της ουδέτερης μάσκας σε ζευγάρια επαληθεύουμε σχέσεις δυνάμεων: αφέντης-σκλάβος, πατέρας-παιδί.

δ. Παιχνίδια ρυθμού, φωνητικές ασκήσεις, ασκήσεις αφήγησης

- Παίρνουμε ένα κομμάτι κειμένου και διαβάζουμε με διάφορους τρόπους: κάθε παιδί λέει μια γραμμή. Κάθε παιδί με μια φράση κάνει ένα μουσικό όργανο που την τραγουδάει. Μοιράζονται σε μικρά μέρη τη φράση και τη λένε σαν ένας άνθρωπος.

- Σε ένα κύκλο όλοι λέμε φράσεις (από ποίημα ή πεζό) με τις οποίες δουλεύουμε, γνωστές σε όλους ως εξής: πετώντας με τη φράση ένα μπαλάκι στον απέναντι σταματάμε στη μέση της, ο άλλος πιάνει το μπαλάκι και συνεχίζει τη φράση.

- Όλοι μαζί στον κύκλο παίζουμε την κολοκυθιά.

- Όλοι μαζί σαν ένα σώμα κινούμαστε αριστερά και δεξιά ή μπρος και πίσω όπως ένα καράβι σε θάλασσα ήρεμη ή φουρτουνιασμένη. Στη συνέχεια, προσθέτουμε ήχους που να μιμούνται τους ανθρώπους του καραβιού ή τα φυσικά στοιχεία (καπετάνιος, αέρας, θάλασσα).

- Σε κύκλο χτίζουμε αυθόρμητα με τη φαντασία μας ένας ένας μια ιστορία δίνοντας χρόνο, τόπο, πρόσωπα, ήρωες και τη δράση τους.

2. Αυτοσχεδιασμοί

- (Ατομικός) Αλλάζουμε ρούχα και γινόμαστε «άλλοι». Φοράμε το ρούχο ενός συμμαθητή μας και προσπαθούμε να τον μιμηθούμε.

- Αυτοσχεδιάζουμε με ορισμένο θέμα και δοσμένες συνθήκες, π.χ. «Φωτιά στην κατασκήνωση», «Ακούω τη σειρήνα ασθενοφόρου», «Ένα συμβάν στο λεωφορείο».

Βασικός στόχος να δημιουργηθεί εσωτερική κατάσταση απέναντι σε ένα ερέθισμα (φωτιά, σειρήνα, μια κλοπή κλπ), ώστε τα παιδιά να βρουν τρόπους να αντιδράσουν.

- Επιλέγουμε και παρουσιάζουμε με κίνηση, έκφραση, χειρονομίες κάποιες παροιμίες ή παροιμιόμυθους

«Κάλλιο γαϊδουρόδενε παρά γαϊδουρογύρευε», «Μόνο τ' αηδόνι μπορεί να καταλάβει το τριαντάφυλλο», «Ο γνωστικός ποτέ δε βάζει μες στον κήπο του κασίκα για κηπουρό»

/ «Άλλαξεν ο Μανωλιός κι έβαλε τα ρούχ' αλλιώς», «Η αλεπού, περιμένοντας να πέσουν απ' την κούρνια οι κότες, ψόφησε απ' την πείνα» (Ανθολόγιο Λογοτεχνικών κειμένων Γ'- Δ' Δημοτικού, σ. 58)

- Περιγράφουμε στην τάξη το τυπικό μιας τελετής ή ενός λαϊκού δρώμενου (γάμος και ποδαρικό). Δίνουμε έμφαση σε ένα στοιχείο (ράντισμα με ρύζι/ σπάσιμο ροδιού) και αυτοσχεδιάζουμε πάνω στην τελετή συνδυάζοντας αν θέλουμε και ρυθμό (μελωδία, τραγουδι, κίνηση).

Ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να συνδυαστεί με κάποιο γνωστικό αντικείμενο (Ιστορία, Γεωγραφία, Μελέτη Περιβάλλοντος) ή ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Διαπολιτισμική Αγωγή, Λαϊκός Πολιτισμός).

3. Καραγκιότση

Διαβάζουμε ένα έργο (απόσπασμα) του Θεάτρου Σκιών, μιλάμε για τα χαρακτηριστικά των ηρώων του και στη συνέχεια δοκιμάζουμε να παίξουμε (σαν ζωντανές φιγούρες) μια σκηνή χρησιμοποιώντας τον μπερντέ και τον ανάλογο φωτισμό.

4. Δραματοποίηση αφηγηματικών κειμένων

Μπορούμε να επιλέξουμε κείμενα από το Ανθολόγιο Λογοτεχνικών κειμένων και να συνδυάσουμε την ώρα της Λογοτεχνίας με τη Δραματοποίηση (ώρα Θεάτρου). Ή να δραματοποιήσουμε δικές μας ιστορίες, δημοτικά τραγούδια, μικρές αφηγήσεις, ιστορικά συμβάντα, ακόμη και ειδήσεις (ένα τραγικό δυστύχημα, ένα ναυάγιο).

● «Ο Πρασινοσκούφης», Π. Τσιμικάλη, Ανθολόγιο Λογ. κειμένων Γ'- Δ' δημοτικού, σ.σ. 63-65

Διαβάζουμε το κείμενο, εντοπίζουμε τα στοιχεία δράσης και παρουσιάζουμε με αυτοσχεδιασμό την ιστορία του Πρασινοσκούφη, χρησιμοποιώντας τους διαλόγους του κειμένου (ή αυτοσχέδιους δικούς μας).

● «Ο ποντικός κι η θυγατέρα του», λαϊκό παραμύθι Μέγα, Ανθολόγιο Λογ. κειμένων Γ'- Δ' δημοτικού σ. 50-52

Μετά την αφήγηση του παραμυθιού, μοιράζουμε ρόλους και αυτοσχεδιάζουμε τις ενόττες δράσης χρησιμοποιώντας τους διαλόγους του παραμυθιού.

5. Θεατρική παράσταση

Και εδώ προτείνουμε τη δραματοποίηση ενός παραμυθιού, μύθου, αποσπάσματος λογοτεχνικού κειμένου. Έτσι το λαϊκό παραμύθι «Ο ποντικός και η θυγατέρα του» είναι κατάλληλο για μια θεατρική παράσταση, αφού διερευνηθούν δραματικά οι ήρωες και αποδοθούν σκηνικά οι διαφορετικοί χώροι (με τη βοήθεια των Εικαστικών) και οι αντίστοιχες δράσεις.

Επίσης, μπορεί να γίνει παρουσίαση μέρους θεατρικού έργου (Βιβλίο «Σχολικές και Πολιτιστικές Εκδηλώσεις» Α'- ΣΤ' δημοτικού, σ.σ. 138-141, 152-154).

Τέλος, για τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να γίνει επιλογή ενός κατάλληλου θεατρικού έργου, όπως «Τα γουρουνάκια κουμπάρδες» του Ευγένιου Τριβιζά (οδηγίες για παράσταση στο Βιβλίο Σχολικών και Πολιτιστικών... σ.σ. 163-168).

Ε' και ΣΤ' τάξη Δημοτικού

Στα ολοήμερα δημοτικά σχολεία του Ενιαίου Εκπαιδευτικού Προγράμματος οι εκπαιδευτικοί καλούνται να εφαρμόσουν το ισχύον πρόγραμμα σπουδών, να χρησιμοποιήσουν το βιβλίο του μαθητή και να πραγματοποιήσουν τις δραστηριότητες που προτείνονται σ' αυτό, ακολουθώντας τις οδηγίες όπως περιγράφονται στο βιβλίο του εκπαιδευτικού.

ii) Ζώνη του Ολοήμερου Προγράμματος

Ισχύουν οι οδηγίες που δίδονται στο ΦΕΚ 1471/τ.Β'/2002 επικαιροποιημένες ως εξής:

Α'- Β' - Γ' τάξεις:

● παρ. 3β: Το Εργαστήρι Γραφής διαγράφεται από το πρόγραμμα σπουδών για τις τάξεις Α', Β', Γ' και προστίθεται ως παράγραφος 4.α. στις τάξεις Δ', Ε', ΣΤ'.

● Η παράγραφος 3.γ. (Δραματοποίηση) γίνεται 3.β., η παράγραφος 3.δ. (Σκετς) γίνεται 3.γ, και η παράγραφος 3.ε. (Παρακολούθηση και ανάλυση θεατρικών παραστάσεων) γίνεται 3.δ. και τροποποιείται ως εξής: «Παρακολούθηση θεατρικής παράστασης». Για την παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης είναι καλό να γνωρίσουν από πριν οι μαθητές ορισμένα στοιχεία του έργου όπως: πλοκή της ιστορίας, χαρακτήρες, κεντρική ιδέα, συγγραφέα, εποχή κ.ά., και μετά την παρακολούθηση να γίνει σχολιασμός των εντυπώσεων.

● Προστίθεται παράγραφος 3.ε.: «Γνωριμία με θεατρικούς χώρους και ανθρώπους του θεάτρου». Επισκέψεις σε θέατρα, όπερα, θέατρο σκιών, και συνομιλίες με ηθοποιούς, σκηνοθέτες, μουσικούς κ.ά. Επισκέψεις ανθρώπων του θεάτρου στο σχολείο.

Δ' - Ε' - ΣΤ' τάξεις:

● Με την προσθήκη της παραγράφου 4.α. «Εργαστήρι γραφής», αλλάζει ανάλογα η αρίθμηση των υπολοίπων παραγράφων, (η 4.α. γίνεται 4.β., η 4.β. γίνεται 4.γ. και η 4.γ. γίνεται 4.δ.

δ) ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Ζώνη του Ολοήμερου Προγράμματος στα σχολεία του ΕΑΕΠ

Δράσεις δημιουργίας και πολιτισμού από 1 έως 5 ώρες. Προτείνεται για όλα τα τμήματα του ολοήμερου προγράμματος. Θα μπορούσαν να υπάρξουν και μικτά τμήματα από μαθητές διαφορετικών τάξεων υπό τη μορφή κύκλων γνωστικών αντικειμένων ή αλλιώς ομίλων δράσεων δημιουργίας και πολιτισμού. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δραστηριότητας οι μαθητές όλων των τάξεων μπορεί να προετοιμάζουν σχολικές εορτές, χορωδίες, θεατρικές παραστάσεις και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες για την καλλιέργεια της αισθητικής καθώς και την ανάδειξη και προώθηση στοιχείων του πολιτισμού όπως: λογοτεχνία, τέχνες, φωτογραφία, μουσικά σύνολα, κ.α.). Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να οργανωθεί από δασκάλους, εκπαιδευτικούς θεατρικής αγωγής και εκπαιδευτικούς μουσικής.

Στο βιβλίο του δασκάλου «Σχολικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις» Α' - ΣΤ' δημοτικού των Α. Μώρου και Π. Μουγιακάκου δίνονται οδηγίες, βιβλιογραφικές πληροφορίες και πηγές, προτείνονται υλικά όπως cd, DVD κ.τ.λ., περιγράφονται δραστηριότητες για θέατρο, μουσική, χορό,

φωτογραφία, video, κινηματογράφο, για το σχεδιασμό σχολικών εορτών, για πολιτιστικά προγράμματα και εκδηλώσεις μουσείων κ.ά.

Στο πλαίσιο των Πολιτιστικών Ομίλων δραστηριοτήτων ο εκπαιδευτικός της Μουσικής μπορεί να οργανώσει Μουσικά Σύνολα (χορωδία - ορχήστρα) ως ομαδοσυνεργατική μουσική δραστηριότητα.

Στη σχολική χορωδία πρέπει να χρησιμοποιούνται τραγούδια ανάλογα με την ηλικία και τη φωνητική έκταση των παιδιών. Για παράδειγμα, η φωνητική έκταση των τραγουδιών για παιδιά των Α΄ & Β΄ δημοτικού δεν πρέπει να υπερβαίνει την έκταση μιας έκτης (ντο - λα), ενώ για τα παιδιά των Γ΄ & Δ΄ τάξεων δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την έκταση μιας οκτάβας. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιεί δικό του υλικό και υλικό από το Ανθολόγιο Μουσικών Κειμένων δημοτικού. Τα τραγούδια που θα τραγουδούν τα παιδιά μπορούν να είναι Α΄-Β΄ Δημοτικού μονόφωνα για Γ΄ - Δ΄ δημοτικού μονόφωνα που συνοδεύονται από ισοκράτη (πεντάλ), ή και εύκολους δίφωνους κανόνες για την Ε΄ - Στ΄ δημοτικού, μελωδίες δίφωνες ή μελωδίες επεξεργασμένες με εύκολη αρμονία. Χρειάζεται προσοχή στη χρήση των φωνών των παιδιών της Ε΄ & Στ΄ τάξεων λόγω της επερχόμενης μεταφώνησης. Τα τραγούδια που θα χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός για τα παιδιά των τάξεων αυτών είναι ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών.

Για τη δημιουργία Σχολικής Ορχήστρας ο δάσκαλος ενθαρρύνει τα παιδιά στη χρήση απλών και εύκολων στην εκμάθησή τους οργάνων, όπως φλογέρα, κρουστά (ρυθμικά και μελωδικά).

Όλα τα διδακτικά και εποπτικά υλικά που χρησιμοποιούνται για το μάθημα της Μουσικής, όπως βιβλίο δασκάλου, cd-rom, audio cd κ.ά. είναι χρήσιμα και για τον εκπαιδευτικό που ασχολείται με το αντικείμενο της Μουσικής και στους Πολιτιστικούς Ομίλους αυτόνομα ή διαθεματικά.

Άρθρο 4.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΕΑΕΠ

Διατηρείται το βασικό πλαίσιο του μαθήματος όπως καθορίζεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. της Φυσικής Αγωγής (Υ.Α. 21072β/Γ2, ΦΕΚ 304 τ. Β/13-3-2003, σελ. 4281-4306) στο γενικό σκοπό και τους στόχους ψυχοκινητικού, συναισθηματικού και γνωστικού τομέα. Τα βιβλία Φυσικής Αγωγής για το δημοτικό σχολείο αποτελούν το βασικό οδηγό διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

Α) Υποχρεωτικό πρόγραμμα (8.10 - 14.00)

Στο αναμορφωμένο ενιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα η κατανομή των ωρών της Φυσικής Αγωγής έχει ως εξής:

ΤΑΞΕΙΣ	Α΄	Β΄	Γ	Δ΄	Ε΄	ΣΤ΄
ΩΡΕΣ	4	4	4	4	2	2

Η κατανομή των ωρών στο ωρολόγιο πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής ανά θεματική ενότητα στην Ε΄ και Στ΄ τάξη δεν αλλάζει.

Στις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄ η μια (1) διδακτική ώρα της Φυσικής Αγωγής στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα, θα διατίθεται στους Χορούς (Φ.Ε.Κ. 804/9-9-2010). Ο χορός, ιδιαίτερα στις μικρές ηλικίες, βοηθά στην ανάπτυξη του

ρυθμικού αισθητηρίου και της ρυθμικής ικανότητας, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται ο κινητικός συντονισμός και η γενικότερη κινητική ανάπτυξη των μαθητών.

Οι υπάρχουσες θεματικές ενότητες των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών και της Μουσικοκινητικής Αγωγής μεταφέρονται από το ισχύον ΑΠΣ στην ώρα που διατίθεται στους Χορούς κι έτσι διευρύνεται η ενότητα και ως προς το χρόνο αλλά και ως προς το περιεχόμενο.

1. ΝΕΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: ΧΟΡΟΙ

Σκοπός-Γενικές κατευθύνσεις

Σκοπός του χορού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη του ψυχοκινητικού τομέα του παιδιού, της αισθητικής του εκτίμησης, της προσωπικότητας και της κοινωνικής του συμπεριφοράς.

Με βάση την ταξινόμηση του ψυχοκινητικού τομέα, η ψυχοκινητική ανάπτυξη ολοκληρώνεται με την κατάκτηση της μη λεκτικής επικοινωνίας, που επιτυγχάνεται μέσα από την ανάπτυξη της εκφραστικής και ερμηνευτικής κίνησης. Η ερμηνευτική κίνηση περιλαμβάνει την αισθητική και δημιουργική κίνηση και συνδέεται άμεσα με το χορό (Φυσική Αγωγή Α΄ & Β΄ δημοτικού, Βιβλίο Εκπαιδευτικού, σ. 34 - 39).

Ο χορός εντάσσεται συχνά σε προγράμματα Φυσικής Αγωγής, απαλλαγμένος από την απαίτηση για τεχνική αρτιότητα, με στόχο να αναπτύξει τις εκφραστικές, ερμηνευτικές και δημιουργικές ικανότητες των μαθητών. Επίσης, ο χορός αναπτύσσει και διευρύνει την αισθητική των μαθητών και τους φέρνει σε επαφή με ποικίλα πολιτιστικά ιδιώματα του ελληνικού χώρου, αλλά και άλλων χωρών. Κοινό σημείο των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών και της Μουσικοκινητικής Αγωγής είναι ότι και τα δύο αντικείμενα βασίζονται στην ενότητα μουσικής, λόγου και κίνησης.

Ο Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός αποτελεί ένα ενιαίο τρίπτυχο μουσικής, λόγου και κίνησης.

Η μουσικοκινητική αγωγή στοχεύει:

1. Στην ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή,

2. Στην αισθητική καλλιέργειά του και

3. Στην ανάπτυξη των δημιουργικών κι εκφραστικών ικανοτήτων.

Οι παραπάνω στόχοι επιτυγχάνονται με την εμπλοκή του μαθητή/τριας σε δραστηριότητες οι οποίες εμπλέκουν τη μουσική, το λόγο και την κίνηση, δίνοντας έμφαση στο ρυθμό.

Η οργάνωση και το περιεχόμενο των μαθημάτων της Φυσικής Αγωγής για τις Α΄ - Β΄ & Γ΄ - Δ΄ τάξεις, όπως φαίνεται στο Φ.Ε.Κ. και στο βιβλίο για τον εκπαιδευτικό, έχει έναν αισθητικό προσανατολισμό, γεγονός που είναι εμφανέστερο στο περιεχόμενο και στον τρόπο οργάνωσης των διδασκαλιών στις θεματικές ενότητες της μουσικοκινητικής αγωγής, του ελληνικού παραδοσιακού χορού και της ψυχοκινητικής αγωγής. Εμφανής είναι, επίσης, η σύνδεση του μαθήματος με τη χορογραφική δημιουργία, όπως φαίνεται από την ύπαρξη της «παρουσίασης», ως τελευταίας φάσης κάθε ημερήσιας διδασκαλίας των παραπάνω ενότητων.

2. Περιεχόμενο

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν, οι χοροί μπορούν να γίνουν αντιληπτοί ως μια επέκταση του ήδη υπάρχοντος Α.Π.Σ. με στόχο να ενισχυθεί ο αισθητικός και δημιουργικός χαρακτήρας του μαθήματος. Επιμέρους στόχος είναι η εσωτερική επικοινωνία των δύο θεματικών ενότητων, της Μουσικοκινητικής Αγωγής και των

Ελληνικών Παραδοσιακών χορών. Με αυτό τον τρόπο η διδασκαλία του Παραδοσιακού Χορού θα προετοιμάζεται μέσα από μουσικοκινητικές δραστηριότητες και η Μουσικοκινητική Αγωγή θα χρησιμοποιεί υλικό από την ελληνική παράδοση. Ο εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής μπορεί να προγραμματίσει το περιεχόμενο των διδασκαλιών του, αφού συνεκτιμήσει τις ιδιαίτερες συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος, τις ιδιαιτερότητες και τις προτιμήσεις των μαθητών του, τις προτιμήσεις και τις ιδιαίτερες ικανότητες και γνώσεις του.

Βασικοί άξονες περιεχομένου

α. Διδασκαλία και επέκταση των θεματικών ενότητων «ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί» και «μουσικοκινητική αγωγή» με: παραδοσιακά παιχνιδοτράγουδα, παραδοσιακά μουσικοκινητικά δρώμενα, τοπικούς παραδοσιακούς χορούς και δημιουργική αξιοποίηση της ελληνικής μουσικής παράδοσης. (βλ. βιβλία του εκπαιδευτικού Α' - Β' & Γ' - Δ' δημοτικού). Οι διδασκαλίες οι οποίες περιγράφονται στα βιβλία είναι ενδεικτικές. Οι ιδέες τους μπορούν να αναπτυχθούν καθώς και να εμπλουτιστούν ως προς το περιεχόμενο. Επισημαίνεται ότι στις περισσότερες διδασκαλίες παραδοσιακού χορού χρησιμοποιείται ήδη η μουσικοκινητική προσέγγιση και σε διδασκαλίες μουσικοκινητικής αγωγής χρησιμοποιείται παραδοσιακό υλικό. Προτείνεται να γίνει ιδιαίτερη επέκταση στα μαθήματα τα οποία συνδέουν το λόγο με την κίνηση ή ασχολούνται με τη μουσικοκινητική επεξεργασία του λόγου και επίσης να δοθεί ιδιαίτερη σημασία και να γίνουν επαναλήψεις στα μαθήματα τα οποία ασχολούνται με την κατάκτηση των βασικών μουσικοκινητικών εννοιών (βλ. βιβλία Α' & Β' και Γ' & Δ' δημοτικού, εκπαιδευτικού και βιβλία μαθητή).

Παραδοσιακό μουσικοκινητικό υλικό το οποίο προέρχεται από παιδικά τραγούδια, παιχνιδοτράγουδα, λαχνίσματα κ.λπ., μπορεί να αποτελέσει ταυτόχρονα υλικό για μουσικοκινητική διδασκαλία και μύηση - προετοιμασία για τη διδασκαλία του παραδοσιακού χορού. Παραδείγματα τέτοιων διδασκαλιών υπάρχουν ήδη στα βιβλία του εκπαιδευτικού ενώ συμπληρωματικές ιδέες υπάρχουν στα βιβλία του μαθητή. Πιο συγκεκριμένα βλ: α) Φυσική Αγωγή βιβλίο εκπαιδευτικού Α' & Β' δημοτικού, ενότητα «μουσικοκινητική αγωγή» 8ο μάθημα, ενότητα «ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί» 2ο, 3ο, 6ο, μάθημα, ενότητα «παιχνίδια παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα» 17ο, 22ο, 23ο, β) Φυσική Αγωγή βιβλίο εκπαιδευτικού Α' & Β' δημοτικού σελ. 93, 100 - 103, γ) Φυσική Αγωγή βιβλίο εκπαιδευτικού Α' & Β' δημοτικού, ενότητα «μουσικοκινητική αγωγή» 2ο και 7ο μάθημα.

β. Λαϊκοί χοροί και παιχνίδια από άλλες χώρες. Το περιβάλλον του σημερινού σχολείου αρχίζει να διαμορφώνεται σε πολυπολιτισμικό. Η αξιοποίηση των εμπειριών των παιδιών από διαφορετικά περιβάλλοντα ή γενικότερα η χρησιμοποίηση παιχνιδιών και χορών από άλλες χώρες, αποτελεί επέκταση του περιεχομένου του μαθήματος, η οποία μπορεί να αξιοποιήσει παιδαγωγικά τις εμπειρίες των μαθητών καθώς και τις ιδιαίτερες γνώσεις, δεξιότητες και προτιμήσεις των εκπαιδευτικών. Στην κατηγορία αυτή θα μπορούσαν να ενταχθούν και απλοποιημένες μορφές από άλλα είδη χορού, ανάλογα με τις ιδιαίτερες γνώσεις του εκπαιδευτικού (π.χ. κοινωνικοί χοροί, latin, dancesport dances κ.λπ.).

γ. Σύγχρονες μορφές χορευτικής έκφρασης. Η κατηγορία αυτή απευθύνεται περισσότερο στις τάξεις Γ' & Δ'. Αναφέρεται σε μορφές χορού οι οποίες χαρακτηρίζουν την εποχή κι αποτελούν δημοφιλή μορφή έκφρασης των νέων (π.χ. hip - hop, RnB, Break Dance, funky jazz κ.λπ.). Επιπρόσθετα, αναφέρεται στο δημιουργικό χορό, στοιχεία του οποίου εμπεριέχονται και στην ψυχοκινητική αγωγή. Στόχος της κατηγορίας αυτής είναι να αξιοποιηθούν δημιουργικά οι υπάρχουσες εμπειρίες των μαθητών και να επιτευχθεί η σύνδεση σχολείου και κοινωνίας. Προτείνεται η διδασκαλία να οργανώνεται με αλληλοδιδασκτικούς και ομαδοσυνεργατικούς τρόπους. Στις Α' & Β' τάξεις η κατηγορία αυτή αναφέρεται περισσότερο στο δημιουργικό χορό, στον κινητικό αυτοσχεδιασμό και στη δημιουργία μουσικοκινητικών συνθέσεων.

δ. Προετοιμασία εκδηλώσεων - παραστάσεων. Η δημιουργία εκδηλώσεων και παραστάσεων αποτελεί μέρος της σχολικής ζωής. Εντάσσεται στις σχολικές γιορτές ή αποτελεί το επιστέγασμα ενός σχεδίου εργασίας. Ο εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής μπορεί να αξιοποιήσει ορισμένες ώρες της θεματικής ενότητας για την προετοιμασία εκδηλώσεων ή παραστάσεων. Προτείνεται να ακολουθηθούν συνεργατικές διαδικασίες καθώς και διαδικασίες καθοδηγούμενου αυτοσχεδιασμού, προκειμένου τα παιδιά να εκφραστούν και να δημιουργήσουν. Τέτοιες διαδικασίες χαρακτηρίζουν την οργάνωση όλων των προτεινόμενων μαθημάτων στα βιβλία του εκπαιδευτικού. Τονίζεται ότι το σημαντικότερο είναι η εξασφάλιση δυνατότητας συμμετοχής όλων των μαθητών.

Το μάθημα του χορού, εμπεριέχει στοιχεία διαθεματικής και διεπιστημονικής προσέγγισης και ειδικά στις τάξεις Γ' και Δ' μπορεί να συνδεθεί με μουσική - θέατρο, λογοτεχνία, λαογραφία, τοπική ιστορία, εικαστικά κ.ά., έτσι ώστε να αναδειχθούν οι πολλαπλές και ποικίλες εκφραστικές δυνατότητες των μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν γι' αυτές τις δραστηριότητες μουσικό υλικό από τα 5 Audio cd της Φυσικής Αγωγής καθώς και της Μουσικής που υπάρχουν σε όλα τα σχολεία, ή και να χρησιμοποιήσουν μουσικές της αρεσκείας τους.

3. Οργάνωση μαθήματος

Προτείνεται η δομή των ενδεικτικών διδασκαλιών οι οποίες βρίσκονται στο βιβλίο του εκπαιδευτικού. Σύμφωνα με αυτή κάθε διδασκαλία χωρίζεται σε τρεις φάσεις: προετοιμασία, κυρίως θέμα και παρουσίαση. Η παρουσίαση μπορεί να αξιοποιηθεί έτσι ώστε οι μαθητές να έρθουν σε βιωματική επαφή με την τέχνη του χορού και να λειτουργήσουν ως «μικροί δημιουργοί».

Οι εκπαιδευτικοί Φυσικής αγωγής προκειμένου να αποφασίσουν τις μεθόδους τις οποίες θα ακολουθήσουν μπορούν να συμβουλευτούν τα βιβλία για τον εκπαιδευτικό των Α' - Β' και Γ' - Δ' τάξεων και ειδικότερα τις σελίδες 43-62 και 13-34 αντίστοιχα. Προτείνεται να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στις μεθόδους παραγωγής, οι οποίες περιγράφονται στο βιβλίο εκπαιδευτικού των Γ' - Δ' τάξεων στις σελίδες 27-28 καθώς και σε ομαδοσυνεργατικές προσεγγίσεις.

Ενδεικτική κατανομή ωρών ανά θεματική ενότητα.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Α΄ & Β΄ τάξη	Γ΄ & Δ΄ τάξη
Μουσικοκινητική Αγωγή	10 ώρες	7 ώρες
Παραδοσιακοί Χοροί	10 ώρες	10 ώρες
Λαϊκοί χοροί και παιχνίδια άλλων χωρών	4-6 ώρες	5-7 ώρες
Σύγχρονες μορφές χορευτικής έκφρασης 4 ώρες	4-6 ώρες	
Προετοιμασία εκδήλωσης - παράσταση	μέχρι 4 ώρες μέχρι 5 ώρες	
Συνολικές ώρες Χορού 32		

2. Η ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Οι τρεις (3) ώρες Φυσικής Αγωγής του εβδομαδιαίου προγράμματος, στις τάξεις Α΄ - Β΄ & Γ΄ - Δ΄, καλύπτονται από τις παρακάτω θεματικές ενότητες:

Α΄ και Β΄ τάξη (Ενδεικτική κατανομή ωρών ανά θεματική ενότητα).

Ψυχοκινητική Αγωγή	28-30 ώρες
Κινητικά Παιχνίδια	25-30 ώρες
Γυμναστικές κινήσεις και προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής	10-12 ώρες
Γνωριμία με φυσικές δραστηριότητες & Σπορ υγείας και αναψυχής	10-15 ώρες
Κολύμβηση (βλ. παράρτημα)	μέχρι 10 ώρες
Καταγραφή δεικτών κινητικής και σωματικής ανάπτυξης	6 ώρες
Προετοιμασία εκδηλώσεων	μέχρι 4 ώρες
ΣΥΝΟΛΟ: 93 ώρες	

Γ΄ και Δ΄ τάξη (Ενδεικτική κατανομή ωρών ανά θεματική ενότητα).

Ψυχοκινητική αγωγή	16-20 ώρες
1. Εξάσκηση σε σύνθετες κινητές δεξιότητες (κινητικά παιχνίδια)	8-10 ώρες
2. Ανάπτυξη φυσικών ικανοτήτων (κινητικά παιχνίδια)	10-12 ώρες
Γυμναστική - Ενόργανη γυμναστική	20 ώρες
Μύηση στις Αθλοπαιδιές και το Στίβο	10-16 ώρες
Γνωριμία με νέα ή μη διαδεδομένα αθλήματα και αθλήματα ΑμΕΑ	8-12 ώρες
Φυσικές δραστηριότητες & Σπορ υγείας και αναψυχής(σχέδιο εργασίας)	μέχρι 10 ώρες
Κολύμβηση (βλ. παράρτημα)	6 ώρες
Καταγραφή δεικτών κινητικής και σωματικής ανάπτυξης	

Εσωτερικές διοργανώσεις παιχνιδιών και προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών	μέχρι 10 ώρες
ΣΥΝΟΛΟ: 96 ώρες	

Πρόγραμμα ολοήμερου (14.50 - 16.15 ή 17.00)

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός και στόχοι

Σκοπός του διδακτικού αντικειμένου του αθλητισμού είναι μέσα από ποικίλες κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες να βοηθήσει στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών και να συμβάλει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία. Στο παραπάνω πλαίσιο εντάσσονται οι ειδικότεροι στόχοι του αθλητισμού που αποτελούν και στόχους του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

1. Γενικές κατευθύνσεις

Η επιλογή γίνεται κυρίως από τις αθλοπαιδιές, χωρίς να αποκλείονται ατομικά αθλήματα ή λιγότερο διαδεδομένα αθλήματα (π.χ. πινακ-πονγκ, μπάντμιντον, κολύμβηση, πάλη, τζούντο κ.ά.), εφ' όσον υπάρχουν οι συνθήκες στο σχολείο ή σε παρακείμενους αθλητικούς χώρους. Προτείνεται τα τμήματα να συγκροτούνται κυρίως από μαθητές και μαθήτριες των τάξεων Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄.

Με την έναρξη της σχολικής χρονιάς καθορίζονται τα αντικείμενα με βάση τις προτιμήσεις των μαθητών, τις υποδομές του σχολείου, ή άλλες που μπορούν να αξιοποιηθούν από τη σχολική μονάδα, και τις ιδιαίτερες γνώσεις του εκπαιδευτικού.

Έμφαση δίνεται στη εμπέδωση και βελτίωση αθλητικών δεξιοτήτων, κύρια μέσα από το παιχνίδι και όχι από τη διδασκαλία επιμέρους στοιχείων, ακολουθώντας την οργανωτική δομή του επιλεγμένου αθλήματος.

Πρέπει να εξασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των μαθητών στα τμήματα ανεξαρτήτως του επιπέδου δεξιότητας, να προάγεται η αποδοχή της διαφορετικότητας και να επιδιώκεται η δημιουργία ενός ασφαλούς και ευχάριστου περιβάλλοντος ενεργητικής δραστηριότητας των μαθητών. Όταν συμμετέχουν μαθητές των τάξεων Α΄, Β΄ και Γ΄, τότε το περιεχόμενο διαφοροποιείται γι' αυτούς και περιλαμβάνει κινητικά παιχνίδια και πολύπλευρες κινητικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη των συντονιστικών και των φυσικών τους ικανοτήτων. Αν οι μαθητές συμμετέχουν σε κοινό τμήμα με μεγαλύτερους μαθητές, τότε εφαρμόζονται διαφοροποιημένες δραστηριότητες για τους μαθητές των μικρότερων και των μεγαλύτερων τάξεων.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΤΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (ανά θεματική ενότητα)

Είναι γενικά αποδεκτό ότι το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του. Τα παιδιά μαθαίνουν να κινούνται και μαθαίνουν μέσα από την κίνηση. Με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες. Είναι ανάγκη το παιδί στις μικρές τάξεις του δημοτικού σχολείου να κινείται πολύ και ελεύθερα.

Είναι απαραίτητο λοιπόν να προσφέρουμε στα παιδιά ευκαιρίες για κινητικές δραστηριότητες λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες τους.

1. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

(Βλ. βιβλία εκπαιδευτικού Α΄ & Β΄ και Γ΄ & Δ΄ δημοτικού στις αντίστοιχες θεματικές ενότητες) Εξάσκηση σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων και φυσικών ικανοτήτων (Γ΄ και Δ΄ τάξη, ενδεικτικές δραστηριότητες). Παιχνίδια κυνηγητού με περιορισμούς στο χώρο, τρέξιμο σε καθορισμένο χρόνο, παιχνίδια σε περιορισμένο χρόνο χωρίς απαίτηση μεγάλων εντάσεων. Παιχνίδια με τις έννοιες: σωματικά σχήματα, επίπεδα του χώρου, κατευθύνσεις του χώρου, ευθείες - καμπύλες, μακριά - κοντά, σύμμετρα - ασύμμετρα, αργά - γρήγορα, ταυτόχρονα - διαδοχικά, επιτάχυνση - επιβράδυνση.

2. ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

(Βλ. βιβλίο εκπαιδευτικού Α΄ & Β΄ δημοτικού σελ. 117-128 και βιβλίο εκπαιδευτικού Γ΄ & Δ΄ δημοτικού σελ. 71 - 81)

3. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ - ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

1. Σκοπός και στόχοι

Σκοπός της γενικής γυμναστικής και ενόργανης γυμναστικής στις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄ είναι η ανάπτυξη πολύπλευρων κινητικών δεξιοτήτων, η γνώση του σώματος και ο κινητικός έλεγχος.

Οι στόχοι των γυμναστικών ασκήσεων περιλαμβάνουν την ανάπτυξη σύνθετων και περίπλοκων κινητικών δεξιοτήτων, την ανάπτυξη συναισθηματικών δεξιοτήτων και την ικανοποίηση της ανάγκης του παιδιού για πρωτότυπες κινήσεις. Ειδικότερα, οι στόχοι επικεντρώνονται:

- Στη βελτίωση του νευρομυϊκού συντονισμού και του κινητικού ελέγχου.

- Στη προαγωγή συναισθηματικών δεξιοτήτων (αυτοπεποίθηση, θάρρους, τόλμης, εκδήλωσης συναισθημάτων, αυτενέργειας).

- Στην ικανοποίηση των αναπτυξιακών αναγκών του παιδιού που συνδέονται με την πολύπλευρη κινητική δραστηριότητα του σώματος και την κινητική έκφραση.

2. Περιεχόμενο

Το περιεχόμενο της Γυμναστικής και Ενόργανης γυμναστικής για τις τάξεις Α΄ και Β΄ εστιάζεται στις γενικές γυμναστικές κινήσεις και προασκήσεις της ενόργανης γυμναστικής, ενώ για τις τάξεις Γ΄ και Δ΄ επεκτείνεται σε ασκήσεις γενικής γύμνασης και ασκήσεις ενόργανης γυμναστικής. Ενδεικτικά προτείνονται:

Α΄ και Β΄ τάξη

- Ελεύθερες κινήσεις των μελών του σώματος, μεμονωμένες ή σε συνδυασμούς, με ή χωρίς όργανα (οι κινήσεις αυτές συνδέονται με το περιεχόμενο της ψυχοκινητικής αγωγής).

- Βασικές κινητικές δραστηριότητες σε στρώματα γυμναστικής (στροφές του κορμού στον επιμήκη άξονα, μετακινήσεις με χέρια και πόδια μιμούμενοι κινήσεις μωρού, πιθήκου, καμήλας, βατράχου, λαγού, σύρσιμο του σώματος, μετακινήσεις κάτω από τα πόδια των συμμαθητών, μέσα από στεφάνια, πάνω και κάτω από εμπόδια, κύλισμα σε κεκλιμένο επίπεδο, κ.ά.).

- Εξοικείωση με όργανα πάγκους, σχοινιά (αναρριχήσεις σε πολύζυγα, σε πληνθία, σε κεκλιμένους πάγκους, σε κατασκευές από αυτά, συνδυασμοί αναρριχήσεων, αιωρήσεων, μετακινήσεων, υπερπηδήσεων εμποδίων, κ.ά.)

- Βασικές κινητικές δραστηριότητες με μεγάλες μπάλες, μεγάλα στρώματα και τραμπολίνο (μετακινήσεις με

μπάλες καγκουρό, ισορρόπηση-μετατοπίσεις στα χέρια-πόδια σε μεγάλες μπάλες, αναπηδήσεις και πτώσεις σε μεγάλα στρώματα, αναπηδήσεις σε τραμπολίνο, κ.ά.)

- Βάδισμα, μικρές αναπηδήσεις, αλλαγές κατεύθυνσης, κουτσό, στροφές, ισορροπίες στο ένα πόδι, πάνω σε πάγκους, σε δοκό ή σε γραμμή γηπέδου.

- Βασικές προασκήσεις ενόργανης γυμναστικής (ρολαρίσματα μπρος-πίσω-πλάι, στηρίξεις, ισορροπίες, προσγειώσεις, ποικιλία αλμάτων κ.ά.)

Γ΄ και Δ΄ τάξη

- Γυμναστικές ασκήσεις χεριών, ποδιών, κορμού (αιωρήσεις, περιφορές, εκτάσεις, κάμψεις, διπλώσεις, στροφές, τάσεις, διατάσεις) με τη μορφή που γίνονται στην προθέρμανση.

- Δραστηριότητες με αλλαγές κατευθύνσεων και σηματοπισμών στο χώρο με στοιχεία συγχρονισμού.

- Ασκήσεις σε σταθμούς με όργανα ή χωρίς, για κυκλική γενική γύμναση (βιβλίο Γ΄ & Δ΄ δημοτικού, σελ. 55)

- Διαπεράσεις εμποδίων, σχοινιών, υπερπηδήσεις πάγκων, εμποδίων, γραμμών, αναρριχήσεις σε κεκλιμένα επίπεδα, πολύζυγα, σχοινιά, προσγειώσεις σε στρώματα από πληνθία, σχοινιά, πολύζυγα, κ.λπ.

- Κυβιστήσεις και ανακυβιστήσεις στα στρώματα, σε κεκλιμένο ή οριζόντιο επίπεδο (βιβλίο Γ΄ & Δ΄ δημοτικού, σελ. 53-54)

- Ασκήσεις ευλυγισίας (πλάγιο και μετωπικό σπαγκάτο, γέφυρα).

- Ασκήσεις εδάφους σε στρώματα (κατακόρυφη στήριξη, τροχός).

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να συμβουλευτεί και το βιβλίο Ε΄ & ΣΤ΄ δημοτικού, σελ. 96-108.

3. Οργάνωση μαθήματος

Η εφαρμογή του περιεχομένου της γυμναστικής και ενόργανης γυμναστικής, ιδιαίτερα με χρήση οργάνων και εξοπλισμού, απαιτεί σχεδιασμό του μαθήματος από τον εκπαιδευτικό. Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται από τον εκπαιδευτικό για την ασφάλεια των μαθητών κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων.

Μεγάλο μέρος του κινητικού περιεχομένου της γυμναστικής δεν απαιτεί εξοπλισμό και μπορεί να γίνεται στον αέριο χώρο.

Να καταβάλλεται προσπάθεια συνεχούς εναλλαγής της κινητικής δραστηριότητας, ελαχιστοποίησης του παθητικού χρόνου (χρόνος αναμονής και επεξηγήσεων) και μεθόδευσης των δραστηριοτήτων χωρίς βοήθεια στην εκτέλεση, όπου είναι δυνατό. Στις ηλικίες αυτές, προέχει η πολύπλευρη, επαρκής κινητική δραστηριότητα και όχι η σωστή εκτέλεση των κινήσεων.

4. ΦΥΣΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ & ΣΠΟΡ ΥΓΕΙΑΣ & ΑΝΑΨΥΧΗΣ

1. Σκοπός και στόχοι

Ο σκοπός αυτής της διάστασης του Αναλυτικού Προγράμματος της Φ.Α. για τις τάξεις Α΄ & Β΄ και Γ΄ & Δ΄ είναι η γνωριμία και η απόκτηση θετικής βιωματικής εμπειρίας των μαθητών/τριών σ' ένα πλήθος φυσικών δραστηριοτήτων (ΦΔ) και σπορ που σχετίζονται άμεσα με την υγεία και την αναψυχή. Απώτερη επιδίωξη είναι οι μαθητές μέσα από την εμπλοκή τους στα περιεχόμενα του μαθήματος να αποκτήσουν προοδευτικά θετική στάση προς τις φυσικές δραστηριότητες αναψυχής, που διεξάγονται στη φύση, και να ευαισθητοποιηθούν στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Ως επιμέρους στόχοι επίτευξης ορίζονται οι παρακάτω:

1. Στο γνωστικό τομέα οι μαθητές/τριες πρέπει: Να αναπτύξουν βασικές γνώσεις μέσα από την ενασχόλησή τους και να κατανοήσουν τις βασικές αρχές εκτέλεσης και παραμέτρους ασφάλειας φυσικών δραστηριοτήτων και σπορ αναψυχής που εκτελούνται στην ύπαιθρο.

2. Στο φυσικό και ψυχοκινητικό τομέα οι μαθητές/τριες πρέπει: Να εξοικειωθούν στην ασφαλή εκτέλεση φυσικών δραστηριοτήτων αναψυχής και παιχνιδιών/σπορ υγείας και να βελτιώσουν τη σωματική τους απόδοση και την τεχνική στην εκτέλεσή τους.

3. Στον τομέα της συμπεριφοράς οι μαθητές/τριες πρέπει: Να δείξουν έμπρακτα ότι τους αρέσει η ενασχόλησή τους με φυσικές δραστηριότητες που διεξάγονται σε εξωτερικούς χώρους, στην ύπαιθρο και στη φύση. Παράλληλα πρέπει να δείχνουν έμπρακτα σεβασμό και ευαισθησία στις αρχές προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

4. Στο συναισθηματικό τομέα οι μαθητές/τριες πρέπει: Να αποκτήσουν α) θετική στάση σ' ένα δραστήριο τρόπο ζωής και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και β) αυτοπειθώση στην ικανότητά τους να ανταποκριθούν με επάρκεια σε φυσικές δραστηριότητες και σπορ αναψυχής και στις προκλήσεις που προσφέρουν οι υπαίθριες δραστηριότητες.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων πρέπει να επιδιώκεται μέσα από διδακτικές πρακτικές, περιεχόμενα και δράσεις που: α) ταιριάζουν στα ιδιαίτερα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά και προτιμήσεις των μαθητών κατά περίπτωση των τάξεων Α' έως Δ', και β) στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις υποδομές και τις δυνατότητες που προσφέρει το φυσικό περιβάλλον της περιοχής όπου βρίσκεται το κάθε σχολείο.

2. Περιεχόμενο

Τα περιεχόμενα διδασκαλίας αυτής της διάστασης του Α.Π. δεν μπορούν να οριστούν με ακρίβεια λόγω της μεγάλης διαφοράς μεταξύ των σχολείων της επικράτειας, διαφορετικές ευκαιρίες και δυνατότητες πρόσβασης για δράσεις σε εξωτερικούς χώρους και στην ύπαιθρο. Για αυτό το λόγο θα παρουσιαστεί μόνο ένα περίγραμμα των πιθανών επιλογών και γενικές κατευθυντήριες οδηγίες. Κάθε διδάσκων, κατά περίπτωση, θα αποφασίσει για τις επιλογές και τον προγραμματισμό των δράσεων.

Βασικοί άξονες Περιεχομένου

Α' και Β' τάξη (οργάνωση σχεδίου εργασίας)

Για τις τάξεις Α' και Β' τα περιεχόμενα του μαθήματος θα εκτελούνται κατά κανόνα (εκτός αν συντρέχουν ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες, όπως ύπαρξη παιδικής χαράς, πάρκου, κέντρου αναψυχής κ.ά. πλησίον του σχολείου) εντός του σχολείου στο χώρο της αυλής, χωρίς την ύπαρξη σχεδίου εργασίας και των προϋποθέσεων που αυτό συνεπάγεται.

Τα περιεχόμενα του μαθήματος μπορεί είναι:

- Προσαρμοσμένα κατασκευαστικά παιχνίδια μίμησης, γνωριμίας, ρόλων, θάρρους, κοινωνικότητας, συνεργασίας κ.ά.

- Δράσεις ευαισθητοποίησης για το φυσικό περιβάλλον (προστασία χλωρίδας και πανίδας, μόλυνση, σκουπίδια, πυρκαγιές, επιπτώσεων της ανθρώπινης αλόγιστης δράσης κ.ά.) με ομιλίες, προβολές, καλλιτεχνικές δημιουργίες κ.ά.

- Δημιουργία και φροντίδα του φυσικού περιβάλλοντος στο σχολείο (πότισμα και περιποίηση φυτών, ανάπτυξη προσωπικού φυτού/δένδρου στη διάρκεια της χρονιάς που θα φυτευτεί στο σχολείο ή σε πάρκο σε ειδική εκδήλωση).

- Προεργασία/προετοιμασία για διεξαγωγή περιπάτου (ετοιμασία περιεχομένων σακιδίου, αρχές ασφάλειας, ένδυση-υπόδηση, νερό, προστασία από τον ήλιο, κ.ά.).

- Προεργασία/προετοιμασία για διεξαγωγή διαδρομής με ποδήλατο (ετοιμασία περιεχομένων σακιδίου, βασικές αρχές οδικής ασφάλειας, κράνος, ένδυση-υπόδηση, κ.ά.).

- Διεξαγωγή απλών κατασκευών με σχοινιά, ξύλα, κούτες κ.ά.

- Ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων κατασκήνωσης (στήσιμο απλής σκηνης, διαδικασία ανάματος/σβήσιματος φωτιάς κ.ά.)

- Εκμάθηση βασικών κανόνων ασφάλειας σε υπαίθριες δραστηριότητες (για έντομα, ερπετά, ατυχήματα κ.ά.). Γ' και Δ' τάξη (οργάνωση σχεδίου εργασίας)

Για τις τάξεις Γ' - Δ' τα περιεχόμενα του μαθήματος μπορούν να εκτελεστούν τόσο εντός του σχολείου (χωρίς σχέδιο μαθήματος, ειδικά για τα σχολεία στα οποία λόγω θέσης αντιμετωπίζουν προβλήματα μετακίνησης), όσο και εκτός του σχολείου με την ύπαρξη σχεδίου εργασίας που θα υλοποιείται κατά κανόνα κατά τη διάρκεια εκπαιδευτικών εκδρομών. Ωστόσο, για τις τάξεις Γ' και Δ', προτείνεται η εφαρμογή σχεδίου εργασίας με δράσεις εκτός σχολείου.

Ενδεικτικά, τα περιεχόμενα του μαθήματος μπορεί να είναι:

- Όλα τα παραπάνω προσαρμοσμένα στο επίπεδο ανάπτυξης, τις γνώσεις και τις εμπειρίες που ήδη αποκτήσαν οι μαθητές στις προηγούμενες τάξεις.

- Σχέδιο εργασίας για φυσικές δραστηριότητες αναψυχής σε βουνό (πεζοπορία, χιονοδρομία, ποδηλασία, κατασκηνωτικές δράσεις, κυνήγι θησαυρού, orienteering/προσανατολισμός, κ.ά.)

- Σχέδιο εργασίας για φυσικές δραστηριότητες αναψυχής στη θάλασσα (επίσκεψη σε ιστιοπλοϊκό όμιλο, σε κωπηλατικό όμιλο κ.ά.).

- Σχέδιο εργασίας για φυσικές δραστηριότητες αναψυχής σε οργανωμένη κατασκήνωση (σπορ περιπέτειας, τοξοβολία, αναρρίχηση, σχοινοκατασκευές, κατασκευές, δεξιότητες επιβίωσης κ.ά.).

- Σχέδιο εργασίας για φυσικές δραστηριότητες αναψυχής στην πόλη με παιχνίδι του θησαυρού και orienteering (προσανατολισμός) με χρήση πυξίδας, χαρτών κ.ά. για την εκμάθηση σημαντικών σημείων/μνημείων κ.ά. της ευρύτερης περιοχής του σχολείου.

- Σχέδιο εργασίας για επίσκεψη σε ιππικό όμιλο (γνωριμία με τα σπορ όπου πρωταγωνιστεί το άλογο, αρχές περιποίησης των αλόγων κ.ά.).

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι:

1. Σ' όλες τις παραπάνω προτεινόμενες δράσεις πρέπει να εφαρμόζεται μια ολιστική διδακτική προσέγγιση όπου ο μαθητής θα συμμετέχει ενεργά, θα αποκτά πρακτική εμπειρία της δραστηριότητας, θα μαθαίνει τα βασικά χαρακτηριστικά, τις απαιτήσεις και τις προϋποθέσεις ασφάλειας, θα αποκτά θετικά βιώματα επιτυχίας και χαράς από τη συμμετοχή του και θα παρακινείται για υψηλότερη ατομική απόδοση.

2. Ο ΚΦΑ είναι σημαντικό να επιδιώκει μια διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση των παραπάνω θεμάτων με τη συνεργασία και άλλων διδασκόντων.

3. Οι μαθητές πρέπει να εμπλέκονται ενεργά σε αποφάσεις που αφορούν στις προσφερόμενες επιλογές, ανταποκρινόμενοι, υπό την καθοδήγηση του διδάσκοντα, στα καθήκοντα που απορρέουν από τις δραστηριότητες που οι ίδιοι αποφάσισαν και επέλεξαν. Δεν είναι αρκετό να επισκεφθούν απλά χώρους διαφόρων ΦΔ και σπορ, αλλά να εμπλακούν ενεργά και να βιώσουν τη χαρά της φύσης, σ' όλες τις εκφράσεις της (με ήλιο, βροχή, χιόνι, αέρα, λάσπη, κύμα στη θάλασσα κ.ά.).

Το σχολείο πρέπει να είναι «ανοιχτό» στην τοπική κοινωνία και να επιδιώκει τη συνεργασία των γονέων. Οι γονείς πρέπει να είναι ευπρόσδεκτοι στις σχολικές δραστηριότητες και να ζητείται η συνδρομή τους σε περιπτώσεις όπου μπορούν να βοηθήσουν με την παρουσία, τις γνώσεις ή την τέχνη τους.

Επιθυμητές πρακτικές διδασκαλίας των ΦΔ και σπορ υγείας και αναψυχής.

Διδασκαλία	Επιθυμητή πρακτική	Ανεπιθύμητη πρακτική
Κατάσταση	Σαφής, αναπτυξιακά κατάλληλη, ευχάριστη, καλά σχεδιασμένη, με διαδικασία αξιολόγησης	Ασαφής, χαμηλής εκτίμησης, συμπτωματική, χωρίς καταγραφή και αξιολόγηση
Σχετικότητα	Κατανοητή, με συγκεκριμένο στόχο και επιδιώξεις σε κάθε μάθημα	Περιορισμένης ευρύτητας, ρηχή σε στόχους
Συνάφεια	Συναφής και άμεσα συντονισμένη με το αντικείμενο διδασκαλίας - αναπτυξιακά κατάλληλη	Τυχαία και άσχετη με το αντικείμενο - αναπτυξιακά ακατάλληλη με τα ενδιαφέροντα και την ψυχοσωματική ανάπτυξη των μαθητών
Σύνδεσμος	Ισχυροί σύνδεσμοι με την αγωγή υγείας και άλλα μαθήματα - Πρέπει ν' αποτελεί μέρος ενιαίου συνόλου των δράσεων της τάξης	Ελάχιστη σύνδεση με τα διδακτικά αντικείμενα της αγωγής υγείας και άλλων μαθημάτων - απομονωμένη από τις υπόλοιπες δραστηριότητες.
Επικέντρωση	Επίτευξη - θετική εμπειρία - χαρά από τη συμμετοχή - αλληλεπίδραση - ανάπτυξη αυτοεκτίμησης και θετικών στάσεων προς την άσκηση - ευαισθητοποίηση προς το περιβάλλον	Αποσπασματική - έμφαση σε άλλους στόχους (fitness, επίδοση, εκμάθηση τεχνικών κ.ά.)
Επιδίωξη	Η ενεργητική εμπλοκή όλων των μαθητών - η θετική εμπειρία και η χαρά από τη συμμετοχή - είναι το ζητούμενο	Αποκλειστική - να απομονώνει παιδιά με μειωμένες ικανότητες ή αυτά με ειδικές ανάγκες.
Δράση	Με καθοδήγηση - υποστήριξη από ειδικούς ή κατάλληλα βιβλία - αξιολόγηση	Χωρίς καθοδήγηση - χωρίς μηχανισμό αξιολόγησης

Για την αποτελεσματική υλοποίηση του μαθήματος ο ΚΦΑ πρέπει να φροντίζει για τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών όπου όλοι οι μαθητές συμμετέχουν, ανήκουν σε ομάδες εργασίας και δραστηριοποιούνται τόσο στο μάθημα όσο και εκτός σχολείου με τη συνδρομή των γονέων τους. Κάθε μαθητής πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστή προσωπικότητα, να εμπλέκεται με ενθουσιασμό σε δραστηριότητες που τον ενδιαφέρουν και να αισθάνεται ότι μπορεί να μάθει και να αποδώσει με επιτυχία. Οι ίσες ευκαιρίες, το ομαδικό πνεύμα και η συνεργασία των μαθητών αποτελούν βασικά συστατικά της επιτυχημένης διεξαγωγής του μαθήματος.

Για την επίτευξη των στόχων αυτής της διάστασης του αναλυτικού προγράμματος είναι σημαντικό κατά τη διδασκαλία οι μαθητές:

3. Οργάνωση μαθήματος

Είναι φανερό λοιπόν ότι για την επίτευξη του σκοπού και των επιμέρους στόχων που περιγράφονται παραπάνω, απαιτείται η χρήση όλου του φάσματος των μοντέλων και των στρατηγικών διδασκαλίας. Ωστόσο, ο αποτελεσματικός σχεδιασμός και προγραμματισμός του μαθήματος, που μπορεί να εφαρμοστεί με επιτυχία σ' όλους τους μαθητές και αξιολογείται με επάρκεια για την αποτελεσματικότητά του, αποτελεί το βασικό άξονα για την επιτυχία και σ' αυτή του τη διάσταση, του μαθήματος της ΦΑ. Αντίθετα, η διδασκαλία που στερείται φαντασίας, είναι πλημμελώς σχεδιασμένη, αποσπασματική και σποραδική στην εφαρμογή της, θα απογοητεύσει γρήγορα τους μαθητές και θα δημιουργήσει προβλήματα στην επίτευξη των επιθυμητών στόχων.

1. Να διασκεδάζουν και να ενθουσιάζονται από το μάθημα.

2. Να μην υπάρχουν καταστάσεις έντονου ανταγωνισμού.

3. Να δίνονται σε όλα τα παιδιά οι κατάλληλες βοήθειες και ο χρόνος που χρειάζονται για να επιτύχουν και να διορθώσουν τα λάθη τους.

4. Να χρησιμοποιείται θετική ανατροφοδότηση.

5. Να έχουν τα περιεχόμενα του μαθήματος χρηστική αξία για την καθημερινή ζωή των παιδιών.

6. Να μην εκτίθενται τα παιδιά μέτριας και χαμηλής ικανότητας.

7. Να δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να επιλέξουν το περιεχόμενο της δραστηριότητας με την οποία θα ασχοληθούν (για τις τάξεις Γ-Δ'), καθώς και τον τρόπο

με τον οποίο θα την υλοποιήσουν ώστε να έχουν το αίσθημα της αυτονομίας.

Αξιολόγηση

Η πρόοδος και η επίτευξη των μαθητών και σ' αυτή τη διάσταση του μαθήματος πρέπει να αξιολογείται με βάση τους επιδιωκόμενους στόχους που τέθηκαν εξ αρχής (βλ. αρχή), σε σχέση με:

- Τη μάθηση και κατανόηση (γνωστική/αντιληπτική διάσταση)
- Την απόδοση και την επάρκεια στην τεχνική εκτέλεση (ψυχοκινητική διάσταση)
- Τη συμπεριφορά (κοινωνική-συμπεριφορική διάσταση)
- Τις στάσεις και την αυτοπεποίθηση (συναισθηματική διάσταση)

Η βελτίωση σ' αυτούς τους τομείς μπορεί να καταγραφεί μέσα από ένα πλήθος διαφορετικών προσεγγίσεων όπως:

1. Στην ανταπόκριση των μαθητών σε επικεντρωμένες προφορικές (Α'-Β' τάξη) και γραπτές ερωτήσεις (για την αξιολόγηση της γνωστικής/αντιληπτικής διάστασης).
2. Στην απόδοσή τους σε πρακτικές δεξιότητες που διδάχθηκαν (για την αξιολόγηση της ψυχοκινητικής διάστασης).
3. Στην καταγραφή των δραστηριοτήτων τους (ημερολόγια) που συμμετείχαν ή δημιουργία βιβλιαρίου παρουσιών στις δραστηριότητες του σχολείου (εντός και εκτός προγράμματος), σε εθελοντικές δραστηριότητες του σχολείου ή της κοινότητας (για την αξιολόγηση της συμπεριφορικής διάστασης)
4. Από τα συναισθήματα που εκφράζουν σε προφορικές ή γραπτές ερωτήσεις σχετικά με τη συμμετοχή τους στις δράσεις του μαθήματος και την προθυμία τους για συμμετοχή σε νέες προκλήσεις (για την αξιολόγηση της συναισθηματικής διάστασης).

5. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ

Στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, προβλέπεται η διδασκαλία της Κολύμβησης «όπου υπάρχουν οι δυνατότητες» (ΦΕΚ 304/13-3-2003 τ. Β'). Ήδη υλοποιούνται με επιτυχία προγράμματα κολύμβησης σε τέσσερις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης με πρωτοβουλίες των Σχολικών Συμβούλων.

Προϋποθέσεις υλοποίησης των μαθημάτων κολύμβησης

1. Να υπάρχει σε κοντινή απόσταση πίσινα που καλύπτει τις προδιαγραφές ασφάλειας και υγιεινής.
2. Να είναι πάντα παρών, κατά τη διάρκεια του μαθήματος, πιστοποιημένος ναυαγοσώστης.
3. Η αναλογία μαθητών εκπαιδευτικών να είναι το ανώτερο 1:10. Για να διατηρηθεί αυτή η αναλογία θα πρέπει να διατεθούν (εφόσον υπάρχει η δυνατότητα) επιπλέον εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής από την οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης.
4. Να είναι στη διάθεση του ΚΦΑ το Δελτίο υγείας μαθητή και επιπλέον η διάγνωση από δερματολόγο ιατρό.

Εγκρίσεις

Για τη διεξαγωγή της κολύμβησης ο/η ΚΦΑ του σχολείου πρέπει να διασφαλίσει:

1. Τη σύμφωνη γνώμη του Συλλόγου Διδασκόντων της Σχολικής Μονάδας (ως προς την τροποποίηση του ωρολογίου προγράμματος, τη μετακίνηση και τη συνοδεία των μαθητών).

2. Την έγκριση του Σχολικού Συμβούλου της οικείας Περιφέρειας για την τροποποίηση του ωρολογίου προγράμματος.

3. Την έγκριση του Σχολικού Συμβούλου Φυσικής Αγωγής για το περιεχόμενο του μαθήματος.

Οδηγίες προς τους ΚΦΑ και τη διεύθυνση του σχολείου

1. Το μάθημα της κολύμβησης προτείνεται να πραγματοποιείται (για την ασφάλεια των μαθητών) αρχικά στη μικρή πισίνα εκμάθησης του κολυμβητηρίου. Συνεκτιμάται το επίπεδο κολυμβητικής ικανότητας των μαθητών.

2. Το μάθημα της κολύμβησης να διδάσκεται σε συνεχόμενο δώρο.

3. Η μετακίνηση να γίνεται πάντοτε με την επίβλεψη και ευθύνη του εκπαιδευτικού Φυσικής Αγωγής του οικείου σχολείου.

4. Πρέπει να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα προστασίας, ασφάλειας και υγιεινής κατά την εφαρμογή του προγράμματος.

Προτείνεται, όπου υπάρχει η δυνατότητα, και η υλοποίηση σχεδίου εργασίας για την κολύμβηση στο ολοήμερο πρόγραμμα καθώς και στην προαιρετική ζώνη παρακολούθησης του προγράμματος του ολοήμερου σχολείου. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η αυτονομία της σχολικής μονάδας μέσα από την υλοποίηση των προτάσεων μαθητών, γονέων και εκπαιδευτικών, ανάλογα με την εκάστοτε εκπαιδευτική περίπτωση και τον αυτόνομο προγραμματισμό δράσης σε επίπεδο σχολείου.

6. ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. Σκοπός και στόχοι

Σκοπός της καταγραφής δεικτών της κινητικής και σωματικής ανάπτυξης είναι ο έλεγχος της φυσιολογικής και αρμονικής ανάπτυξης των μαθητών. Ο έλεγχος και η αξιολόγηση της αναπτυξιακής πορείας αποτελεί μια δεξιότητα που επιδιώκεται να αναπτυχθεί στους μαθητές και ταυτόχρονα μια χρήσιμη πληροφορία προς τους γονείς που αφορά την ανάπτυξη των παιδιών τους. Ο απώτερος σκοπός της καταγραφής είναι η αφύπνιση του ενδιαφέροντος από γονείς και μαθητές για την ισόρροπη κινητική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών, καθώς και η φροντίδα για τη διακύμανση των δεικτών σε φυσιολογικά και «ευνοϊκά» όρια για την υγεία τους.

Οι στόχοι της καταγραφής δεικτών της κινητικής και σωματικής ανάπτυξης επικεντρώνονται στη διαδικασία ελέγχου και αξιολόγησης της κινητικής επάρκειας, της φυσικής δραστηριότητας και της σωματικής σύστασης των μαθητών. Αφορούν στο ενδιαφέρον για τη φυσιολογική ανάπτυξη, την προληπτική φροντίδα υγείας και δεν συνδέονται με την αξιολόγηση και τη βαθμολογία των μαθητών στη Φυσική Αγωγή.

1. Γενικές κατευθύνσεις

Ήδη το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και η Γ.Γ. Αθλητισμού, στα πλαίσια της ανάπτυξης των προγραμμάτων «Άθληση για όλους», αναπτύσσουν έρευνα «Σωματομετρικής και Διατροφικής αξιολόγησης», στο σύνολο των παιδιών της Γ' τάξης του Δημοτικού. Σκοπός είναι η αξιολόγηση σημαντικών δεικτών υγείας και τους, η βελτίωση των διατροφικών τους συνθηκών και της υγείας τους.

7. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΝΕΑ Ή ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΓΝΩΣΤΑ ΑΘΛΗΜΑΤΑ & ΑΘΛΗΜΑΤΑ ΑΜΕΑ

1. Σκοπός και στόχοι

Ο σκοπός αυτής της διάστασης του Αναλυτικού Προ-

γράμματος της Φ.Α. είναι α) η γνωριμία των μαθητών με νέα ή λιγότερο διαδεδομένα αθλήματα (τουλάχιστον στη χώρα μας), και β) η γνωριμία με αθλήματα των ΑμεΕΑ. Απώτερη επιδίωξη είναι οι μαθητές να αποκτήσουν εμπειρίες από: α) σπορ που δεν θα είχαν εύκολα την ευκαιρία να γνωρίσουν εκτός σχολείου και να ασχοληθούν μ' αυτά στις περιπτώσεις που κρίνουν ότι ταιριάζουν στις ικανότητες και τις ιδιαίτερες κλίσεις τους, και β) να γνωρίσουν σπορ των ΑμεΕΑ και να ευαισθητοποιηθούν στις ιδιαιτερότητες των ατόμων της κατηγορίας αυτής.

Ως επιμέρους στόχοι επίτευξης ορίζονται οι παρακάτω:

1. Στο γνωστικό τομέα: Να αναπτύξουν οι μαθητές/τριες βασικές γνώσεις (για την ιστορία, το σκοπό/κανονισμούς, τις δυνατότητες που προσφέρονται στη χώρα μας) μέσα από την ενασχόλησή τους, και να κατανοήσουν τις βασικές αρχές εκτέλεσης (κανονισμών και τακτικής) νέων ή λιγότερων διαδεδομένων αθλημάτων καθώς και σπορ των ΑμεΕΑ.

2. Στον ψυχοκινητικό τομέα: Να επιδιώκεται η ευχαρίστηση των μαθητών/τριών από την εκτέλεση των βασικών τεχνικών εκτέλεσης νέων ή λιγότερων διαδεδομένων αθλημάτων καθώς και σπορ των ΑμεΕΑ.

3. Στο συναισθηματικό τομέα: Να αποκτήσουν α) θετική στάση για την ενασχόλησή τους με νέες μορφές κίνησης και σπορ, β) αυτοπεποίθηση στην ικανότητά τους να ανταποκριθούν στις βασικές απαιτήσεις αυτών των σπορ.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων πρέπει να επιδιώκεται μέσα από διδακτικές πρακτικές, περιεχόμενα και δράσεις που ταιριάζουν: α) στα ιδιαίτερα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά και προτιμήσεις των μαθητών των τάξεων Γ' & Δ', και β) στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις υποδομές, την ύπαρξη σχετικών φορέων που αναπτύσσουν τέτοια σπορ, και τις γενικότερες δυνατότητες που προσφέρονται στην περιοχή όπου βρίσκεται το κάθε σχολείο

2. Περιεχόμενο

Τα περιεχόμενα διδασκαλίας αυτής της διάστασης του Α.Π. και σ' αυτή την περίπτωση δεν μπορούν να οριστούν με ακρίβεια λόγω της μεγάλης διαφοράς μεταξύ των σχολείων της επικράτειας σε ευκαιρίες για πρόσβαση σε λιγότερο διαδεδομένα σπορ αλλά και της ιδιαίτερης γνώσης των ΚΦΑ στη διδασκαλία τους. Για αυτό το λόγο θα παρουσιαστεί μόνο ένα περίγραμμα των πιθανών επιλογών και γενικές κατευθυντήριες οδηγίες. Κάθε διδάσκων, κατά περίπτωση, θα αποφασίσει για τις επιλογές και τον προγραμματισμό των δράσεων με βάση τις δικές του γνώσεις και προτιμήσεις, καθώς και τις προσφερόμενες επιλογές από τοπικούς κρατικούς ή ιδιωτικούς φορείς. Σημειώνεται ότι όλες οι δράσεις του μαθήματος πρέπει να υλοποιούνται εντός του σχολείου, στο πλαίσιο του μαθήματος και όχι ως σχέδιο εργασίας. Αυτό βέβαια δεν αποκλείει την πρόσκληση ειδικών, προπονητών, αθλητών, παραγόντων, στο σχολείο για επίδειξη αυτών των σπορ στους μαθητές.

Νέα ή λιγότερο διαδεδομένα σπορ

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Ατομικά και ομαδικά αθλήματα που δεν καλλιεργούνται συστηματικά στην Ελλάδα (για παράδειγμα το μπιζ-μπολ, το κρίκετ, το ράγκμπι, το σοφτ-μπολ, το σκούς κ.ά.),

- Ατομικά και ομαδικά αθλήματα τα οποία είναι λιγότερο διαδεδομένα στην Ελλάδα, αλλά αναπτύσσονται κυρίως μέσω ομοσπονδιών ή άλλων φορέων στη χώρα μας (σπορ ρακέτας, σπορ επαφής, πολεμικές τέχνες, σπορ ακρίβειας κ.ά.).

Σπορ ΑμεΕΑ

- Τα σπορ που αντιπροσωπεύονται στο επίσημο αγωνιστικό πρόγραμμα των ΑμεΕΑ (παραολυμπιακό πρόγραμμα).

- Υπάρχει επίσης η δυνατότητα επίδειξης παραολυμπιακών αθλημάτων και η συμμετοχή των μαθητών σε αυτά. Επίσης, μπορεί να γίνει τροποποίηση επιλεγμένων παραολυμπιακών αθλημάτων ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή τους στο περιβάλλον του σχολείου.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι:

α) Στη διδασκαλία αυτών των αθλημάτων πρέπει να εφαρμόζεται μια ολιστική διδακτική προσέγγιση όπου ο μαθητής θα συμμετέχει ενεργά, θα αποκτά πρακτική εμπειρία της δραστηριότητας παράλληλα με τις βασικές γνώσεις σε κανονισμούς και τακτική.

β) Ο ΚΦΑ είναι σημαντικό να δημιουργήσει ένα φάκελο με το απαραίτητο υλικό διδασκαλίας (σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή) για την υλοποίηση του μαθήματος για κάθε περίπτωση αθλήματος ξεχωριστά.

γ) Οι μαθητές πρέπει να εμπλέκονται ενεργά σε αποφάσεις που αφορούν στις προσφερόμενες επιλογές σε αθλήματα, ανταποκρινόμενοι, υπό την καθοδήγηση του διδάσκοντα, στα καθήκοντα που απορρέουν από τις δραστηριότητες που αποφάσισαν και επέλεξαν. Σκοπός είναι να εμπλακούν ενεργά και να βιώσουν τη χαρά της συμμετοχής σ' ένα νέο ή άγνωστο σπορ.

- Το σχολείο πρέπει να είναι σε επαφή με τα οργανωμένα σπορ της ευρύτερης κοινότητας και των σπορ των ΑμεΕΑ, και να επιδιώκει τη συνεργασία με τους συγκεκριμένους αθλητικούς φορείς. Παράγοντες, προπονητές και αθλητές αυτής της κατηγορίας των σπορ μπορεί να είναι οι βασικοί συντελεστές για τη γνωριμία των μαθητών με λιγότερο γνωστά σπορ. Για αυτό πρέπει να ζητείται η συνδρομή τους σε περιπτώσεις όπου μπορούν να βοηθήσουν με την παρουσία, τις γνώσεις ή την τέχνη τους.

- Όπου είναι δυνατό να μπορούν να γίνονται κοινά προγράμματα/ημερήσιες γυμνάσιες/αγώνες με τα ΑμεΕΑ.

- Που θα βρεθεί το σχετικό υλικό διδασκαλίας για την οργάνωση του φακέλου και τα μέσα για τη διεξαγωγή της διδακτικής αυτής ενότητας;

- Με την άμεση επαφή με τις αντίστοιχες ομοσπονδίες (για τα αθλήματα που υπάρχουν στη χώρα μας) ή τους αθλητικούς συλλόγους.

- Μέσω σχετικών ιστοσελίδων.

- Μέσω εντύπων και βιβλίων που ασχολούνται με αυτά τα αθλήματα.

- Μέσω άλλων φορέων που πιθανά προωθούν τα συγκεκριμένα σπορ (ΤΕΦΑΑ, κοινότητες αλλοδαπών που βρίσκονται χρόνια στη χώρα μας και καλλιεργούν τα συγκεκριμένα αθλήματα κ.ά.).

- Μέσω της Παραολυμπιακής Επιτροπής.

Σε σχέση με τα αναγκαία μέσα και υλικά για τη διεξαγωγή του μαθήματος στα συγκεκριμένα αθλήματα, ο ΚΦΑ πρέπει από τη αρχή της χρονιάς να μεριμνήσει για την εύρεσή τους (δημιουργία τροποποιημένων οργάνων, αγορά πρωτότυπων ή δανεισμού τους από φορείς ή σχολεία που ήδη ασχολήθηκαν με τα συγκεκριμένα σπορ).

Αξιολόγηση

Η πρόοδος και η επίτευξη των μαθητών και σ' αυτή τη διάσταση του μαθήματος πρέπει να αξιολογείται με βάση τους επιδιωκόμενους στόχους που τέθηκαν εξ αρχής (βλ. αρχή του παραρτήματος), σε σχέση με:

1. Τη μάθηση και κατανόηση (γνωστική/αντιληπτική διάσταση)
2. Την απόδοση και την επάρκεια στην τεχνική εκτέλεση (ψυχοκινητική διάσταση)
3. Τη συμπεριφορά (κοινωνική-συμπεριφορική διάσταση)
4. Τις στάσεις και την αυτοπεποίθηση (συναισθηματική διάσταση)

Συνεπώς η αξιολόγηση της μάθησης των μαθητών θα γίνει με διαδικασίες ανάλογες μ' αυτές που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο παράρτημα.

Άρθρο 5.

ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Οδηγίες για τη διδασκαλία της γαλλικής και γερμανικής γλώσσας στα ολοήμερα δημοτικά σχολεία με ΕΑΕΠ

Η διδασκαλία της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας στα ολοήμερα δημοτικά σχολεία με ΕΑΕΠ αποσκοπεί στον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας με δραστηριότητες που ενισχύουν τους μαθητές στην εμπέδωση της διδαχθείσας ύλης και στη χρήση προφορικού και γραπτού λόγου στο πλαίσιο βιωματικών καθημερινών καταστάσεων.

Ειδικότερα, η διδαχθείσα ύλη ανακυκλώνεται και αξιοποιείται σε νέα επικοινωνιακά περιβάλλοντα τα οποία αντλούνται μέσα από τις θεματικές περιοχές του Α.Π.Σ. και αποτελούν ένα πρόσφορο πεδίο πραγματολογικής, κοινωνικοπολιτισμικής και διαθεματικής προσέγγισης της γλώσσας-στόχου.

Ο επιπλέον διδακτικός χρόνος και η ευχέρεια σε σχέση με το περιεχόμενο διδασκαλίας αποτελούν σημαντικές παιδαγωγικές παραμέτρους διότι παρέχουν τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να «μυήσει» τους μαθητές του σε μια ευρύτερη γλωσσική και πολιτισμική κουλτούρα με κομβικά στοιχεία:

- τη συσχέτιση των γνώσεων με εμπειρικές-βιωματικές καταστάσεις και εξοικείωση με τη χρήση της γλώσσας στο πλαίσιο απλών καθημερινών περιστάσεων,
- τη συνειδητοποίηση του τι μαθαίνουν, με ποιο τρόπο και τι είναι ικανοί να κάνουν με αυτό που μαθαίνουν,
- την καλλιέργεια διαπολιτισμικής συνείδησης,
- την αφύπνιση στην πολυγλωσσία και στην πολυπολιτισμικότητα.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο διδάσκων οφείλει να σχεδιάζει και να οργανώνει το μάθημά του με ευέλικτο τρόπο ανάλογα με το γνωστικό επίπεδο, το ρυθμό μάθησης, την αντιληπτική ικανότητά και τα ενδιαφέροντα του δυναμικού της τάξης του, υιοθετώντας στοχευμένες διδακτικές ενέργειες που καλλιεργούν κίνητρα μάθησης, αναδεικνύουν προσωπικές στρατηγικές μάθησης, ενθαρρύνουν τη δράση και την έκφραση της δημιουργικότητας.

Βαρύνουσα σημασία για την αποτελεσματικότητα της παιδαγωγικής πράξης στο ολοήμερο σχολείο έχει

η υιοθέτηση από τον διδάσκοντα ψυχοπαιδαγωγικών στρατηγικών που να ευνοούν την ανάπτυξη ενός μαθητοκεντρικού περιβάλλοντος με κύρια χαρακτηριστικά:

- την παρότρυνση των μαθητών, αλλά και φιλική προσέγγιση, ώστε να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία χωρίς το φόβο της απόρριψης,
- την αξιοποίηση των λαθών τους ως διαδικασία για αυτοβελτίωση και μάθηση,
- την ενίσχυση και παρότρυνση των μαθητών και ιδιαίτερα όσων έχουν «γνωστικές» αδυναμίες.

Η εναλλαγή ποικίλων μορφών δραστηριοτήτων όπως τραγούδια, παντομίμα, ζωγραφική χαρτοκοπτική, σταυρόλεξα, κρεμάλα, παιγνίδια ρόλων, δραματοποίηση, προσομοίωση, σχέδια εργασίας και διαφορετικών παιδαγωγικών μέσων, όπως αφίσες, χάρτες, εικόνες, λογισμικό, CD, υποστηρίζει τη διαμόρφωση θετικού και οικείου κλίματος που επιδρά παρωθητικά τόσο στη μαθησιακή όσο και στην κοινωνική συμπεριφορά των μαθητών.

Επιπλέον, η έμφαση σε παιγνιώδεις επικοινωνιακές καταστάσεις συμβάλλει ουσιαστικά στην αναπλαισίωση των εμπειριών των μαθητών σε γνώσεις, καθώς και της γνώσης σε πράξη: οι μαθητές χρησιμοποιούν γλωσσικές, παραγωγιστικές και εξωγλωσσικές επιλογές, προκειμένου να ανταποκριθούν στις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις, κάτι στο οποίο δεν ασκούνται συχνά στο πρωινό σχολικό πρόγραμμα.

Αναφορικά με την αξιολόγηση του μαθητή, δεν θα υπάρχει αριθμητική αποτίμηση της επίδοσής του με γραπτά διαγωνίσματα, τεστ και προφορική εξέταση. Θα εφαρμόζεται μόνο η αυτοαξιολόγηση με στόχο την αποτίμηση των προσπαθειών του κάθε μαθητή, τη διαδικασία και το αποτέλεσμα μάθησης, καθώς και την απόκτηση μεταγνωστικών δεξιοτήτων.

Στο πλαίσιο της ένταξης της αυτοαξιολόγησης στην εκπαιδευτική διαδικασία, θα χρησιμοποιηθεί το Ευρωπαϊκό Portfolio Γλωσσών, ένα εργαλείο ανάπτυξης δεξιοτήτων δια βίου μάθησης των γλωσσών και προώθησης της πολυγλωσσίας και πολυπολιτισμικότητας.

Το Portfolio είναι το προσωπικό «αρχείο» κάθε μαθητή στο οποίο καταγράφει, ανά τακτά χρονικά διαστήματα και μέσα από κατευθυνόμενες δραστηριότητες, τις επικοινωνιακές του δεξιότητες, ανιχνεύει τις μαθησιακές του ανάγκες, οργανώνει τις προσωπικές του στρατηγικές εκμάθησης της γλώσσας και αποτιμά την επίτευξη των στόχων του.

Το Portfolio παρέχει, επίσης, στο μαθητή τη δυνατότητα να παρουσιάζει πολυγλωσσικές εμπειρίες από την κοινωνική του ζωή, ώστε να διαμορφώνει σταδιακά τη διπολιτισμική του συνείδηση και το κοσμοεπίπεδό του.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μαρούσι, 20 Ιουλίου 2010

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

* 0 2 0 1 1 3 9 2 8 0 7 1 0 0 3 2 *

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: <http://www.et.gr> - e-mail: webmaster.et@et.gr